

Profesionalci veruju memorijskim karticama SanDisk®

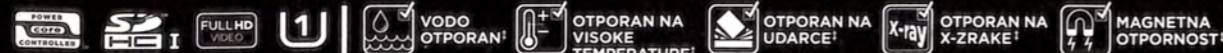
© Christian Pondella

SanDisk

NOVA SANDISK EXTREME® PRO™ SDHC™ UHS-I MEMORIJSKA KARTICA

Munjevito snimanje uzastopnih snimaka [brzina zapisa do 45 MB/s* (300X)]
 Nova Power Core™ Controller tehnologija poboljšava ukupne performanse i pouzdanost
 Uz pomoć automatske provjere i korekcije eventualne greške postižu se ekstremna pouzdanost i
 povećanje integriteta podataka tokom očitavanja i zapisa
 UHS Speed Class 1** omogućava snimanje brze akcije u punom HD i 3-D video* formatu.

Dostupno u kapacitetima od 8 GB††, 16 GB††, 32 GB††
 Na sajtu sandisk.com saznajte zašto profesionalni fotografi veruju memorijskim karticama SanDisk®

* Brzina očitavanja/zapisa do 45 MB/sec (300X). Na osnovu SanDisk internog ispitivanja, performanse mogu biti niže u zavisnosti od host uređaja.
 † 1 megabajt (MB) = 1 milion bajtova. X = 150KB/sec.
 ** UHS Speed Class 1 označava karakteristiku namenjenu da podrži HD video snimanje u realnom vremenu
 †† SD™, SDHC™, microSD™ i microSDHC™ formati kartica samo do 32 GB; Za dodatne informacije poseti www.sandisk.com/proof
 † Potpuna HD video (1920x1080x30fps), HD & 3D video podrška mogu da variraju u zavisnosti od host uređaja, veličine datoteke, rezolucije, kompresije, protoka podataka, sadržaja i drugih faktora. Videti: www.sandisk.com/HD.
 †† 1 gigabajt (GB) = 1 milijarda bajtova. Određeni deo kapaciteta nije dostupan za smeštanje podataka.

SanDisk, SanDisk logo i SanDisk Extreme su žigovi SanDisk Corporation, registrovani u SAD i drugim zemljama. Power Core, Power Core Controller logo i SanDisk Extreme Pro su žigovi SanDisk Corporation. microSD, microSDHC, SD i SDHC robne marke i logoi su žigovi SD-3C LLC. © 2011 SanDisk Corporation. Sva prava zadržana.

KONKURS ČASOPISA: MONOHROMATSKI SVET

FOTOSOFIA 6

MIRANDA – "JAPANAC" SA PENTAPRIZMOM

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 84 SEPTEMBAR 2011 WWW.REFOTO.RS RSD 250, K.M. 8, KUNA 30, DEN 250, EVRA 4

lepregledni svet
PANORAME

Saša Popović
 nepote Crne Gore

Krotitelji svetla
ROMANO DECKER
DEJAN KUTIĆ

PROŠIRITE
 dinamički opseg

ANON EOS 1100D
 NIKON D3100
 izbor za vas početak

SUPERZUMOVI

Kompakti moćnog raspona
 zuma dizajnirani u SLR stilu

SAMSUNG EX-1

Da odmorite rame,
 a ostanete profesionalci

Žisel 2011
 večna tema o životu sela
GLAMUR BOGOVA
 holivudski portreti

FOTOPUB - FESTIVAL DOKUMENTARNE FOTOGRAFIJE U SLOVENIJI FOTOFINIŠ - 24 SATA MARATON

JA SAM SLOBODAN

JA SAM NIKON D5100. Ja sam nova perspektiva, s velikim displejom promenljivog ugla i visoke rezolucije, snimanjem Full HD filmova, CMOS senzorom od 16,2 MPix, EXPPEED 2 procesorom slike, ISO do 6.400 za fotografije s puno detalja u uslovima slabog svetla i novim režimom specijalnih efekata. Ja sam pun kreativnosti. www.iamnikon.rs

At the heart of the image

BIG BANG

UŠĆE SHOPPING CENTER 1.SPRAT | BigBang.rs

SONY 3D LED TV KDL40HX720

Dijagonala 102 cm, Rezolucija Full HD 1920 x 1080 px, Frekvencija osveženja slike 400 Hz, 3D, Internet video, Skype, Digitalni tuner MPEG-4 DVB-T/C, USB Multimedija

151.999^{din}

7 rata x 21.714 bez kamate

ASUS notebook A53BY-SX085

AMD Zacate Dual-Core E350 1.6GHz, HDD 640GB 5400rpm, Memorija 4GB DDR3 1333MHz, AMD Radeon HD6470M 1GB DDR3, 15.6" HD LED.

37.999^{din}

7 rata x 5.428 bez kamate

LENOVO notebook Idea Pad Y570

Quad Core i7 2630QM 2.0 GHz, HDD 750GB 5400rpm, Memorija 4GB DDR3 1.333MHz, nVidia GT555M 1GB DDR5, 15.6" LED HD

79.999^{din}

7 rata x 11.428 bez kamate

SAMSUNG s5570 Galaxy Mini Lime green

Android OS v2.2 Froyo, 3G, Touchscreen, 256K, Dijagonala 8cm, Kamera 3MP, Memorija 160MB GPRS, EDGE, Wi-Fi, Bluetooth, e-mail, Push e-mail, Document viewer/editor, MP3, MP4, GPS sa A-GPS podrškom, Stereo Fm radio sa RDS-om. Za sve mobilne mreže.

stara cena 21.499^{din}
18.199^{din}

7 rata x 2.600 bez kamate

SONY digitalni fotoaparar DSCHX7V

Rezolucija 16.2 Mpx, 10 x optički zum, Širokougaoni objektiv 25 mm, Sweep panorama, FULL HD video zapis, Snimanje 3D fotografija, GPS funkcija

32.499^{din}

7 rata x 4.643 bez kamate

CANON DSLR fotoaparar EOS600D+18-135mm

CMOS senzor 18 Mpx, DIGIC 4, Scenski inteligentni režim, uzastopno snimanje od 3,7 kadrova u sekundi, FULL HD video zapis, AF sistem sa 9 tačaka, ugrađena funkcija za bežičnu kontrolu blica.

124.999^{din}

7 rata x 17.857 bez kamate

NAJVEĆA PRODAVNICA ZABAVNE ELEKTRONIKE SA NAJNIŽIM CENAMA.

Big Bang je specijalista za zabavnu elektroniku i belu tehniku već 20 godina na Balkanu.

Ponuda važi od 27. avgusta do 28. septembra 2011. ili do isteka zaliha. Big Bang d.o.o. Beograd, Društvo za trgovinu i usluge, Bulevar Mihaila Pupina 4, 11070 Beograd, 011/260 11 70, radno vreme: ponedeljak-nedelja: 10⁰⁰ - 22⁰⁰. Zadržavamo pravo promene cena bez predhodnog obaveštenja. Fotografije nekih proizvoda su simbolične. Sve cene su u dinarima sa PDV-om.

fotografi ROMANO DECKER & DEJAN KUTIĆ "Mrak je emocija na licu ili u oku modela koja nas uzbuđuje"

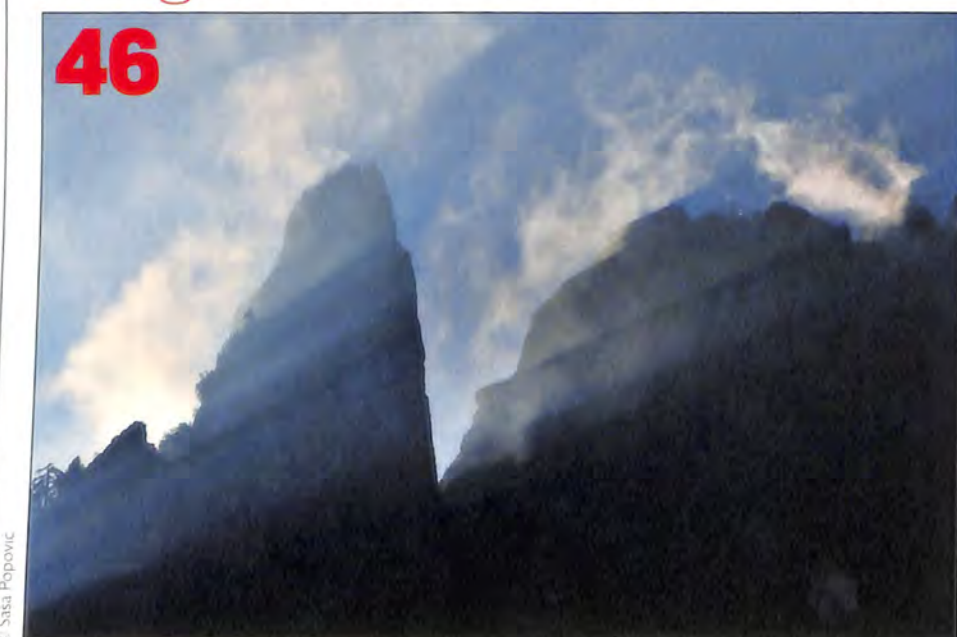

Filosofi, snimio Anto Magzan

Dragoljub Tošić na žiriranju 2003.

fotografi SAŠA POPOVIĆ "Fotografisanje pejzaža predstavlja umetnost naslućivanja"

© Saša Popović

Marlene Dietrich na snimanju filma "Manpower", 1941. Laszlo Willinger. © John Kobal Foundation, 2011

32 Glamur bogova

stalne rubrike

U FOKUSU Infracrvena priroda	06
AKTUELNOSTI Dešavanja, najave, izložbe, knjige	10
IZLOŽBE Holivudski portreti 1920-1960	32
FESTIVAL Fotopub Žisel 2011	44 54
DEŠAVANJA Fotosofia 6	52
Fotofiniš 24 h maraton	58
FOTO-KLINIKA Ivana i Milan daju komentare na vaše fotografije	80
FOTO-KONKURS Monohromatski svet na sve više strana	84
PISMA ČITALACA Reagovanja čitalaca	96

tehnika

FOTOAPARATI, OBJEKTIVI, ŠTAMPAČI

NOVITETI
Septembarske novosti

D-SLR ZA VAŠE PRVE "KORAKE"
Pomoć pri izboru prvog D-SLR fotoaparata:
Canon EOS 1100D ili Nikon D3100

PREGLED SUPERZUMOVA
Predstavljamo šest modela kompaktnih
fotoaparata ekstremnog raspona objektivna

SAMSUNG EX1
Istiće se najboljim odnosom cene i kvaliteta
u svojoj kategoriji fotoaparata

LG FLATRON IPS231P
Monitor IPS i LED tehnologije

KOLEKCIONARSKI UGAO
Mirande - prvi japanski refleksi fotoaparati
za snimanje s visine oka

70

foto-škola

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA,
DIGITALNA OBRADA

PRAKSA NA DELU
Panoramska fotografija danas nudi
mnogobrojne mogućnosti svima kojima
se ovakva vrsta fotografisanja sviđa

KORIŠĆENJE DINAMIČKOG OPSĚGA
Kako da u potpunosti iskoristimo dinamički
raspon koji nam pružaju savremeni senzori ...

62

NOVITETI

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE

OSNIVAČ Slobodan Vukadinović
IZDAVAČ Studio One, Beograd, Pčinjska 15a
DIREKTOR Marija Vukadinović
marja.vukadinovic@studioone.rs
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
mr fot. Ivana Tomanović, ivana.tomanovic@refoto.co.rs
IZVRŠNI UREDNIK
Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs

SARADNICI Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić,
Imre Szabó, Tomislav Peternek, Jelena Matić, Marija Milovanović-
Maksimović, Radomir Maša Dikosavljević, Goran Malić, Zoran
Imširagić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee"
Abdijević, Darko Stanimirović, Dragan D. Gajić (Makedonija),
Sandra Vitaljić (Hrvatska), Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović
(Pariz), Andrijana Pajović, Predrag Vučković

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN
Sanja Cvejanović, Emilija Jelić

LEKTOR Biljana Gordić
MARKETING mr fot. Dragan Pavlović,
dragan.pavlovic@refoto.co.rs

tel. 011/34-49-641; faks. 011/78-60-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd

PRE-PRESS Studio One – Rukopisi i prilozi se ne vraćaju

E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs

CENA pojedinačnog broja 250 dinara

žiro-račun 160-328850-16

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
77

FOTO: časopis za kulturu fotografije / glavni i
odgovorni urednik Ivana Tomanović. – 1996, br. 1 –
– Beograd (Pčinjska 15a): Studio One,
1996 – (Beograd: Politika). – 30 cm

Mesečno. – Od br. 4 (2001) štampa se latinicom,
a naslov je Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

© SVA PRAVA ZADRŽANA
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti
reprodukovana ili objavljen u bilo kojoj formi ili bilo
kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim,
uključujući fotokopiranje, snimanje, unošenje u bilo
koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje,
bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

24

© ROMANO DECKER & DEJAN KUTIĆ
"Fashion.hr" - katalog dizajnera, 2010

MILAN ŽIVKOVIĆ
izvršni urednik

Da bi se pripremio za radionicu o Panoramama na festivalu Photodays, morao je mnogo toga da nauči i u praksi isproba. Koliko je dobar student (i dalje), uverićete se u velikom članku o panoramskoj fotografiji i svakako obratite pažnju na fotografiju u sadržaju gde naša redakcija drži gigantsku panoramu koju je Milan snimio, i zatim odštampao.

BORIS BJELICA
urednik tehnike

Dva najpopularnija D-SLR fotoaparata su ujedno i dva najveća protivnika, naravno "Canon" i "Nikon", a vi presudite sami koji vam više odgovara. U klasi supežum kompakta čak šest proizvođača ima svog favorita pa vam je izbor tu još teži. Ipak, to su slatke muke!

MIROSLAV NIKOLJČIĆ
kolekcionar

Pripremio je priču o fotoaparatom "ženstvenog" imena – Mirande! Bili su to prvi japanski refleksi fotoaparati za snimanje s visine oka, s izmenljivom pentaprizmom. Tu je i priča o foto-servisu Dušana Stričevića.

JELENA MATIĆ
teoretičar umetnosti i medija

Izložba portreta iz "zlatnog doba" Holivuda bila joj je toliko inspirativna da je na pet strana predstavila istoriju glamur fotografije.

LJUBOMIR ZLATANOVIĆ
foto-amater

Senzori naših digitalnih fotoaparata imaju prilično velik dinamički raspon ali ga često ne koristimo u potpunosti. HDR jedan je od načina da to učinimo, samo ako se držimo prave mere.

SRĐAN ABDIJEVIĆ
fotograf

Mnoštvo noviteta najavljuje burnu jesen kada ćemo krenuti i s detaljnim prikazima pojedinih noviteta. A tu je i Samsung EX-1 – kompaktni pratilac svakog tole ozbiljnog fotografa.

BRANISLAV STRUGAR
fotograf

Majstor fotografije i autor dvanaest foto-monografija redovno je gost i predavač na radionicama fotografije u Crnoj Gori, gde je i otkrio Sašu Popovića čije pejzaže predstavljamo.

GRGO ZEČIĆ
modni kritičar

Jedan od asistenata Carine Roitfeld i Karla Templera sa adresom u New Yorku i Parizu, pre svoje internacionalne karijere redovno je saradivao sa dvojcem Romano Decker i Dejan Kutić koji je ekskluzivno za naš časopis intervjuisao u ovom broju.

Internacionalno izdanje

Leto u kancelariji ispred monitora može da se preživi samo ako povremeno dobijemo injekciju entuzijazma i nestrpljivog iščekivanja koje s vremena na vreme pokažete na našoj Facebook stranici – sada već redovnom i, moram priznati, vrlo dobrom načinu komunikacije između redakcije i vas. U budućnosti koristićemo još više i naprednije društvene mreže i našu web-prezentaciju. Ako imate neki predlog ili prosto želju da vidite i čitate neke određene stvari na Internetu, slobodno nam pišite. Trenutno osmišljavamo koncept novog sajta i svakako bismo želeli da on dostigne i, možda, prestigne kvalitet štampanog izdanja časopisa. Ne zaboravite da bez vas i vašeg aktivnog učestvovanja u kreiranju časopisa, Refoto ne bi bio to što je danas – vaš omiljeni fotografski časopis.

Ja sam jedan deo odmora provela radno, u Novom Mestu (Slovenija), na veoma interesantnom i kvalitetnom festivalu dokumentarne fotografije Fotopub. Reportažu ćete svakako naći u časopisu, a moram samo da dodam da je interesovanje za srpsku dokumentarnu fotografiju izuzetno veliko, pa se nadam da će mi se sledeće godine pridružiti i brojni fotografi. Planova s organizatorom festivala ima mnogo, ali o tom potom – kad se ostvare. Naravno, ponela sam dosta časopisa sa sobom na koje je nekoliko profesionalnih fotografa iz Holandije, Francuske, Kanade i Slovenije reklo "Želim da imam portfolio u vašem časopisu"!

Ovaj broj ceo je internacionalan ili bolje reći međuregionalan. Glavni portfolio stigao je iz Hrvatske, tačnije Zagreba, gde žive i rade Romano Decker i Dejan Kutić. Moderna fotografija je polje u kom suvereno vladaju, kako kreativnošću, tako i kvalitetom fotografija koje daleko prevazilaze standarde uobičajene modne produkcije kod nas. Odličan intervju koji je napravio modni novinar Grgo Zečić nikako nije mogao stati na osam strana portfolija, pa ga u celosti objavljujemo na web-strani časopisa. Svakako ga pročitajte! Iz Hrvatske se selimo u Crnu Goru i njene prirodne lepote koje je snimio Saša Popović pod mentorskom palicom majstora fotografije Branislava Strugara. Kaže se da je vrlo teško "uhvatiti" lepotu prirode i da je ona često bleđa slika doživljaja koji smo imali. Saša to uspešno opovrgava i kroti sva stanja prirode. Osim pomenutog festivala u Sloveniji, jedan se po četrdeset i prvi put održao u Omojlici – čuveni "Žisel". Milan Živković stalni je posetilac festivala već trideset godina, ove je bio u žiriju, i u razgovoru s Đuricom Jovanović koji je zaslužan što festival postoji i danas, podsetio nas na početke festivala, kao i njegovo funkcionisanje tokom skoro pola veka postojanja.

Malo južnije, tačnije u Nišu, održao se treći po redu foto-maraton Fotofiniš 24 sata. Puno fotografa, tema, dešavanja, dobro druženje, lepe nagrade... sve to deo je ovog zahtevnog, ali i zanimljivog dešavanja koje Niš nije iz FK "Fon" uvek organizuju u vreme džez festivala "Nišvil". Dakle, dobra muzika je zagarantovana! Vraćamo se preko Bosne i Hercegovine (odlatle ima puno informacija u Aktualnostima) opet u Hrvatsku gde je Hoyka po šesti put "trenirao" novu grupu Fotosofia. Žarko Aleksić bio je predstavnik iz Srbije i svoje oduševljenje Fotosofiom podelio je sa svima nama.

Pravi međunarodni karakter ovog broja potvrđuje velika i značajna izložba koja se ovog leta održava u Londonu, tačnije u National Portrait Gallery – pod nazivom "Glamur bogova", koja je sačinjena od sedamdeset portreta glumaca iz "zlatnog doba" Holivuda. Izložba je inspirisala Jelenu Matić da napiše veliki članak o sjajnoj prošlosti Holivuda i javnosti nepoznatim fotografima koji su ovekevećili taj sjaj i glamur.

U Tehnici, Boris Bjelica suočio je dva najpopularnija modela D-SLR fotoaparata za prve korake u svet refleksnih fotoaparata. To su Canon EOS 1100D i Nikon D3100, a bitka je, naravno, nerešena, jer oba nude pregršt mogućnosti za vrlo razumnu sumu novca. Superzum kompaktni fotoaparati i dalje su veoma popularni jer ih odlikuje premisa "sve u jednom". Konkurencija su im pomenuti D-SLR fotoaparati, ali superzumovi i dalje drže dobre pozicije na tržištu. U Borisovom testu šest modela bore se za vašu pažnju.

Ovaj niz fotoaparata završava oduševljeni Abdee kompaktnim modelom Samsunga EX-1, koji nudi sve što jedan "angažovani" fotograf traži, ali u malom pakovanju. Milan se specijalizovao za monitore i opet je "iskopao" jedan dobar a jeftin – LG Flatron IPS 231p.

Završavamo tradicionalno s monohromatskim konkursom za koji smo sačuvali šest strana jer je tokom leta stiglo preko 600 fotografija, iako je vreme odmora. Dvanaest fotografija izabrali ste vi putem glasanja na našoj Facebook stranici. Glasanje će se nastaviti do kraja konkursa, pa ne propustite priliku da utičete na konačan odabir. I to je još jedan od načina da vaš glas bude deo ovog zajedničkog "internacionalnog" projekta zvanog Refoto.

Ivana Tomanović
ivana.tomanovic@refoto.co.rs

red urednika

Funkcionalnost Vama na usluzi

Na vama je da izaberete, LEXMARK će se pobrinuti za ostalo!

© 2011 Lexmark. All rights reserved. Design by DL Marketing

- Scan
- Copy
- 4 Single Inks

X2670

- Štampanje, kopiranje, skeniranje
- Rezolucija štampe: 4800x1200 dpi
- Brzina kolar štampe: 19 str/min
- Rezolucija skeniranja: 600x1200 dpi
- Brzina kolar kopiranja: 0.9 kop/min
- Povezivanje: USB 2.0
- 1 godine garancije

*43€

- Wireless
- Scan
- Copy
- 4 Single Inks

S305

- Štampanje, kopiranje, skeniranje
- Rezolucija štampe: 4800x1200 dpi
- Brzina kolar štampe: 30 str/min
- Rezolucija skeniranja: 1200x2400 dpi
- Brzina kolar kopiranja: 21 kop/min
- Povezivanje: USB 2.0, Wi-Fi g
- Crno bel LCD
- 3 godine garancije

*83€

- Wireless
- Scan
- Touch Screen Solutions
- Smart Eco Mode
- Copy

S815 Genesis

- Štampanje, kopiranje, skeniranje, fax
- Rezolucija štampe: 2400x1200 dpi
- Brzina kolar štampe: 30 str/min
- Rezolucija skeniranja: 600x1200 dpi
- Brzina kolar kopiranja: 21 kop/min
- Povezivanje: PictBridge, USB 2.0, Wi-Fi 802.11b/g/n
- Kolar ekran osetljiv na dodir
- 3 godine garancije

*334€

- Business 4 Single Card Scan
- Wireless Eco Mode (2-sided)
- Duplex (2-sided)
- Network

Pro 705

- Štampanje, skeniranje, kopiranje i faksiranje
- Rezolucija štampe: 4800x1200 dpi
- Brzina kolar štampe: 30 str/min
- Rezolucija skeniranja: 1200x4800 dpi
- Brzina kolar kopiranja: 21 kop/min
- Povezivanje: USB 2.0, Ethernet, Wi-Fi 802.11b/g/n
- Kolar LCD dijagonalno 6 cm
- ADF: 50 listova

*167€

Kompletna serija novih multifunkcijskih inkjet štampača koristi novu patentiranu VIZIX tehnologiju štampe koja donosi posebne patronne za mastila, veću jedinstvenu brzinu štampe i impresivan kvalitet oštaka. Sve ovo daje mogućnost korisniku da izabere uređaj prema svojim potrebama, a da ne mora zbog cene da pravi kompromis kada su u pitanju brzina štampe ili kvalitet oštaka.

*Preporučena maloprodajna cena u dinarskoj protivvrednosti bez uračunatog PDV-a od 18%

PARTNERSKA MREŽA:

Informatika Jevrejska 32, Beograd, 011/3215-111, www.informatika.com; Aalto računari Krajiće Marije 15/2, Šabac, 015/344-001, www.aalto.rs; Bus Computers Nemanjina 36, Kikinda, 0230/32-102, www.buscomp.co.rs; Bel Computers Požeška 67a, Beograd, 011/3544-007, www.belcomputers.co.rs; BigBang TC Ušće i sprat, Beograd, 011/2601-170, www.bigbang.rs; Desk Shop Plato Čika Ljubina 18-20, Beograd, 011/3032-196, www.desk.rs; Connecta Bul. Slobodana Jovanovića 3a, Novi Sad, 021/300-763, www.connecta.rs; PC Market Leonarda da Vincija 36, Šabac, 015/310-133, www.market58.com; Telix Futoski put 4, Novi Sad, 021/4890-489, www.telix.rs; DS Computers, Strumička 18, Beograd, 011/3085-542, www.dsc.rs.

U fokusu

najbolje fotografije čitalaca ovog meseca

Tijana Jevtić, UŽICE, "INFRACRVENE VIZIJE"

"Dok stvarate u domenu vidljivog dela spektra, tehnička potkovanost nije od presudnog značaja za uspeh jer su digitalni fotoaparati napravljeni tako da nadomeste većinu "rupa" u znanju korisnika. Ali kada pređete u infracrveno područje, više ništa ne smete prepustiti osećaju, jer koristite magičan uređaj koji će zabeležiti ono što vaše oči nisu u stanju. Naravno, samo ako znate sve sastojke čarolije. Mesta na kojima sam bila desetinu puta, nanovo imaju privlačnu moć. Zabeležiti infracrvenog duha u prirodi, osećaj je koji ubrzava srce i mozak.

Pre mesec dana postala sam opsednuta željom da koristim ovu vrstu fotografske magije. Nakon početnog "Kalimero" sindroma, tj. "nepravda je to, u Srbiji nema načina da konvertujem fotoapar

i nabavim opremu", uz pomoć nekoliko prijatelja a na osnovu uputstava, npr. sa: www.livepixel.com, obavljena je "uspešna hirurška operacija" na starom telu fotoaparata Canon 300D. Ono što sam naučila o tehničkoj strani fotografije za te dve nedelje više je nego za ceo prethodni period stvaranja po "osećaju". Smatram da je snimanje IC digitalne fotografije najlepši način da se digitalnim fotoaparatom zabeleži crno-bela fotografija i time nastavljam tradiciju mog dede, majstora u toj oblasti."

Tijana Jevtić, alias Eclectic Eel, rođena 1976. – u godini Zmaja. Radi kao grafički dizajner u "Digital studiju" u Užicu. Godine 2006. izdala je autorsku knjigu/slikovnicu "Hrastopoštovanje" (Refoto br. 74). Održala je samostalnu izložbu fotografija "I Dream" kao deo pratećeg programa XI jugoslovenskog pozorišnog festivala. Godine 2010. dobila je prvu nagradu za kolekciju na

Prvom međunarodnom sajmu konjarstva "Horseville" 2011. Uradila je ilustracije za "Drinkmanov zabavnik" Zorana Filipovića (www.academica.org.rs). Prethodne godine istraživala je blacklight, infracrveni spektar. Radove u oblasti fotografije, ilustracije, crteža i kreativne montaže možete videti na <http://eclecticeel.deviantart.com/>.

U OVOM BROJU
PRIJATELJ RUBRIKE
FOTODiskont
POKLANJA BEŽIČNI
RADIO OKIDAČ
PHOTTIX ASTER PT-V4
WWW.FOTODISKONT.RS

GORAN BISIĆ, DUBROVNIK, HRVATSKA, "WTF !?!"

"Dubrovnik, vrijeme Fešte sv. Vlaha (3. februar). "Bježeći" od mnoštva ljudi završio sam na gradskim zidinama odakle mi se pružio odličan pogled na iste, iz ptičje perspektive, i uz malo sreće u interakciji sa djetetom nastade ova fotografija. Fotografirano fotoaparatom Canon 400D i 70-200 mm f/4 i postavkama f/5, ISO 200, 1/400 s".

Goran Bisić rođen je u Tuzli, živi i radi u Dubrovniku. Fotografija mu je (trenutno) način života.

NEMANJA STOJKOVIĆ, BEOGRAD, "DINA 2"

"Fotografija je nastala na Adi Cigalniji, leto 2011, u šetnji s društvom po prirodi. Snimljeno je fotoaparatom Canon EOS 30D, objektiv 100 mm f/2,0".

Nemanja Stojković je iz Beograda i ide u Grafičku školu, smer Fotograf. odeljenje II.

VALENTINA BUNIĆ, VELIKO TRGOVIŠĆE, HRVATSKA "NIKA SA SAMOTRAKE"

"Apstraktne motive prirode, lišene bespotrebnih detalja, te izvučene iz konteksta, najčešće nalazim u vlastitom dvorištu, gdje je i nastala ova fotografija. Za snimanje je korišćen Canon EOS 5D Mark II, EF 100 mm f/2,8 Macro USM, ISO 100, F/2,8, 1/125 s. Ime fotogra-

fije "Nika sa Samotrake" (Krilata pobjeda) inspirirana je istoimenom helenističkom skulpturom, danas smještenom u pariškom Louvreu. Dinamična linija tijela sa krilima i draperijom nošenom vjetrom korrespondira sa linijom grane i lišća na ovoj fotografiji."

Rođena 1975. godine, diplomirani je inženjer arhitekture. Aktivno bavljenje fotografijom započnje 2007. u školi fotografije "Fotonaut" u Foto-klubu "Zagreb", te je u istom klubu voditelj Galerije od 2010. godine. Dobitnica je nekoliko nagrada i pohvala na domaćim i međunarodnim konkursima: Zlatna plaketa FIAP-a za pojedinačnu fotografiju na 33. Zagreb salonu (2010); prva nagrada za pojedinačnu fotografiju - Salon fotografije Vinkovci (2010); Časopis Refoto, konkurs "Praksa na delu", prva nagrada za fotografiju na temu Snimanje biljaka i prva nagrada na celokupnom konkursu.

IVANA TODOROVIĆ, BEOGRAD, "ALL MY SORROW..."

"All my sorrow", u prevodu "Sva moja tuga..." jeste autoportret protkan dubokim i iskreno proživljenim osećanjima. Sve ono što me je ikada bolelo... ptice kao simbol katarze i oslobađanja... crveno kao nada, kao doneta odluka... više slika nego fotografija, s teksturama i crtežom u sebi..."

Akademski slikar iz Beograda, član ULUS-a od 2009. godine. U statusu je samostalnog umetnika. Do sada je realizovala preko 19 grupnih i dve samostalne izložbe u zemlji i regionu. Fotografiju, kao umetnički medij, intenzivno je počela da otkriva od novembra 2010. godine. U maju ove godine bila je jedan od učesnika Međunarodne foto-kolonije u Sicevu. Njene fotografije obiluju teksturama, jer je kao slikar "ovisnik o teksturi platna". Ne zanemaruje u potpunosti tehnički deo fotografije, jer je oduvek ponosni vlasnik Canon EOS 550D, ali su joj za dobar, konceptualni rad kome teži najbitniji emocija i poruka koju rad nosi.

ĐORĐE GAVRILOVIĆ, NOVI SAD, "BILO JEDNOM U AMERICI"

"Fotografija je nastala u Lisabonu. Tokom šetnje gradom, naišao sam na grupu dečaka i devojčica koji su u svom školskom dvorištu čekali i pripremali se za veliki ulični karneval - Marchas Populares 2011. Ova fotografija nastala je dok sam pokušavao da

budem neprimetan i opustim decu zbog sopstvenog prisustva. Neodoljivo me podseća na male junake iz filma, po kom sam fotografiji dao ime."

Đorđe Gavrilović, fotograf iz Novog Sada.

VIDOKRUG

29. 7 - 31. 8. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

Milan Aleksić, umetnički direktor galerije Artget 2006-07, izložbom Vidokrug publici i stručnoj javnosti predstavlja radove Brigitte Bauer, Roberta Uzona, Marka Karovića i Branke Nedimović. Osnovna ideja ove izložbe jeste da pokaže apsolutnu moć i opseg individualnog umetničkog viđenja, kao i moć samog medija fotografije u istraživanju i prikazivanju tema koje su stalno aktuelne. Publici će biti prikazani radovi koji daju naznake "čemu može da služi savremena fotografska umetnost".

Brigitta Bauer je profesor fotografije na Ecole Supérieure des Beaux-Arts, Nîmes, Francuska. Video-rad i fotografije Big Game na jedan potpuno nov način prikazuje oružje, rat, strah ili izazov. Robert Uzon se na izložbi Vidokrug predstavlja serijom fotografija Libija. Robertovo

dosadašnje interesovanje kretalo se u okviru "prave" fotografije kao savremene umetničke discipline.

Marko Karović predstavlja se postavkom Karović, čije se teme i interesovanja kreću od pitanja porodičnog do kolektivnog identiteta. Postavljajući pitanja porodičnog i kolektivnog nasleđa, Marko uspeva da kroz osveženo sećanje ponudi i neke nove odgovore.

Branka Nedimović je takođe predstavnik nove generacije umetnika čije interesovanje "nema granica" i koji potpuno prirodno koriste digitalnu sliku. Njena interesovanja i teme nisu opterećene nasleđenim šablonima. Branka se predstavlja serijom fotografija koje se upravo bave nasleđenim konkretnim kalupima i zadatim slikama.

BETIN KONKURS

U Parizu je otvorena izložba fotografija s ovogodišnjeg konkursa Novinske agencije "Beta" za najbolju medijsku fotografiju u jugoistočnoj Evropi. Izložba je postavljena u Kulturnom centru Srbije u Parizu i može da se pogleda do kraja avgusta. Postavku čine pobednički radovi i ostali radovi koji su odabrani na ovogodišnjem, osmom konkursu za "Betinu" fotografiju godine i potom bili izloženi u beogradskoj galeriji "New Moment". Posetioći će tako moći da vide fotografiju "Athens I" Luize Gulamaki, saradnice Agencije "Frans Pres" u Grčkoj, koja je osvojila prvu nagradu, fotografiju "Proboj" Janka Petkovića, saradnika "Bete", koja je osvojila drugu nagradu, i fotografiju "Stop progonu hrvatskih branitelja", kojoj je pripala treća nagrada. Konkurs "Betina" fotografija godine pokrenut je 2004. godine, na desetu godišnjicu rada Novinske agencija "Beta", a prvi pobednik bio je Savo Prelević iz podgoričkih Vijesti.

GODIŠNJA DOBA

9 - 22. 8. MUZEJ ISTORIJE JUGOSLAVIJE, BEOGRAD

Na izložbi je predstavljeno 35 fotografija 29 autora izabranih na konkursu 2008. godine, a fotografije su podeljene u četiri grupe u skladu s godišnjim dobima. Izložene fotografije predstavljaju prirodu Estonije, koja se menja u skladu s godišnjim dobima. Na fotografijama se može videti jesenje jutro u

prirodi, polje maka pod vedrim nebom, potok i šuma dok se sneg otapa ili prostrano polje s loptama sena.

Izložene fotografije snimljene su na putovanjima autobusom koje je organizovalo estonsko društvo, a pod nazivom "Autobusom u prirodu".

SRBIJA - ŽIVOT IZVAN GRADA

BRANISLAV BRKIĆ, 28. 7 - 20. 8. KERENG GALERIJA, BUDIMPEŠTA

Izložba "Srbija - život izvan grada" formirana je od 32 crno-bele fotografije, izrađene na EPSON UltraSmooth fine art papiru, u tehničkim dimenzijama. Format radova je A2, 594x420 mm. Fotografije su snimane u Srbiji tokom poslednjih nekoliko godina i prikazuju život ljudi izvan savremenih urbanih sredina, prividno sakrivenih od svakodnevnih užurbanih tokova 21. veka. Izložba je sastavljena od tri serije radova: "Seoski muzikanti", "Zaboravljena sela" i "Pastirski život".

DIPLOMA 2011

7 - 29. 7. MUZEJ PRIMENJENE UMETNOSTI, BEOGRAD

Diploma (2011) je izložba kojom se već decenijama obeležava završetak studija na Fakultetu primenjenih umetnosti. Izraz je stvaralačke snage mladih talentovanih diplomaca, pripremljenih da samostalno krenu

Milica Mrvić

putem umetničkog delovanja s ogromnom kreativnom energijom. Kvalitetan i dobro osmišljen program studija u različitim oblastima likovnih i primenjenih umetnosti studentima daje dovoljno prostora i mogućnosti za raznoliko vizuelno istraživanje. Stupajući u "dijalog" s materijalom, oni nalaze izvor nadahnuća i uspešno savladaju umetničke zadatke. Eksperiment i provokativnost u umetnosti zahtevaju zrelost i temeljno obrazovanje, stručno i teorijsko. Zato je svaki nastavni predmet od posebne važnosti, zrno bisera koje treba otkriti i na najbolji način obraditi.

I PHOTO NY
MARKO SAVIĆ, 18 - 30. 7.
GALERIJA GRAFIČKI KOLEKTIV, BEOGRAD

"Tokom 21 dana boravka u Njujorku svakog dana budio sam se s planom da prepešaćim drugu putanju. Ono što sam imao sreće da se baš u tom trenutku dešava, to je zabeleženo na fotografijama koje gledate. Sada, kada pomislim na ta buđenja, "guglanja" mapa i planiranja, shvatam kako je lako moglo sve drugačije da se odvija. S jedne strane, plaši me da nemam ništa zanimljivo da vam pokažem, a s druge, raduje me što fotografija beleži promene mesta, situacije i atmosfere u svakom trenutku. Makar gledao samo jednu tačku iz dana u dan, pre ili kasnije će se nešto zanimljivo desiti. Treba samo spremno čekati."

FOTO FOCUS 2011

FK "KOZJAK", KUMANOVO, MAKEDONIJA

Prvi međunarodni konkurs Foto Fokus 2011 predstavlja veliki uspeh, kako za organizatora manifestacije FKK "Kozjak 50" u Kumanovu, tako i za makedonsku fotografsku scenu. Na ovaj konkurs koji ima nekoliko patronata: FIAP, IAAP, PSA, UPI, ISF i FPM, pristiglo je više od 3.800 fotografija od 540

autora iz 61 zemlje. Međunarodni žiri činili su: Luis Alberto Franke (Argentina), Dragoslav Mirković (Srbija) i Valeriy Tretyakov (Ukraina).

Za slobodnu temu primljeno je 619 fotografija, 454 stiglo je za temu "Život", a nagradu za najboljeg autora dobio je Thomas Lang (SAD) - FIAP Best author.

Thomas Lang, "Catching In Xiapu"

Heiko Roermisch, "Silence red bank"

Feng Lin Chen, "Diving"

GALERIJA BLACKBOX, SARAJEVO

MAHALA PARADISO - OPASNOST OD RUŠENJA
IGOR KAPETANOVIĆ, 14 - 20. 7.

"Film Cinema Paradiso, italijanskog reditelja Giuseppe Tornatorea, mi je bila direktna inspiracija. U jednoj od scena filma, glavni protagonist, koji se poslije 30 godina vraća u rodni gradić na Siciliji, prisustvuje rušenju kina za koje je u mladosti bio jako vezan. Čekajući demoliranje, na trgu punom ljudi, ispred kina, stoje sada njemu jedva prepoznatljiva lica, sa suzama u očima, sjetom u duši i mislima okrenuti ka dobu kada im je to kino značilo

mного više od samo dvorane za prikazivanje filmova. Ovo je bilo vrijeme prije televizije, a kino je bilo centralno mjesto okupljanja, gdje su sve svi poznavali. Ovdje su mnogi od njih vidjeli prvi film, ovdje su se smijali i tugovali, tukli se i zaljublivali, odrastali i umirali. Sa nestankom kina Paradiso, nestalo je i jedno vrijeme, nestale su mnoge priče, možda nestane i duša grada..."

DVOJNOST EROL ČOLAKOVIĆ ŠEHIĆ, 7 - 13. 7.

Koncept izložbe obuhvata period Šehićevog života u Evropi i na prostorima bivše Jugoslavije, a u skladu s tim izložba je istovremeno otvorena u dva prostora - Gradskoj galeriji "Collegium Artisticum" i Galeriji "BlackBOX". U gradskoj galeriji posjetioci su mogli vidjeti Šehićev

opus stvoren tijekom života i rada u zemljama Evrope, posebno u Švicarskoj, gdje trenutno živi, i Španiji, dok su u Galeriji "BlackBOX" izložene fotografije snimljene na prostorima bivše Jugoslavije.

15 GODINA JIM MARSHALL, 23 - 28. 7.

Simboličan naziv izložbe fotografija predstavlja autorovo viđenje posljednjih 15 godina života sarajevskih ulica. Fotografije su rađene u kombinaciji - prve fotografije su nastale u proljeće 1996, a potom na istim lokacijama su nastale i druge iz 2011. godine i pokazuju

transformaciju grada. "Kombinovane fotografije pokazuju velike promjene i poboljšanje u posljednjih 15 godina. One ilustriraju čudo ljudskog duha. Pokazuju da budućnost Sarajeva nije predodređena, ali može biti oblikovana i poboljšana." - kazao je Jim Marshall.

ATTRAVERSIAMO DOROTHEE HAUSER, 28. 7 - 6. 8.

Serija fotografija o prijateljstvu sa ženama i gradovima iz različitih dijelova svijeta (Pariz, Budimpešta, Sarajevo, Barselona, Berlin, Njujork). Izložene fotografije rađene su u "cross" tehnici i svaka serija ima drugačiju atmosferu

sa različitim nijansama boje, na što se ne može utjecati. Uporedo sa fotografijama nastali su i različiti tekstovi o gradovima gdje prikazane žene žive, momentima dok su nastajale fotografije ili o prijateljstvu s autoricom.

SUSRETANJE
TOMISLAV PETERNEK,
24. 6 - 16. 7. ATELJE
DADO, CETINJE

Selekcija izloženih radova (42) predstavlja Peternekov novi, subjektivni izbor radova koji uglavnom nisu profesionalni zadaci dugogodišnje karijere reportera. Reč je o fotografijama nastalim kao rezultat intuitivne reakcije i talenta za zapažanje bresonovskog "odlučujućeg trenutka" s margine "događaja" koji često govore rečitije i ubedljivije o ljudima i njihovoj egzistenciji. Otvaranje izložbe pratila je i prezentacija Peternekove foto-monografije "Život s fotografijom".

25. TEŠNJARSKE VEČERI U VALJEVU
4 - 6. 8. IZLOŽBE FOTOGRAFIJA

Tešnjarske večeri su međunarodna kulturna, turističko-privredna manifestacija. Predstavljaju smotru pozorišnog i filmskog stvaralaštva, književnika, izdavača, knjižara, muzičkog stvaralaštva i likovne umetnosti. Tešnjarske večeri postoje od 1987. godine i najstariji su letnji festival u Valjevu. Održavaju se tradicionalno, svake godine u avgustu. Ove godine upriličene su četiri izložbe fotografija:

4. 8. - "Planine, večiti izazov". Izložba je realizovana kroz saradnju Planinarsko-ekološkog udruženja "Povlen" i Foto-kluba "Valjevo".

5. 8. - "Narodno graditeljstvo Srbije". Izložba sekcije fotografa Društva konzervatora Srbije u saradnji sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture Valjevo i Foto-klubom "Valjevo". Izložba prikazuje preko 50 fotografija autentičnih spomenika narodnog graditeljstva, od severa Vojvodine do Bujanovca, koje su ovekovečili fotografi zaposleni u zavodima.

- "Priroda i domovina i grad i ljudi u njemu". Izložba Foto-kluba iz grada Prijevica (Prievidza) u Slovačkoj, realizovana u saradnji s Foto-klubom "Valjevo". Na izložbi su se predstavili najmlađi članovi ovog kluba iz Slovačke.

6. 8. - "Na tragu svetlosti 5". Godišnja izložba nagrađenih fotografija članova Foto-saveza Srbije u 2010. godini u organizaciji Foto-kluba "Valjevo".

ŠABAC - GUČA - PREKO KUČEVA

ALEKSANDAR KELIĆ, 20 - 30. 9. GALERIJA SINGIDUNUM, BEOGRAD

Izložba fotografija Aleksandra Kelića "Šabac - Guča - Preko Kučeva" predstavlja 30 poliptiha (dipitih, triptiha...) nastalih od 2000. do 2010. godine.

Ovaj ciklus fotografija, koji je nastavak prethodnog Nesavršena i nezavršena priča 1984-2003. godine, kroz seriju aranžiranih kompozicija (portreta i krupnih planova proizvođača), dokumentuje tranziciju kroz koju prolazi naše društvo na početku XXI veka. Fotografije su nastale na šabačkom vašaru, dragačevskom Saboru trubača u Guči i homoljskim motivima u Kučevu. Te tri geografske destinacije i kulturno-turističke manifestacije na najbolji način oslikavaju promene života u Srbiji. Izložba će pored galerije "Singidunum" biti tokom godine održana i u Šapcu, Guči (Čačku) i Kučevu.

MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJE FOTOGRAFAM SALON 2011.

FOTOGRAFAM ART STUDIO BEOGRAD, UDRUŽENJE UMETNIKA ŽELEZNICA SRBIJE

Manifestacija ima tri dela:

- (1) nagradena dela i prošireni izbor (65 fotografija na papiru);
- (2) projekcija fotografija 1 (Putovanja i Sport 1. deo)
- (3) projekcija fotografija 2 (Sport 2. deo i Slobodna tema)

Otvorena izložba fotografija - četvrtak 28. 7;

Projekcija 1 je u četvrtak 15. 9. u 20 h u Centru za foto i filmsku kulturu Srba, Beograd;
Projekcija 2 je četvrtak 29. 9. u 20 h u Centru za foto i filmsku kulturu Srba, Beograd.

KOSTIM IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA

21 - 30. 9. GOETHE-INSTITUT, BEOGRAD

Nov način posmatranja odeće Lužičkih Srba u vidu instalacije, kostimi inspirisani nošnjom Lužičkih Srba. Autor je prof. Ljiljana Petrović, FPU Beograd. Autor video-rada i fotografija: Aleksandar Kostić.

RADIONICA NOVINSKE FOTOGRAFIJE - IMRE SZABÓ

I ove jeseni Imre Szabó održaće svoju radionicu za novinsku fotografiju, u Beogradu, zasnovanu na knjizi Kenetha Kobrea i predavačevom tridesetogodišnjem iskustvu na tom polju fotografije. Detaljnije informacije možete dobiti na e-mail: sabophoto@yahoo.com ili na telefon: 063/284-833.

FOTO-ZAPISI SA DALEKOG ISTOKA - KINA I VIJETNAM

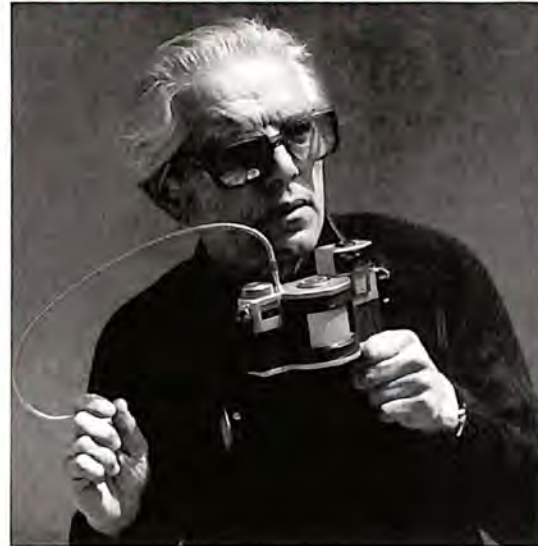
BRANISLAV BRKIĆ, 17. 8 - 15. 9. FOTOGALERIJA STOLP MARIBOR, SLOVENIJA

Izložba "Foto-zapisi sa Dalekog istoka" formirana je od 32 crno-bele fotografije. 17 su iz južne kineske provincije Guangxi (snimano u oktobru 2008), a 15 su iz Severnog Vijetnama (avgust 2010). Izradene su na EPSON UltraSmooth fine art papiru u tehnici didžigrafija. Format radova je A2, 594 x 420 mm.

in memoriam

RADE MILISAVLJEVIĆ

U Beogradu je 8. avgusta, u 91. godini preminuo fotograf Rade Milisavljević. Rođen je 1920. u selu Varoš kraj Svrlijska. Nakon školovanja počeo je da se bavi novinarstvom u listu *Index*. Pokrenuo je i uređivao

Kolektiv - list SDK Beograda a kao novinar i fotoreporter radio je u redakcijama Yu panorame i Borskog kolektiva. Sarađivao je sa časopisima: *Politika*, *Borba*, *NIN*, *Pančevac*, *Književna reč*. Bio je akreditovani foto-izveštač u Saveznoj skupštini.

Tokom proteklih šest decenija bavljena fotografijom, Rade Milisavljević stvorio je zavidan opus od više hiljada radova. Osnovna opredeljenja bili su etnologija, putopisne reportaže, portreti i pozorište. Održao je 26 samostalnih izložbi fotografije, a bio je učesnik mnogobrojnih kolektivnih izložbi i dobitnik brojnih nagrada za fotografije. U Foto-savezu Srbije imao je zvanje majstor fotografije, a bio je i član ULUPUDS-a. Pored fotografije bavio se publicistikom i pisao je poeziju. Objavio je knjige "Ljudi i pejzaži - Indija, Šri-Lanka, Tibet", "Predeli od Jadrana do Tibeta" i zbirku pesama "Prazna nebesa".

SVETLA KOMORA BELEŠKA O FOTOGRAFIJI ROLAN BART

IZDAVAČ: KULTURNI CENTAR BEOGRAD, 2011; JEZIK: SRPSKI; FORMAT: 14 X 21 CM; 117 STRANA, 25 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; POVEZ: MEK; CENA: 690 DINARA; MESTO PRODAJE: KULTURNI CENTAR BEOGRADA.

Objavljena nakon smrti Rolana Barta, knjiga "Svetla komora, Beleška o fotografiji" prvi put se pojavila kod nas u časopisu *Delo* i to u tri nastavka tokom 1981. i 1982. godine. Kasnije ju je štampala i izdala Izdavačka kuća "Rad" u prevodu Mirka Radojičića.

Najnoviji prevod potpisuje Slavica Miletić, a nalazi se u već dobro poznatoj ediciji Kulturnog centra Beograda "FotoArtget - Teorija". Podsećanja radi, knjiga se ubraja u jedno od najznačajnijih teorijskih dela o fotografiji ne samo druge polovine XX veka već uopšte. Iako koristi fotografije Ričarda Avedona (Richard Avedon), Alfreda Štiglic (Alfred Stieglitz), Nadara (Nadar), Augusta Sandera (August Sander) i drugih fotografa, Bart je istraživanju fotografije pristupio čisto subjektivno. Njega ne zanimaju tehnologija, tehnika, istorija, već sam čin posmatranja i doživljaja fotografije.

NATIVE LAND STOP EJECT RAYMOND DEPARDON, PAUL VIRILIO

IZDAVAČ: FONDATION CARTIER POUR L'ART CONTEMPORAIN, PARIZ, 2009; JEZIK: ENGLESKI; FORMAT: 20,5 X 28 CM; 308 STRANA; 300 KOLOR I CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; POVEZ: MEK SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; CENA: 4.493 DINARA; MESTO PRODAJE: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Višemesečni projekat fotografa Rejmona Depardona i jednog od vodećih zapadnjačkih filozofa Pola Virilija rezultirao je izložbom prapraćenom obimnim katalogom. Tokom putovanja kroz Aziju, Afriku, Evropu, Severnu i Južnu Ameriku, Depardon je istraživao i fotografisao ljude i zemlje u kojima je boravio. Fotografije, kao i glavni tekst Pola Virilija fokusiraju se prvenstveno na neke od osnovnih tema savremenog društva kao što su: identitet, migracija, zemlja, jezik, život stranaca, prenaseljenost. Pored teksta Pola Virilija, u knjizi se nalazi intervju s Rejmonom Depardonom, kao i tekstovi Brusa Alberta (Buce Albert), Pitera Sloterdajka (Peter Sloterdijk) i Fransoa Žemena (François Gemenne).

DIGITALNA FOTOGRAFIJA 3 DEO SCOTT KELBY

IZDAVAČ: MIKRO KNJIGA, BEOGRAD, 2011; JEZIK: SRPSKI; FORMAT: 15,2X22,9 CM; 241 STRANA; PREKO 200 KOLOR-ILUSTRACIJA; POVEZ: MEK; CENA: 1.200 DINARA; MESTO PRODAJE: MIKRO KNJIGA.

Nakon uspešnog prvog i drugog, Skot Kelbi objavio je i treći deo knjige Digitalna fotografija. Na pogled, činilo se da je u prvom i drugom delu Kelbi odgovorio na gotovo sva pitanja u vezi s fotografijom, međutim, ovaj treći deo potvrđuje suprotno. Pristup i koncept kod prvih izdanja Kelbi ni ovde nije menjao. Za one koji nisu upoznati sa prva dva dela knjige, autor kroz nekoliko poglavlja (u slučaju ove knjige deset) nudi oko dvesta praktičnih saveta i odgovora. Svaki savet - jedna strana i ilustracija. U ovom delu nalaze se saveti u vezi s profesionalnim snimanjem proizvođača, sportskih fotografija, snimanja na otvorenom prostoru ili ljudi. Takođe, u drugom delu knjige Kelbi nas je upoznao s opremanjem studija, a ovde kako da radite u njemu kao profesionalac. Pored ovih, u knjizi se nalazi i nastavak poglavlja iz drugog dela "Kako da koristite blic kao profesionalac", s odgovorima na pitanja kao što je "Čemu služi grupisanje bliceva?" ili informacije o samolepljivim filterima, aktiviranju blica pomoću predajnika, nadjačavanju sunca i mnoge druge.

EVROPSKA FOTOGRAFIJA ELIO GRAZIOLI, RICCARDO PANATTONI

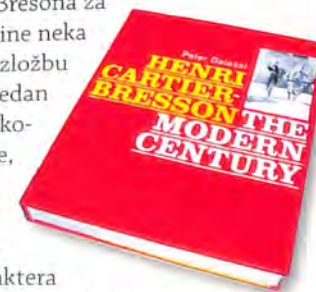
(*Fotografia Europea / European Photography*) IZDAVAČ: DAMIANI EDITORE, BOLOGNA 2008; JEZIK: ITALIJANSKI I ENGLESKI; FORMAT: 17,2 X 23,8; 384 STRANE; 180 KOLOR I CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; POVEZ: MEK; CENA: 2.288 DINARA; MESTO PRODAJE: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Prva izložba "Evropska fotografija" (*Fotografia Europea*) održana je 2005. godine u Redo Emiliji. Publikacija koju predstavljamo katalog je izložbe iz 2008. godine. Dok se prethodna bavila fotografijom i evropskim identitetom, ova izložba fokusirala se na telo i ljude u fotografiji. Predstavljani su radovi: Edvarda Štajhena (Edward Steichen), Betine Reims (Bettina Rheims), Raula Hausmana (Raoul Hausmann), Pjera i Žila (Pierre et Gilles), Irvina Olafa (Erwin Olaf), Fabia Donata (Fabio Donato) i mnogih drugih. Pored fotografija i biografija svih umetnika, katalog sadrži tekstove teoretičara i kritičara, među kojima su i Valter Siti (Walter Siti), Đovani de Luna (Giovanni De Luna) i Nikola Dusi (Nicola Dusi).

ANRI KARTJE-BRESON: MODERNI VEK PETER GALASSI

(*Henri Cartier-Bresson: The Modern Century*) IZDAVAČ: THAMES & HUDSON, LONDON, 2010; JEZIK: ENGLESKI; FORMAT: 24 X 30,5 CM; 376 STRANA; 456 CRNO-BELIH I KOLOR FOTOGRAFIJA; POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; CENA: 4.722 DINARA; MESTO PRODAJE: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Obimna i raznolika fotografska zaostavština Anrija Kartije-Bresona za mnoge kustose muzeja i galerija predstavlja izazov. Svake godine neka od poznatih svetskih umetničkih institucija priredi veliku izložbu Bresonovih radova. Muzej savremene umetnosti u Njujorku jedan je od onih koji često predstavljaju njegove fotografije. Svega nekoliko meseci pre izložbe "Originalna kopija: Fotografija skulpture, od 1839. do danas" direktor Odeljenja za fotografiju Muzeja savremene umetnosti u Njujorku Piter Galasi, organizovao je izložbu na kojoj je bilo predstavljeno oko trista Bresonovih fotografija. Izložba nije bila retrospektivnog već istraživačkog karaktera i još jedan u nizu pokušaja da se delo ovog legendarnog fotografa sagleda na drugačiji način. A to potvrđuje i ova knjiga urađena u saradnji s izdavačkom kućom "Thames & Hudson". Pored dobro poznatih fotografija ljudi i situacija, portreta vodećih ličnosti kulturnog, političkog i umetničkog života, tu su i malo poznati radovi. Fotografije su, prapraćene tekstovima, podeljene na dva glavna dela: Stari i Novi svet. Značajan doprinos u realizaciji, kako izložbe, tako i ove publikacije, dala je Fondacija Anrija Kartije-Bresona, koja je muzeju dostavila dobar deo fotografija, kao i drugog, uglavnom neobjavljenog materijala.

FOTOGRAFI

Kreativni dvojac

Romano Decker & Dejan Kutić

OVAJ DVOJAC NE ODUSTAJE OD SVOJIH PRINCIPA KOJI OD UREDNIKA, STILISTA, FRIZERA I MODELA UVIJEK TRAJE DODATNO ZNANJE U SVLADAVANJU NJIHOVOG KONCEPTA. ZA NJIH JE FOTOGRAFIJA OLIMPIJSKA DISCIPLINA ZA KOJU SVAKODNEVNO VJEŽBAJU PRIJE NEGO ŠTO UĐU U STUDIO ILI NA LOKACIJU

✦ Grgo Zečić

PAOLO ROVERSI
JE REKAO KAKO JE
PRAVA FOTOGRAFIJA
UMRLA ONDA KADA
JE NESTALO SVIJETLO,
A TO SVIJETLO JE
UBIO PHOTOSHOP,
ODNOSNO
RAČUNALA
OPĆENITO

Romana Deckera i Dejana Kutića poznajem već niz godina. Zajedno smo snimali, putovali, družili se i beskonačno raspravljali o fotografiji, modi i umjetnosti, doduše često uz čašu dobrog vina jer je Romano izuzetni bonvivan i besprijeekorni domaćin dugih kućnih večera. Decker & Kutić su svojevrsna anomalija na našim prostorima, kreativna aritmija koja se uvijek buntovno sukobljava se sumornim konvencijama modne fotografije na Balkanu. Iako u našoj raspravi oštro kritiziramo odnos digitalne revolucije u fotografiji, ironična je činjenica kako nam je upravo ista ta revolucija omogućila direktan intervju.

Naime, s obzirom da živim u New Yorku, a moji prijatelji u Zagrebu, Skype je poslužio kao izvrsna audiovizualna platforma za razgovor. Takvi trenuci osobne kontradiktornosti su ono što ovaj briljantni dvojac tjera dalje, van granica fotografije u sferu art direkcije i inovativnog grafičkog dizajna.

Grgo Zečić. *Krajem veljače sam prvi put snimao sa velikim Paolom Roversijem i za vrijeme ručka u njegovom studiju u Parizu, maestro je izrekao vrlo bolnu istinu na pitanje o suvremenoj modnoj fotografiji. Roversi je rekao kako je prava fotografija umrla onda kada je nestalo svjetlo, a to svjetlo je ubio Photoshop, odnosno računala općenito. Zastrašujuća spoznaja ali u njoj itekako ima istine? Kada se sjetimo najdojmljivijih fotografija 20. stoljeća, svjetlo uvijek ima gotovo krucijalnu ulogu u percepciji?*

Decker&Kutić. Svjetlo je neminovno za nastanak fotografije, bila ona analogna ili digitalna, a maestrova izjava zvuči kao krik starog romantika koji je pomalo isključiv i ne želi prihvatiti neminovnost razvoja tehnologija. Moramo priznati da je intenziviranje korištenja digitalije u startu i kod nas izazvalo laganu mučninu, ali smo ubrzo shvatili da je to potpuno kriva premissa. Photoshop i kompjuteri nisu krivci za "propast fotografije", već alati koji u rukama uzbudljivog talenta kvalitetan materijal podižu na novi nivo.

U ovoj su priči problemi negdje drugdje. Kao prvo, klijenti koji zbog radikalnih smanjivanja troškova sve više zahtjevaju korištenje digitalije, velika su frustracija fotografima koji su time lišeni nekih procesa, kao i prava da biraju medij kroz koji žele stvarati. A to je frustrirajuće i ubija fotografiju. Problem je također kada Photoshop počne kontrolirati nestručne autore i tada nastaju katastrofalna rješenja ili kada nestručni autori neznanje o fotografiji i svjetlu kompenziraju Photoshopom. Pitanje

je kako takvi autori postaju relevantni i objavljuvani u medijima ili kako dobivaju komercijalne poslove. Uz to, u posljednje se vrijeme dešava zanimljiv pomak ka agresivnoj liberalizaciji fotografije koji je potaknut upravo digitalijom, kao i trendovskim povratkom sirove fotografije. Odjednom sve prolazi, a fotograf je svatko tko ima funkcionalan fotoaparatus. Greška napravljena Photoshopom je upravo to – greška. Dok je greška napravljena neznanjem ili namjerno, odjednom poželjna jer je, navodno, sirovo iskrena. Da ne govorimo o popularnim analognim fotoaparatusima koji su dizajnirani

da proizvode upravo takvu fotografiju. Nije li fabricirana "prirodnost" također smrt fotografije? Ili, da li se zapravo dešava smrt fotografije ili smrt fotografske profesije?

G.Z. *Vaš rad je zato izuzetno intrigantan jer borba svijetla u njemu ima kardinalnu važnost, bez obzira da li je prirodno ili umjetno producirano. Od prvog dana me fascinirala ta brzina kojom se iz klasične ljepote trenutka prebacite u besprijekorno pročišćenu i promišljenu estetiku.*

D&K. Radi se o kontinuiranoj borbi. Međusobnoj. Sa samima sobom. Sa modelima. Sa urednicima. Sa klijentima. Sa tehnikom. Sa konceptima. Sa svjetlom, naročito sa svjetlom. Svjetlo nikako da ukrotimo do kraja. Uvijek nas iznenadi svojom neuhvatljivošću. I najrađe bismo ga ugasili. Ali na kraju se ipak nekako uspijemo dogovoriti. A zapravo i nismo veliki ljubitelji promišljanja. Da, kada se radi naručeni projekt uvijek u startu imamo razrađen i rasrčan koncept i slijedimo ga do kraja, ali neke od najdražih fotografija nastale su upravo nakon završetka takvih snimanja ili u trenucima kada bi nacrt bacili i nastavili prateći intuiciju.

G.Z. *Kad smo na temi svijetla onda se obavezno moramo dotaknuti mraka jer jedno bez drugog ne funkcionira. Avedon je bio opčinjen tom tezom pogotovo u seriji "Portreti" gdje je hvatao vrlo neobične, a opet posve realne objekte: (ne)prosječne Amerikance. Čak i u vašim najsvjetlijim fotografijama uvijek ima mističnog, ritualnog mraka.*

D&K. Mrak je prazno platno fotografije, uzavreli smiraj kome svjetlom krademo tajne. Mrak je intrigantan, zanimljiv, uzbudljiv, prepun iščekivanja i očekivanja, tajni, priča koje zadržavaju pogled i draže um promatrača. Potiče razmišljanje i istraživanje. Mrak je emocija na licu

© Romano Decker&Dejan, "Story", beauty editorijal, 2009

© Romano Decker&Dejan Kutic, privatni projekt, 2010

© Romano Decker&Dejan Kutic, "StoryBook", modni editorijal, 2011

ili u oku modela koja nas uzbuđuje, a mrak uz rub fotografije čuva sakriven cijeli jedan novi svijet. Mrak je seksi. Mrak na fotografiji je kao veliki nos na lijepom licu – čini ga gotovo nepodnošljivo poželjnim, odvrtili biste pogled, ali ne dozvoljava vam.

G.Z. Danas su fotografi zvijezde koje oblikuju modnu industriju: Steven Meisel je primjerice jedan od najutjecajnijih po tom pitanju. Tim istim zvijezdama sve se servira i zapravo je vrlo malo tinskog rada u odnosu fotograf-stilist ili fotograf-urednik. Meisel uživa san svakog fotografa: slobodu da svoj portfolio svaki mjesec objavljuje u talijanskom Vogueu. Kod nas se modni ili ne daj bože umjetnički fotografi često tretiraju kao uslužna djelatnost poput studija za izradu fotografija za putovnice. Dokle uopće seže fotografska sloboda u domaćim modnim magazinima?

D&K. Nekoliko licencnih publikacija koje se izdaju kod nas vrlo su ograničene ugovorima, na način što kako mora izgledati, sa gotovo predefiniranim elementima fotografije: tip modela, rasvjeta, kadar, način poziranja, način stiliziranja. Dakle meiselovska sloboda govora kod nas je nemoguća u području komercijalne modne fotografije, a njegovi budžeti nezamislivi. Editorijali u najvećim magazinima kod nas snimaju se za nekih 5.000 – 6.000 kn (oko 670 - 800 evra), u što je uključena produkcija i honorari cijelog tima. Neki fotografi tu "situaciju" koriste kao izgovor za vlastitu inertnost ili nekreativnost, kriveći sve i svakoga za nemogućnost stvaranja. Kruto postavljeni gabariti ne moraju uvijek biti limitirajući, a u zadanoj situaciji treba ostati hladne glave i pronaći formulu kako ne ostati blokirani frustracijom, već uzbuditi prvenstveno sebe same, pa tako i promatrača.

Druga stvar intrigantna za ovaj prostor je copy-cat koji se događa na gotovo svakom snimanju. Sjećam se da smo nebrojeno mnogo puta zajedno doživjeli situaciju kada bi urednik dotrčao sa kata noseći stari *Vogue* u ruci i panično implicirajući kako je "to ono što moramo napraviti". Da apsurd bude veći: ne postoje produkcijski budžeti i stilisti često postaju asistenti fotografije. Nezamislivo je teško u

tim uvjetima biti kreativan i pomicati granice magazina! Pioniri na našem terenu su zanesenjaci koji vlastite honorare ulažu u produkcije i stvaraju vrlo kvalitetne stvari iz potrebe, ljubavi i uzbuđenja, u zemlji u kojoj je to, najčešće, ekonomski potpuno neisplativo. Činjenica je da ako bi čekali samo velike budžete, ne bismo vjerovatno radili ništa, a ako smo već pristali raditi za ništa – jedini je način da radimo sa 100% sebe.

G.Z. Ne mogu nabrojati koliko puta sam vas gledao dok zajedno radite, tradicionalno u potpunoj tišini i koncentraciji. Uvijek sam htio pitati: kako to da ste u stanju točno predosjetiti sekundu kada Dejan preuzima fotoaparat ili kada Romano kreće u svoju akciju. Nikada nije bilo rasprave, ubacivanja ili nepotrebnih komentara.

D&K. Kada to ispričaš na ovakav način, zvuči jako poetično. Zapravo ne znamo što se i u kome trenutku desi. Jednostavno krenemo i odjednom je kraj snimanja. Sve što se događa između je – neopisivo. Ponekad kontrolirano, ponekad vođeno intuicijom, ponekad greška, improvizacija, nikad programirano na način da se izmjenjujemo prema nekom kodu. Neki naš neobjašniv ritualni ples.

G.Z. Prezirem pitanje "Koji su vam planovi za budućnost"? Recite mi koji vam nisu planovi za budućnost i što ne želite raditi?

D&K. Ne bismo željeli dopustiti da nas okolnosti dovedu u situacije gdje, bez obzira na financijsku ili opravdanost bilo koje vrste – podilazimo nečijem ukusu, neargumentiranim željama i trivijalnim konceptima koji potcjenjuju nas kao autore, kao i inteligenciju publike kojoj se obraćamo.

www.deckerkutic.com ■

P-A-N-O-R-A-M-A

✦ Milan Živković

NEOBIČNOST PERSPEKTIVE PANORAMSKIH FOTOGRAFIJA DELUJE INTRIGANTNO NA POSMATRAČE. USPEŠNO SNIMLJENA PANORAMA MOŽE PRIKAZATI SCENE KOJE SE NIKAKO DRUGAČIJE NE MOGU SAGLEDATI

Panoramska fotografija danas nudi mnoštvo mogućnosti svima kojima se ovakva vrsta fotografisanja sviđa. Postoje klasične panorame (rektilinearne ili cilindrične) i virtualne ture, koje su, u stvar, i sferni panoramski snimci posmatrani iz središta virtualne sfere.

Vrste panorama

Moderne tehnologije, kao što se to vidi na brojnim primerima, olakšavaju rad u skoro svim segmentima fotografskog posla. Kada je panoramska fotografija u pitanju, neke od tehnika jednostavno nisu bile moguće u vreme analogne fotografije i tu prvenstveno mislim na sferične panorame i spajanja fotografija uz automatizovanu kontrolu perspektive i ostalih distorzija. Još od samih početaka postoji jedna vrsta podele panoramskih fotografija i to po načinu na koji su snimljene. Prve panorame bile su jednostavan spoj više snimaka, a isti princip upotrebljavamo i danas, naravno, uz maksimalno korišćenje digitalnih tehnologija obrade. Druga podela vezana je za projekciju slike koja može

biti na ravan ili na zakrivljenim površinama unutrašnjosti cilindra i lopte. Fotoaparati s ekstremno širokougaonim objektivima koriste se za snimanje panorama koje nemaju uobičajena krivljenja slike i zato se nazivaju cilindričnim panoramama. Najviše različitih modela fotoaparata ovog tipa namenjenih srednjeformatnim filmovima izrađivala je korporacija "Fuji", dok je najpoznatiji 35mm fotoaparat Hasselblad XPan. U kategoriji digitalnih fotoaparata ovog tipa svakako je najzanimljiviji Seitz koji ima poseban sistem skenirajućih digitalnih leđa i daje fotografije od 160 megapiksela.

Projekciju slike na ravan cilindra imaju fotoaparati s okretnim objektivom kakav je, na primer, i ruski Horizont, o čijim neobičnim mogućnostima smo pisali u broju 20 časopisa *Refoto* iz 2003. godine. Ovaj princip je razvijen zajedno s razvojem filma (logično jer je staklenu ploču nemoguće saviti), dok su stari pločasti sa okretnim objektivom imali veoma duge ekspozicije pa je bilo šaljivdžija koji bi otrčali na drugi kraj grupe ljudi i pojavili se na dva mesta na istoj fotografiji – bez montaže.

NAČINI NASTAJANJA

Vrste panoramskih snimaka najlakše je objasniti načinom na koji nastaju. Zamislite da se ispred vas nalazi transparentna površina. Ona može biti ravna, cilindrična i sferična. Ako na ravnoj površini crtate ono što vidite, možete prikazati samo ono što je ispred vas. Horizontale i vertikale biće reprodukovane kao prave linije koje u zavisnosti od ugla gledanja konvergiraju prema tački nedogleda.

Ako isti posao obavljate na prozračnom cilindru, tada možete prikazati i ono što je iza vas. Ako je vaš pogled horizontalan, vertikalne linije ostaće prikazane kao prave, ali zato će se pojaviti određeno iskrivljenje horizontalnih linija. Ovo iskrivljenje posledica je projekcije na cilindar, a mogli ste ga upoznati pomenutom tekstu o panoramskom fotoaparatu Horizont, koji daje iskrivljenje linije horizonta prema gore ako fotoaparat nagnete nazad, i obrnuto. Sferična podloga za crtanje daje veoma kompleksan prikaz scene koja je oko vas jer se javlja jako iskrivljenje koje nastaje zbog sužavanja slike prema polovima lopte. Najčešće se koristi za interaktivno prikazivanje određenih prostora u celini. Ovakvu panoramu nemoguće je odštampati bez "razmotavanja" i najlakše je objasniti na primeru karte sveta gde su ledeni polovi za koje znamo da su relativno male i kružne površine prikazane kao bele površine celom dužinom mape.

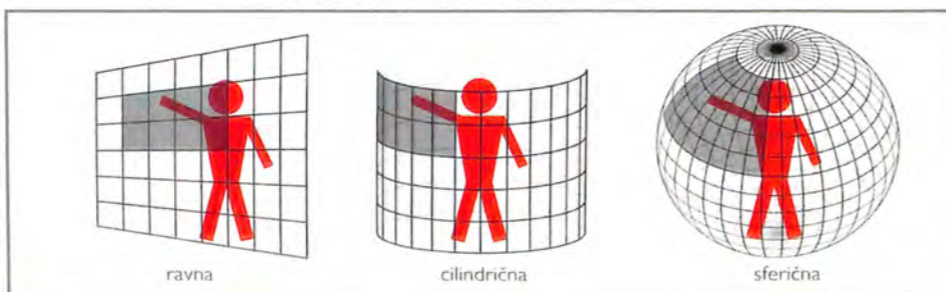
PANORAMA LONDONA, HENRY ASTON BARKER, 1792.

Jedna zanimljivost vezana je za panoramske slike čije izlaganje je tada bilo veoma popularno. Pre nego što je svetu prikazao svoj najznačajniji pronalazak Luj Dager se bavio ovim poslom. Bogatstvo koje je zaradio prodajom ulaznica omogućilo mu je da se potpuno posveti razvoju fotografije. Na taj način panorame su posredno odigrale veoma važnu ulogu u razvoju fotografije.

Panoramski fotoaparat koji je 1887. patentirao John Connon. Namenjen je snimanju panorama od 360 stepeni, tj. punog kruga. Obratite pažnju na položaj fotoaparata u odnosu na centar rotacije.

Projekcija na različite površine

PRAKSA NA DELU

Kada je dvadesetih godina prošlog veka započela seksualna revolucija, pojavili su se i prvi izbori za mis. Ova panoramska fotografija snimljena je u gradu Balboa (Kalifornija, 1925). Predstavlja primer spajanja pojedinačnih snimaka u jedan veći, panoramski.

Američki avijatičari pokraj svojih hidroaviona. Snimljeno 1927. godine za potrebe američke vojske.

Kada čitate šta sve postoji na temu panoramskog fotografisanja, videćete da ima mnogo kontradiktornosti. Jedna od njih jeste da treba isključiti automatiku, a opet, po toj logici, nijedan mali kompaktni fotoaparat ne bi mogao da bude iskorišćen za ovakvu vrstu snimanja. Ali ova najpopularnija kategorija i te kako dobro radi ovaj posao, a najnoviji modeli "Sonijevih" fotoaparata imaju i čuveni "Sweep" režim gde jednostavno držite pritisnut okidač i pomerate fotoaparat koji će

DAVID OSBORNE

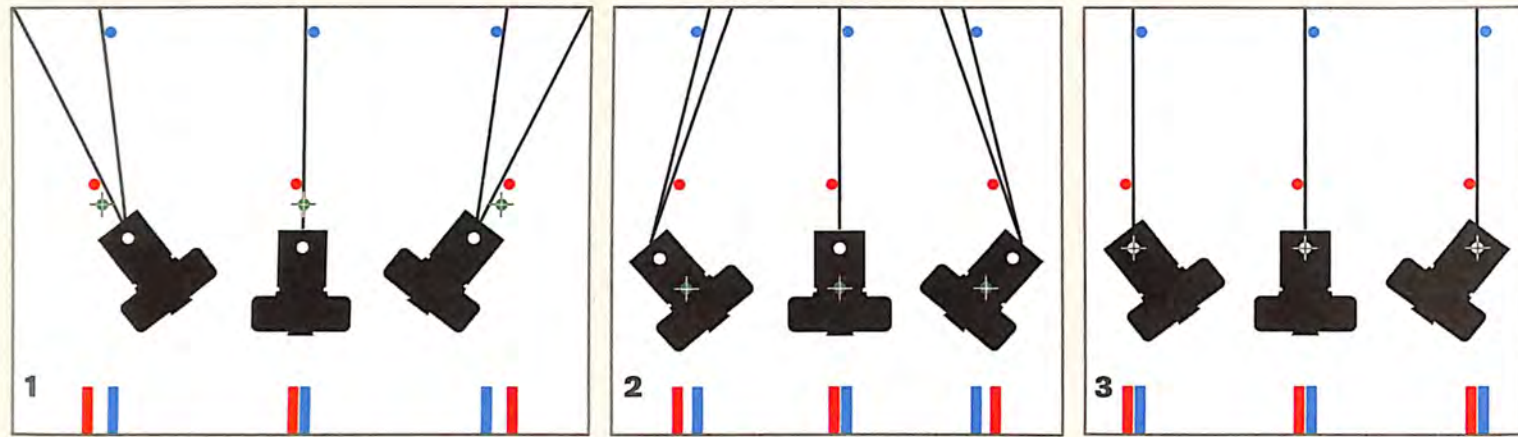
Snimio je 2010. godine most Vauxhall u Londonu, Engleska. Koristio je fotoaparat Seitz koji ima neverovatna skenirajuća digitalna leđa sposobna da snimaju fotografije "teške" 960 MB završe za samo jednu sekundu. Kako je u pitanju jedan snimak i to rektilinearim objektivom (prime objektiv konstruisani tako da ne postoji distorzija pravih linija), nema iskrivljenja karakterističnog za panorame nastale spajanjem fotografija. Rad ovog engleskog fotografa predstavimo u nekom od sledećih brojeva.

FOTOAPARAT SEITZ

Namenjen je snimanju panorama, a po prvi put je predstavljen na sajmu Fotokina 2006. Iako na fotografiji ne izgleda tako, njegove dimenzije zaista su impresivne: 45 centimetara dužine i masa od 4,5 kg. Još impresivnije su karakteristike snimka: 6x17 cm, ali u rezoluciji većoj od 3.000 dpi (7.500x21.500 piksela).

1. Tačka rotacije (zeleni) ispred nodalne tačke objektiva (bela) rezultira razmicanjem vertikalnih linija.
2. Ako je tačka rotacije iza nodalne tačke objektiva, imate sličnu situaciju.
3. Kada su tačka rotacije i nodalna tačka objektiva na istom mestu, nema pojave paralakse koja pravi probleme prilikom spajanja.

U potrazi za nodalnom tačkom

Najveći deo fotoaparata ima navoj kojim se pričvršćuje za stativ negde na donjoj strani kućišta. To mesto obično nije u vezi ni sa čim drugim osim s prostorom gde je kućište najjače i gde može da se instalira. Za ozbiljna panoramska snimanja neophodno je pronaći takozvanu nodalnu tačku objektiva, tj. mesto bez paralakse. Kada fotoaparati montirani na glavu stativa okreću oko neke ose, ugao okretanja obično je takav da se pojavljuju efekti paralakse. Ovo se najlakše vidi

kada ispred objektiva, u njegovoj osi, postavite dva vertikalna predmeta, na primer, stativa za rasvetu. Jedan stativ je blizu, a drugi je udaljen nekoliko metara. Ako sada okrenete fotoaparati oko mesta na kojem je pričvršćen za stativ u jednu ili drugu stranu, videćete da se linije koje su bile preklapljene na početku polako razilaze. Ukoliko sada pomerate fotoaparati napred ili nazad, u jednom trenutku videćete da nema razmicanja linija – pronašli ste nodalnu tačku.

Krajnja leva tačka

Sredina

Krajnja desna tačka

U PRAKSI

Dva stativa nameštena su tako da se nalaze u ravni ose objektiva. Ako nodalna tačka nije podešena, nakon rotacije na krajevima fotografije vidljivo je razmicanje, odnosno jasno vidimo dva razdvojena stativa. Pomeranjem fotoaparata unazad, odnosno približavanjem nodalne tačke tački rotacije efekat paralakse postepeno se smanjuje i konačno nestaje.

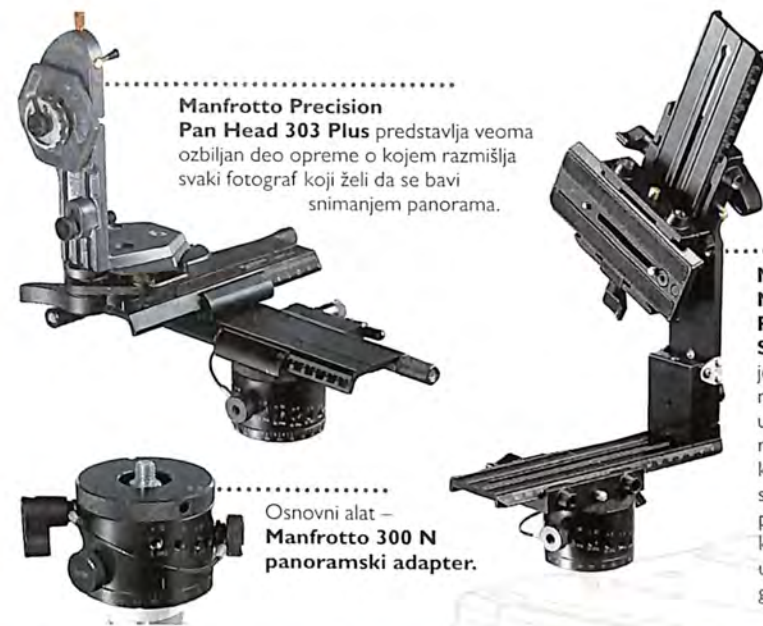
Nakon podešavanja nodalne tačke, napravljena je serija fotografija. Namerno sam izabrao podlogu u kvadratnim pločicama jer se na pravilnom uzorku neke teksture vidi svaka nepravilnost koja može nastati u procesu spajanja pojedinačnih fotografija u panoramu.

PRIRUČNA SREDSTVA

Izmeštanje tačke rotacije fotoaparata možete uraditi i priručnim sredstvima kao što su šine za montažu većih bliceva, a taj posao izuzetno dobro obavljaju klizači namenjeni preciznom fokusiranju u makropodručju. Možete ih čak i kombinovati, to jest ukrstiti kako biste podesili da osa objektiva prolazi kroz tačku rotacije.

"Manfrotto" hibridna glava ima još jednu pogodnost za fotografisanje panorama. Pločica kojom se spajaju fotoaparati i glava izdužena je tako da može da se kreće napred-nazad, što je, u slučaju pojedinih objektiva, sasvim dovoljno da se pronađe nodalna tačka.

Manfrotto Precision Pan Head 303 Plus predstavlja veoma ozbiljan deo opreme o kojem razmišlja svaki fotograf koji želi da se bavi snimanjem panorama.

Manfrotto Multi Row Pan Head 303 SPH predstavlja jedan od najkompleksnijih uređaja namenjenih kontrolisanom snimanju panorama bilo koje vrste, uključujući tu i gigantografije.

Osnovni alat – **Manfrotto 300 N panoramski adapter**.

LIBELE

Kao što ste do sada videli, čitava baterija malih libelica pomaže da fotoaparati dovedete u idealan položaj za fotografisanje panorama. Ukoliko na vašem stativu nema libele, onda možete nabaviti ovu spravicu. Kombinuje dve libele, montira se u stopicu blica i veoma je jeftina.

Manfrotto 055 Hybrid Head Q5

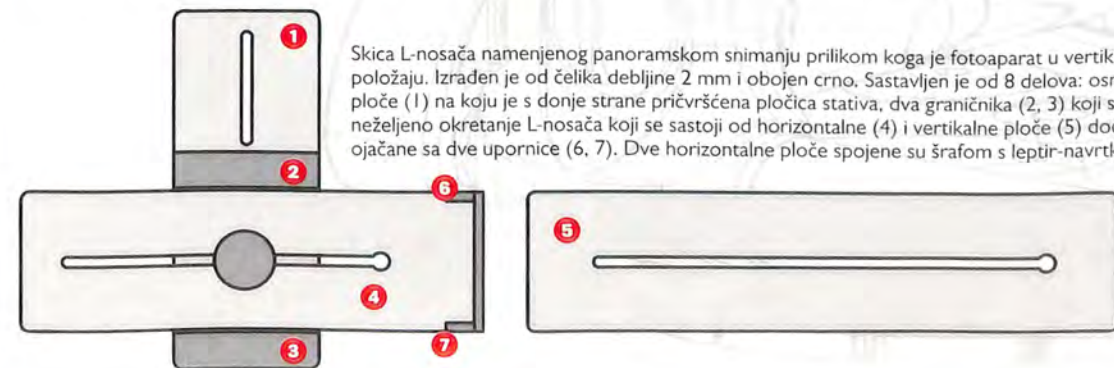
Igrom slučaja, u trenutku dok sam pripremao radionicu panoramske fotografije za Photo Days u Rovinju, dobio sam priliku da isprobam glavu za stativ Manfrotto 055 Hybrid Head Q5 – veoma zanimljiv i inovativno dizajniran uređaj. Treba napomenuti da danas nije jednostavno napraviti neko originalno konstrukciono rešenje kao što je to ovde slučaj. Za početak, veoma je stabilna i odaje utisak izuzetne otpornosti. Svi znamo da danas vlada sveopšti trend pravljenja video snimaka fotoaparatom. O tome svedoči ogroman broj firmi koje se bave proizvodnjom rigova i ostalih geđžeta koji fotoaparatom daju karakteristike i izgled profesionalnih video-kamera. Iako sam karijeru započeo na filmskim kamerama od 16 mm, kao "mali od palube" u ekipi pokojnog snimatelja Bate Grbića, ljubav prema fotografiji nadvladala je pokretne slike. Stoga treba shvatiti da ovom glavom nisam oduševljen zbog video, već zbog odličnih mogućnosti u fotografskom režimu rada – do kojeg se dolazi jednostavnim pomicanjem jedne polugice. Tri ose okretanja potpuno su razdvojene uz istovremeno odsustvo bilo kakvih ručica ili polugica koje štrče. Nije nikakvo čudo što je kompanija "Manfrotto" za dizajn nove serije fotografske opreme i prvenstveno glava stativa dobila nekoliko svetskih priznanja. Svakako treba ozbiljno razmisliti o nabavci ovog modela koji spaja najbolje osobine glava namenjenih fotografiji i video-snimanju.

Ali da se vratimo ravnima okretanja, od koji je horizontalno panovanje, tj. okretanje oko vertikalne ose najmanje problematično. Od kontrola ima podešavanje frikcije ili otpora koji daje okretanju, a tu je i zaklju-

čavanje na željenoj poziciji. Moram da pohvalim i to što je "Manfrotto" vratio panoramsku skalu na glave, tako da je možete koristiti i bez panoramskog adaptera, naravno uz gubitak automatizovane preciznosti i komfora u radu. Pored skale uglova okretanja oko vertikalne ose, na ovoj glavi postoje skale uglova i za podešavanja u ostale dve ravni. Nakon podešavanja dovoljno je zategnuti točkić na vrhu "grbe" i sve ostaje u željenom položaju.

Svakako najzanimljivija rešenja primenjena su za kontrolu okretanja oko horizontalne ose, tj. za kretanje fotoaparata gore-dole. Ispod grbe krije se složeni mehanizam, a na njenom vrhu su dva točka kojima podešavamo položaj i frikciju – što je veoma važno video-snimateljima. Da ne zaboravim, postoji i poluga kontrole kontratega (counter weight). Sistem radi tako što podesite bilo koji položaj i potom okrenete polugu u aktivni režim. Od tog trenutka glava se automatski vraća u prvobitni položaj, što snimateljima olakšava kontrolu u radu, a važno je i zbog postizanja ravnomernih kretanja kamere. Treća ravan rotiranja namenjena je postavljanju fotoaparata u vertikalni položaj i za to glava mora biti u aktivnom fotografskom režimu.

Ni manje ni više nego četiri libele zadužene su za kontrolu horizontalnih i vertikalnih podešavanja. Ja sam dodao još jednu, tj. na L-nosač zalepljena je kružna libela koja služi za grubu i brzu proveru ispravnosti položaja fotoaparata. Možda ćete se zapitati čemu služe, ali postavljanje fotoaparata u ispravan položaj veoma je važno jer pomaže da se vreme obrade smanji, a time olakšavate posao i samom programu za spajanje pojedinačnih fotografija u panoramu.

Skica L-nosača namenjenog panoramskom snimanju prilikom koga je fotoaparati u vertikalnom položaju. Izraden je od čelika debljine 2 mm i obojen crno. Sastavljen je od 8 delova: osnovne ploče (1) na koju je s donje strane pričvršćena pločica stativa, dva graničnika (2, 3) koji sprečavaju neželjeno okretanje L-nosača koji se sastoji od horizontalne (4) i vertikalne ploče (5) dodatno ojačane sa dve upornice (6, 7). Dve horizontalne ploče spojene su šrafom s leprir-navrtkom (8).

Dve panoramske fotografije snimljene s iste pozicije uz korišćenje različitih objektiv. Prva je snimljena objektivom Nikkor 50 mm, a druga objektivom Nikkor 10 mm. Jasno se vidi razlika u zahvatu po vertikali, što kod panorama snimljenih širokougaonim objektivom daje manje izdužene fotografije.

Sferon VR

Specijalizavani uređaj namenjen je prvenstveno kriminalističkim tehničarima jer se snimanjem dve sferične panorame postiže efekat trodimenzionalnosti prostora, uz istovremenu mogućnost preciznog merenja i virtuelnog pozicioniranja dokaznog materijala. S druge strane, kvalitet panoramskih fotografija koje je moguće snimiti zaista je izuzetan. Prve fotografije koje sam imao prilike da vidim (a poneke

i snimim) bile su na granici naučnofantastičnih filmova, jer zumiranju i povećavanju delova fotografije bez gubitka kvaliteta, kao da nije bilo kraja. Zahvaljujući automatizaciji sistema (kontrola putem računara) rad je veoma lak i sve što je potrebno jeste izbor mesta, postavljanje stativa i montiranje uređaja. Ogrmne fotografije skladište se u moćni prateći računar spakovan u kofer, u čijem poklopcu je monitor dovoljno kvalitetan da možete proveriti rezultate snimanja.

Izgled "razmotane" sferične panorame, odnosno njene projekcije na ravnu površinu. Ovakvi panoramski prikazi popularni su, a često ih koriste institucije kao što su muzeji da prikažu izložbu ili, kao što je to ovde slučaj, unutrašnjost stare katedrale. U krugu je prikazan detalj spoja skinut "print screen om" iz prozora programa namenjenog gledanju ovakvih panorama. Kao što vidite spajanje krajeva fotografije je perfektno.

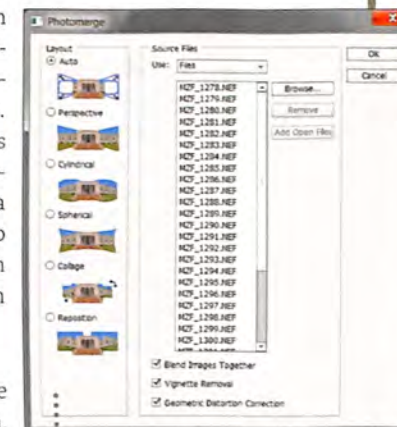
Spajanje snimaka

Moram istaći da celokupna zasluga kvalitetnog spajanja pojedinačnih snimaka u panoramu pripada programima za obradu, od kojih se ja i dalje nisam pomakao od Photoshopa. Kada se pojavila opcija Photomerge, donela je zanimljiv alat koji nije bio savršen, a pored toga i proces izrade, pogotovu ako ste želeli veliku fotografiju, trajao je izuzetno dugo. Najgore je bilo razočaranje kada posle višesatnog spajanja vidite loš rezultat. Moderni računari obavljaju posao brže, ali i dalje je to dugotrajan postupak. Pogotovu ako iskoristite najbolju od svih opcija, a to je direktno spajanje .raw snimaka. Prilikom spajanja dvadesetak fotografija snimljenih vertikalno i potom spojenih u 360° panoramu, utrošak vremena na standardnim kućnim računarima može biti duži od pola sata. Naravno da ovo prvenstveno zavisi od snage kompletnog sistema, jer na računaru koji sada koristim (kako bih mogao da se kiram Mac deo redakcije u međuvremenu je dobio ime Mac Killer 1) ovaj posao traje između četiri i pet minuta uz uključene opcije Vignette control i Perspective Correction. Veličina gotovih fotografija može biti veća od pet metara u rezoluciji 300 dpi, što daje fotografije koje možete sačuvati samo u formatu .tif ili .psb jer, za sada, ostali fotografski formati fajlova nemaju podršku za veličinu iznad 2,5 metra. Nakon spajanja manje nepravilnosti možemo ili odseći ili doterati alatom Warp.

Uobičajeni savet jeste da panoramu snimate s isključenim automatikama fokusa i ekspozicije, da kada god možete koristite "prime" objektivne jer zumovi imaju приметnu perspektivnu distorziju... Jedino što

je stvarno važno jeste da pazite na prostor neophodan za preklapanje dva snimka jer, iako nije program namenjen samo panoramama, Photoshop CS5 ima izuzetno moćan set alata sakriven iza opcija Photomerge. Čini mi se da je jedna od najvažnijih stvari u vezi s profilima objektiv, čija baza se nalazi, gle čuda, unutar potprograma Camera Raw. Korišćenje ovih profila olakšava korekcije svih grešaka, od perspektive, preko hromatskih aberacija, do vinjetiranja. Namerno sam fotografisao ekstremnim žižnim daljinama kako bih ovo u praksi i dokazao.

Prva serija fotografija urađena je objektivom žižne daljine 24 mm, "full-frame" Nikon D3 fotoaparatom. Spajanje sam izveo pomalo nepoverljivo, to jest prvo sam otvorio pojedinačne fotografije koristeći automatiku alata Image Processor. Ako ga koristite, tada je svakako najvažnija opcija Open First Image to Apply Settings, koja će sva podešavanja, uključujući tu i Crop neželjenih delova uz icense kadra, primeniti na sve snimke. Potom sam otvorene fotografije predao na dalju obradu alatu Photo Merge. Kasnije sam, ohrabren rezultatima, odmah predao sve .raw snimke alatu Photo Merge koji je posao obavio bez ikakvih problema, čak i kada su u pitanju serije fotografija snimljene fish-eye objektivom 10,5 mm, koji se nalazio na DX fotoaparatu Nikon D 200. Za ručno pozicioniranje možemo koristiti opciju Reposition ili veoma korisnu Load Files into Stack. Zapamtite ovu mogućnost jer je možete koristiti za veliki broj poslova, a između ostalog, i za Focus stacking tehnike.

KONTROLNI PROZOR ALATA PHOTO MERGE
Ako kreirate obične panorame, opcija Auto radi odlično, a s uključenim opcijama uklapanja, vinjetiranja i korekcije geometrije slike posao je lak i jednostavan.

OBJEKTIV 24 mm

OBJEKTIV 14 mm

PRAKSA NA DELU

Neobičajena oprema

Snimanje panorame najlakše je raditi sa stativa, iako veliki broj autora taj posao obavi fotografiranjem iz ruke. Na ilustraciji vidite **Nikon D40x** konvertovan u infracrveni fotoaparata, "**National Geographic**" **NGE2 expedition** karbonski stativ, "**Manfrotto**" **N300** panoramski adapter i **Q5 hibryd** glavu stativa. Na srednju šipku stativa, uz pomoć malog karabinera okačena je torba koja svojom težinom obezbeđuje dodatnu stabilnost. Ovaj mali trik možete iskoristiti ako na teren nosite lagani stativ. Uzimate jaču najlon kesu i napunite je kamenjem, zemljom, flašom s vodom ili bilo čime što je dovoljno teško i okačite na šipku. Vaš stativ istog trenutka će biti barem dva puta stabilniji. Pazite samo da ne preterate s težinom. Kako je stativ sa svim dodacima težak, montirao sam fantastičan dodatak **Manfrotto 401 Quick Acces Tripod Strap** – "gadget" koji pomaže da nošenje stativa bude maksimalno olakšano. U stopici bliza nalazi se mala libela koja će biti od pomoći onima koji ih nemaju ugrađene u stativ.

IC panorama + Fish eye

Korišćenjem samo pločice stativa za pronalaženje nodalne tačke snimljena je kompletna, 360° panorama parka u Kovinu. Izbor objektiva pomalo je neobičajen – fisheye žižne daljine 10,5 mm. Prvi komentari kolega bili su da tako snimljenu panoramu neću moći da spojim i to je tačno. Ručni rad u ovom slučaju bio bi mukotrpan, ali nov Photoshop CS 5 koristi profile objektiva i u delu Photo Merge tako da kada aktivirate opciju kontrole geometrije slike (Geometric Distortion Control), nema nikakvih problema. Prva fotografija snimljena je fotoaparatom u horizontalnom položaju i ostavljen je (i potenciran) kolorit koji u tragovima postoji na pravom IC snimku.

Panorama refraktorskim objektivom!

Panoramska fotografija velike banatske ravnice snimljena je s uzvišenja, a iskoristio sam pomalo neobičajen objektiv: Nikkor 500 mm refraktor, tj. ogledalni teleskop. Ovaj stari deo opreme više se ne proizvodi (postoji nekoliko nezavisnih proizvođača koji ga imaju u ponudi), a karakteriše ga veoma zanimljiva sabijena perspektiva, efekat krugova u svetlim, neoštrim tačkama i, nažalost, vidljivo vinjetiranje. Panoramski adapter ima najmanji korak od 5°, ali je on nedovoljan za kvalitetno preklapanje tako da je rotiranje glave stativa

obavljeno stariim dobrim "odokativnim" postupkom. Vinjetiranje stvara velike probleme prilikom spajanja fotografija jer se na gotovoj panorami javljaju vertikalna svetlija i tamnija područja. Kako sam po prirodi nepoverljiv prema korišćenju automatike, pokušao sam da upeglam problem kontrolom vinjetiranja, a potom i Adjustment Brush alatom. Rezultati su bili daleko od dobrih. Potom sam ponovo pokušao uz aktiviranu opciju Vignette control i rezultat je bio savršen. Fotoaparata je bio u vertikalnom položaju.

Druga, crno-bela panorama snimljena je s iste pozicije, ali je fotoaparata postavljen vertikalno, što je rezultiralo većim zahvatom po vertikali. To se odrazilo na dimenzije, tj. proporcije fotografije koja je manje izdužena. Konverzija u crno-belo obavljena je nakon završnog spajanja. Treba znati da dimenzije fotografije odgovaraju poslednjim podešavanjima koje ste koristili u programu Camera Raw.

Vertorama

Jedan relativno nov termin koristi se za imenovanje specifičnih panorama snimljenih u vertikalnoj a ne horizontalnoj ravni. Postoje mnogobrojni forumi posvećeni upravo ovakvoj vrsti panorama koje se često kombinuju sa HDR tehnikama i sastoje se od dve ili tri fotografije, koje su snimljene s iste pozicije rotiranjem fotoaparata oko horizontalne ose. Rezultat je najčešće kvadratna fotografija, mada to nije pravilo. Vertikalne panorame mogu biti iskorišćene u slučajevima kada je nemoguće jednim snimkom obuhvatiti prostor, a kao i kod klasičnih panorama, javlja se određena per-

spektivna distorzija koja prvenstveno zavisi od žižne daljine objektiva. Za ovaj primer, pored hrabrosti Nevene da se popne na zaključane požarne stepenice, bila su potrebna tri snimka i to objektivom 70–200 mm u položaju 150 mm. To je rezultiralo fotografijama bez iskrivljenja vertikalnih linija, tako da je spajanje bilo veoma lako. Perspektivno iskrivljenje (konvergiranje linija prema gore) koje se javlja na ovakvim fotografijama veoma je jednostavno ispraviti alatom Distort.

Na sličan način mogu se uraditi i veoma velike fotografije, takozvane

gigantografije koje snimamo tako što pravimo horizontalne nizove snimaka na različitim visinama. Kvalitet ovakvih fotografija zavisi i od žižne daljine jer veće žižne daljine imaju manji zahvat prostora, pa je neophodan veći broj snimaka, i obrnuto, s malim žižnim daljinama biće nam potrebno samo nekoliko parova.

Vertorame su jednostavan način da snimate fotografije kada nije moguće promeniti stajnu tačku, a visoki objekti se nalaze ispred vas.

POZIV ČITAOČIMA

Pošaljite nam vaše panoramske fotografije i napišite svoja iskustva iz ove zanimljive oblasti. U sledećem broju objavićemo najuspešnije radove. Rok za prijem fotografija: do 10. 9. 2011.

GLAMUR bogova

National Portrait Gallery, London

Holivudski portreti 1920-1960

U NACIONALNOJ GALERIJU PORTRETA U LONDONU, OD 7. JULA DO 23. OKTOBRA ODRŽAVA SE JEDNA OD NAJZNAČAJNIJIH IZLOŽBI SEZONE NA KOJOJ JE PREDSTAVLJENO 70 PORTRETA IZ KOLEKCIJE DŽONA KOBALA KOJA OBUHVATA ZLATNO DOBA HOLIVUDA

✦ Jelena Matić

Konceptom i odabirom radova, od kojih je većina prvi put prezentovana široj javnosti, izložba "Glamur bogova" (Glamour of Gods: Hollywood Portraits) ukazuje na ulogu i značaj holivudske fotografije, kao i njenih stvaralaca, ne samo u istoriji najveće filmske industrije već i fotografije uopšte.

U Muzeju umetnosti u Santa Barbari (Santa Barbara Museum of Arts) predstavljena je, 2008. godine, izložba od preko devedeset fotografija pod imenom "Proizvedeno u Holivudu: Fotografije iz Fondacije Džon Kobal" ("Made in Hollywood: Photographs from the John Kobal Foundation"). Nakon Santa Barbare, izložba je prikazana i u drugim američkim gradovima. Ista izložba ali s manjim brojem radova (70 fotografija) i pod drugim imenom – "Glamur bogova: Holivudski portreti", gostuje u Nacionalnoj galeriji portreta u Londonu. U pitanju su portretne fotografije Luis Bruks (Louise Brooks), Elizabet Tejlor (Elizabeth Taylor), Grete Garbo (Greta Garbo), Marlen Ditrh (Marlen Dietrich), Roka Hadsona (Rock Hudson) i mnogih drugih zvezda, čiji su autori četrdeset fotografa. Sve fotografije nastale su od 1920. do 1960. godine, u vremenu poznatijem kao "zlatno doba Holivuda".

Početak zlatnog doba

Od 1912. godine kada su osnovani "Paramount Pictures Corporation" i "Universal Pictures", Holivud je počeo da se širi nagoveštavajući novu eru u svetu filma i zabave. Tokom prve i druge decenije XX veka pojavili su se i "Fox Film Corporation" (1915) – od 1935. godine menja ime u "20th Century Fox", zatim "Warner Brothers" (1918), "United Artist" (1919), "Columbia Pictures" (1920), "Metro-Goldwyn-Mayer" ili MGM (1924) i "Radio-Keith-Orpheum Pictures" ili RKO (1929). Pored reditelja, producenata, scenarista, glumaca, studijsku ekipu činili su i fotografi. Iako su već sredinom dvadesetih

Elizabeth Taylor, 1948. Clarence Sinclair Bull © John Kobal Foundation, 2011

Marlene Dietrich na snimanju filma "Manpower", 1941. Laszlo Willinger. © John Kobal Foundation, 2011

ŽANROVSKA RAZNOLIKOST, POJAVA PRVOG KOLOR-FILMA "PROHUJALO SA VIHOROM", SVE VEĆE INTERESOVANJE PUBLIKE ZA FILM I JAČANJE KULTA ZVEZDE UTICALI SU NA TO DA STUDIJI POSEBNU PAŽNJU POKLONE GLUMCIMA I REKLAMIRANJU FILMA

studiji izbacivali godišnje veliki broj filmova, praćeni hiljadama i hiljadama fotografija, prava ekspanzija fotografskih slika dolazi tridesetih godina prošlog veka, koje mnogi uzimaju za početak "zlatnog doba".

Žanrovska raznolikost, pojava prvog kolor-filma "Prohujalo sa vihorom" (Gone with the Wind, 1939), sve veće interesovanje publike za film i jačanje kulta zvezde uticali su na to da studiji posebnu pažnju poklone glumcima

i reklamiranju filma. Fotografije scene nekog filma ili glumice slate su svim vodećim svetskim časopisima i delile su se obožavaocima. Drugim rečima, pored filmskih postera, fotografija je tokom četiri decenije bila odlično i, kao takvo, nezaobilazno reklamno sredstvo.

Portreti sa snimanja i u studiju

Kada je u pitanju portretna fotografija, izdvajaju se dve grupe: ona koja nastaje na filmskom

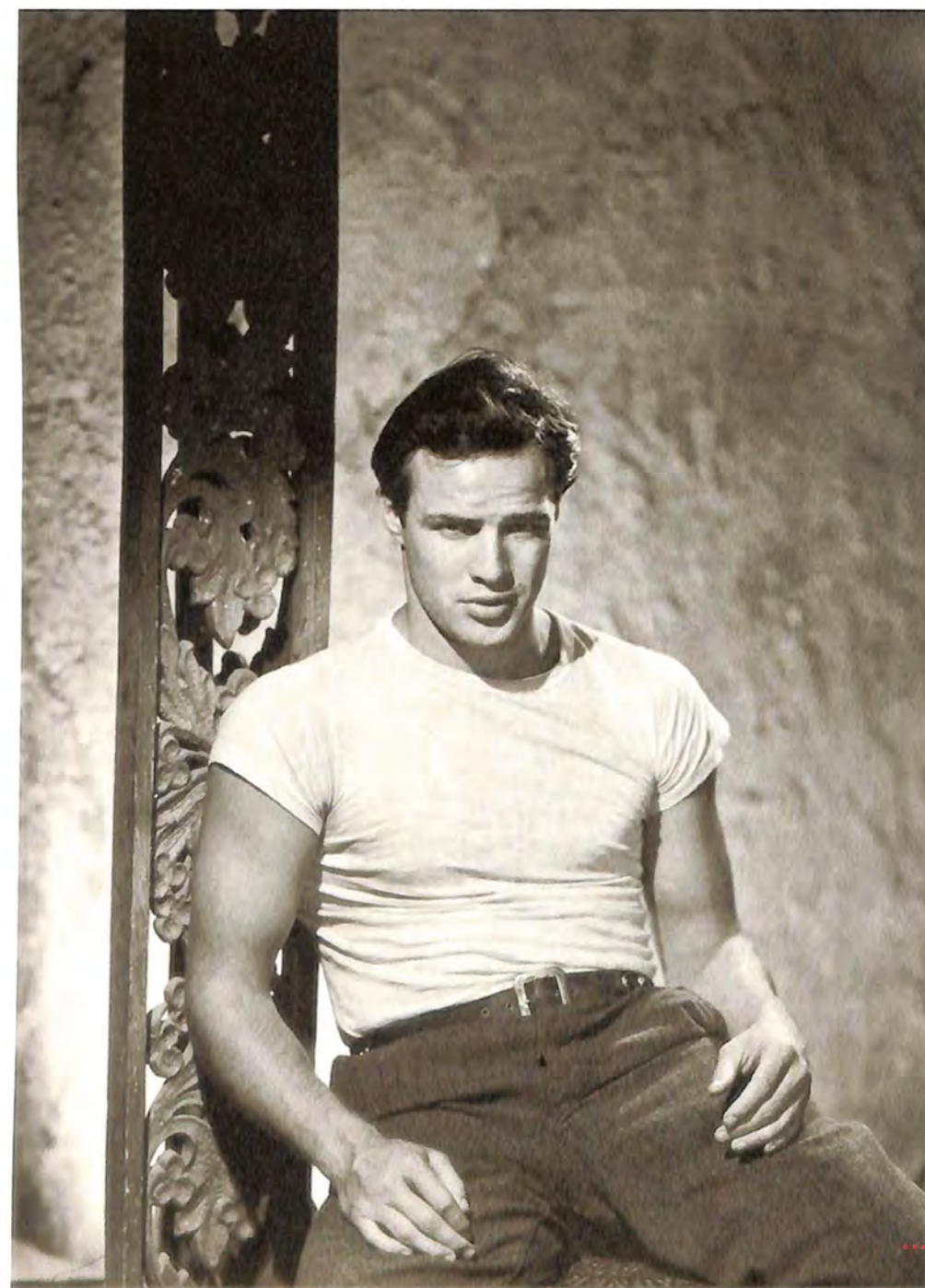

..... Louise Brooks, 1929 Eugene Robert Richee, © John Kobal Foundation, 2011

setu, na kojoj su glumci prikazani u kostimu i sa scenografijom, i ona u kojoj su snimljeni u klasičnoj odeći. Iako ovo deluje šablonski, fotografi poput Džordža Hurela (George Hurrell), Klarensa Sinkler Bula (Clarence Sinclair Bull), Judžin Robert Ričija (Eugene Robert Richee), postigli su da ove fotografije budu više od jednostavnog dokumenta.

Možda najznačajniji među njima – Klarens Sinkler Bul – bio je glavni fotograf i direktor fotografskog odeljenja MGM-a od njegovog osnivanja 1924. godine. Na tom mestu ostao je sve do početka šezdesetih. Omiljeni model bila mu je Greta Garbo. Fotografije na kojoj je Garbo snimljena u krupnom kadru, mističnog pogleda s glavom naslonjenom na ruku, sada se smatraju remek-delima portretne fotografije. Dve njegove kolor-fotografije iz 1936. i 1941. godine ubrajaju se ne samo u prve kolor-fotografije ove glumice već i u prve fotografije holivudskih zvezda u boji. Bul je prvi počeo da koristi kolor-fotografiju još 1930. godine, a pored portreta Grete Garbo, izdvajaju se fotografije Elizabet Tejlor (1948) i Lane Tarner (Lana Turner, 1938).

Šest godina nakon dolaska Bula, MGM je dobio još jednog talentovanog fotografa – Džordža Hurela, ali na kratko vreme. Posle MGM, Hurel je radio u "Warner Brothers Columbia" studiju. Bio je poznat po portretima snimljenim u krupnom kadru uz jako osvetljenje, a fotografisao je: Džin Harlou (Jean Harlow), Klarka Gejbla (Clarke Gable) i Džoan Kraford (Joan Crawford), Erola Flina (Errol Flynn), Hemfrija Bogarta (Humphrey Bogart). Dok je Greta Garbo bila omiljeni model Klarensa Sinklera Bula, ikona nemog filma, Luis Bruks, to isto bila je Judžinu Robertu Ričiju, koji je prvo radio za "Paramount", a kasnije i za MGM i "Warner Brothers". Njegova serija portreta Bruksove na kojima je prikazana u crnoj dugoj

..... Marlon Brando za film "Tramvaj zvani želja", 1950, John Engstead, © John Kobal Foundation, 2011

..... Grace Kelly, 1956, Clarence Sinclair Bull © John Kobal Foundation, 2011

..... Clark Gable i Joan Crawford za film "Igračka", 1933, George Hurrell © John Kobal Foundation, 2011

..... Rock Hudson za film "Ljubav vrati se", 1961, Leo Fuchs © Leo Fuchs

IZLOŽBE

haljini i s biserima spada u antologijske. Pored ove trojice autora važno je pomenuti mađarskog fotografa Lasla Vilingerera (Laszlo Willinger), zatim Roberta Koburna (Robert Coburn), Teda Alana (Ted Allan), Freda Periša (Fred A. Parrish) i njegovu odličnu fotografiju Vivijen Li (Vivien Leigh) za film "Prohujalo sa vihorom", Džona Engsteda (John Engstead) – autora takođe čuvene fotografije Marlon Branda (Marlon Brando) nastale kao promotivni materijal za film "Tramvaj zvani želja" (Streetcar Named Desire, 1950) i Rut Heriet Luis (Ruth Harriet Louise), koja je radila za MGM i bila prva žena fotograf u Holivudu.

Sumrak holivudskih studija

Nastanak filma "Tramvaj zvani želja" poklapa se s krizom koja je dovela do kraja holivudskog "zlatnog doba". Jedan od glavnih događaja koji je doprineo završetku ovog, po mnogima najplodnijeg perioda u istoriji Holivuda, bio je tzv. lov na komuniste u kinematografiji. Započet 1947. kada i "hladni rat", rezultirao je pojavom čuvene "crne liste". Veliki broj dramskih pisaca, scenarista, reditelja i glumaca čija su se imena nalazila na listi ostali su ili bez posla ili su napustili Ameriku. Pored ovoga, pojava televizije i uspon nezavisne produkcije, takođe su doveli do toga da su tokom šezdesetih godina glavni studiji MGM, "Paramount", "Warner Brothers", "Universal" i "United Artists" bili prodati.

IZLOŽBE

FOTOGRAFIJE I NEGATIVI BULA, HURELA, VILINGERA I DRUGIH HOLIVUDSKIH FOTOGRAFA BILE SU NA DOBROM PUTU DA PROPADNU I ZAUVEK SE IZGUBE

Zbog promene vlasnika i finansijske situacije studiji su imali sve manje para za promotivni materijal. Fotografije Grete Garbo, Marlen Ditrh fotografa kao što su Sasil Biton (Cecil Beaton) ili Džordž Hojningen Hin (George Hoyningen Huene) nezaobilazne su u istoriji fotografije. Za razliku od njih, fotografije i negativi Bula, Hurela, Vilingera i drugih holivudskih fotografa bile su na dobrom putu da propadnu i zauvek se izgube. Pravljene u svrhu reklamiranja zvezda i filmova, bez obzira na estetske i tehničke kvalitete, predstavljale su prolazni fenomen i kao takav apsolutno nezanimljiv da se sagleda na drugi način.

Nastanak kolekcije

Kolekcionar Džon Kobal (1940–1991) nije bio jedini koji je krenuo sistematski da sakuplja fotografije i negative, ali je najviše uradio na tom polju. Tokom šezdesetih godina, zahvaljujući Hurelu i Bulu, Kobal je uspeo da dođe do većine fotografa, velikog broja fotografija i negativa i da ih identifikuje pošto je većina fotografija, uglavnom onih sa snimanja filmova, bila bez potpisa. Objavio je veliki broj knjiga o ovim fotografijama. Među najpoznatijim su "Holivudski glamur portreti: 145 fotografija zvezda 1926–1949" (Hollywood Glamour Portraits: 145 Photos of Stars 1926–1949) iz

Vivien Leigh za film "Prohujalo sa vihorom," 1939. Laszlo Willinge. © John Kobal Foundation, 2011

Joan Collins za film "Sedam lopova", 1959. Laszlo Willinger © John Kobal Foundation, 2011

Loretta Young, oko 1924. AL 'Whitey' Schafer © John Kobal Foundation, 2011

1976. godine i "Umetnost velikih Holivudskih portretnih fotografa" (The Art of the Great Hollywood Portrait Photographers) iz 1980. godine, koja se smatra prvim ozbiljnim prikazom ovog žanra i autora.

Paralelno s izdavanjem knjiga bio je prvi koji je organizovao izložbe o holivudskoj fotografiji u Viktorija i Albert muzeju (Victoria and Albert Museum), Muzeju moderne umetnosti u Njujorku (Museum of Modern Art, New York), Nacionalnoj galeriji portreta u Vašingtonu i Londonu. Krajem osamdesetih godina u Nacionalnoj galeriji portreta u Londonu organizovao je prvu izložbu posvećenu Klarensu Sinkleru Bulu pod nazivom "Čovek koji je fotografisao Garbo" ("The Man Who Shot Garbo"). ■

LITERATURA

www.johnkobal.org; www.npg.org.uk
- David Parkinson, History of film. Thames & Hudson, London, 2002.
- Devid A. Kuk, Istorija filma I. Clio, Beograd, 2005.
- Devid A. Kuk, Istorija filma II, Clio, Beograd, 2007.
- Michael Frizot (ed.), A New History of photography. Konemann, 1998.

SONY
make.believe

Cyber-shot

HX100V

Napredni Cyber-shot™ fotoaparatusa izuzetno snažnim zumom, mogućnošću snimanja Full HD 50p video zapisa i ručnim komandama

Exmor R™
CMOS Sensor

AVCHD

BIONZ™

Smile Shutter

GPS
Compass

1080i Full HD video zapisi uz upotrebu zuma, pomoću jednog dodira, Optical SteadyShot Active Mode, Superioran automatski režim - jednostavno postignite D-SLR kvalitet, defokusiranje pozadine - stvarajte fotografije profesionalnog izgleda baš kao kod D-SLR fotoaparata, Sweep Panorama High Resolution - panoramske fotografije od 42,9 megapiksela, Face Detection, Smile Shutter, HDR popravljane pozadinskog osvetljenja, brzo fotografisanje do 10 kadrova u sekundi, 3D Sweep Panorama, 3D fotografije, GPS i kompas.

www.sony.rs

KORIŠĆENJE dinamičkog raspona

Ljubomir Zlatanović

U UPOREDNOM TESTU FILMSKIH I DIGITALNIH FOTOAPARATA PREDSTAVLJENOM NA WWW.ZACUTO.COM/THE-GREAT-CAMERA-SHOOTOUT-2011, STIGLA JE POTVRDA O DIGITALNOM "PREUZIMANJU" INDUSTRIJE. FILMU JE OSTALA JOŠ NEZNATNA PREDNOST U DINAMIČKOM RASPONU. JESMO LI, MEĐUTIM, NAUČILI KAKO DA U POTPUNOSTI ISKORISTIMO POSTOJEĆI DINAMIČKI RASPON KOJI NAM PRUŽAJU SAVREMENI SENZORI?

Pre dve godine, BBC je na svojoj internet-prezentaciji objavio rezultate godišnjeg britanskog nagradnog konkursa za najbolji pejzaž (http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_pictures/8314105.stm). I desila se neobična stvar – u komentarima te vesti mnogi posetoci požalili su se da fotografije "izgledaju kao HDR". Posmatrači su pod time podrazumevali fotografije s naglašenim kontrastom i preterano zasićenim bojama koje su delovale neprirodno. Međutim, prema tvrdnji danskog fotografa i urednika izvrsne internet-prezentacije <http://1x.com/>, Aleksandra Buisa (Alexandre Buisse), samo je jedan od osam nagrađenih radova zaista bio "sklopljen" HDR!

Ovim se otvaraju neka zanimljiva pitanja, ne samo u vezi s tehnikom proširenja dinamičkog raspona već i pravilne upotrebe raspoloživog dinamičkog raspona na već načinjenom, jedinstvenom digitalnom snimku.

Zona	X	IX	VIII	VII	VI	V	IV	III	II	I	0
EV (ISO 100)	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Blenda (f)	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Eksp. (s)	1/4	1/8	1/15	1/30	1/60	1/125	1/250	1/500	1/1.000	1/2.000	1/4.000
Blenda (f)	1,4	2	2,8	4	5,6	8	11	16	22	32	45
Eksp. (s)	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125	1/125

Koliko još?

Da se podsetimo: dinamički raspon predstavlja sposobnost senzora (ili filma) da zabeleži međutonove između najtamnijeg i najsvetlijeg tona po kanalu (crveni, zeleni, plavi). Čuveni američki fotograf Ansel Adams, četrdesetih godina prošlog veka, opisao je i uveo u praksu takozvani "zonski sistem", koji se odnosio na pravilno određivanje ekspozicije korišćenjem najboljih crno-belih filmova toga doba. On je ustanovio da "Kodakove" emulzije "raspoznaju" detalje u rasponu od 11 blendi i podelio ih na zone, počevši od nulte (crno) do desete (bela).

Sedam decenija nakon što je Adams uspostavio zonski sistem, precizna ekspozicija koju je on zagovarao važnija je nego ikad. Merenje svetla celokupne scene i postavljanje ekspozicije u zonu V garantuje maksimalno iskorišćenje dinamičkog raspona. Ukoliko bi, na primer, na skali ekspozicijskih vrednosti (EV) zona V

FOTO-ŠKOLA

odgovarala blendi 8 i brzini zatvarača (ekspoziciji) od 1/125 sekundi, onda bi zona VI bila blenda 5,6 sa 1/125, ili blenda 8 sa 1/60 sekundi, a zona IV blenda 11 sa 1/125 ili blenda 8 sa 1/250 sekundi.

Zonski sistem Ansel Adamsa

Zona	Ton	Napomena
0		100% crna
I		razlikuje se ton, ali ne i detalji u njemu
II		nagoveštaji teksture, prvi upotrebljivi detalji
III		prvi stepen podekspozicije koji beleži sve detalje
IV		detalji u senci
V		18% siva (referentna zona ili zona ekspozicije)
VI		jako osvetljeni detalji
VII		prvi stepen preekspozicije koji beleži sve detalje
VIII		nagoveštaji teksture, prvi upotrebljivi detalji
IX		razlikuje se ton, ali ne i detalji u njemu
X		100% bela

Prema Adamsovom sistemu zona, moderni slajd-filmovi (dijapozitiv) imaju tonski opseg oko 9 blendi, a kolor-negativi oko 10. Popularni refleksi modeli najvećih kompanija u ovoj oblasti, "Canon" i "Nikon", kako se može videti iz priloženih tabela, tek su se približili tonskom opsegu slajd-filmova.

Milan Živković umesto "HDR magije" predlaže drugačiji pristup – pažljivo eksponiranje i lokalnu obradu. Ova fotografija obrađena je posebnim podešavanjima za najsvetlija područja, a posebno za senke. U suprotnom svi detalji oblaka i brda bili bi zbrisani, pretvarajući oblake u belu, a brda u crnu mrlju. Ali detalji postoje i samo ih je trebalo "izvući", a Milanov omiljeni alat jeste CameraRaw u kom maksimalno koristi Adjustment brush i Gradient Tool alate za parcijalno delovanje i kontrolu. Uz korišćenje ProPhoto kolornog prostora i 16 bita palete boja, kontrola je još bolja i nema problema s posterizacijom. Na "print screenu" vide se mesta delovanja gradijentima i četkama.

Nikon D3s

Osetljivost	Dinamički raspon u tamnim delovima	Dinamički raspon u svetlim delovima	Upotrebljivi dinamički raspon
Lo 1 ISO-100	-4,9 EV	2,6 EV	7,6 EV
ISO 200	-4,7 EV	3,6 EV	8,3 EV
ISO 400	-4,7 EV	3,6 EV	8,3 EV
ISO 800	-4,7 EV	3,6 EV	8,3 EV
ISO 1.600	-4,8 EV	3,6 EV	8,3 EV
ISO 3.200	-4,8 EV	3,6 EV	8,5 EV
ISO 6.400	-4,7 EV	3,7 EV	8,3 EV
ISO 12.800	-5,2 EV	3,6 EV	8,8 EV
ISO 25.600	-5,4 EV	3,7 EV	9,0 EV
ISO 51.200	-3,4 EV	3,7 EV	7,1 EV
ISO 102.400	-3,0 EV	3,6 EV	6,6 EV

Canon 5D mkl

Osetljivost	Dinamički raspon u tamnim delovima	Dinamički raspon u svetlim delovima	Upotrebljivi dinamički raspon
ISO 50	-5,1 EV	2,6 EV	7,7 EV
ISO 100	-4,9 EV	3,5 EV	8,4 EV
ISO 200	-4,9 EV	3,6 EV	8,4 EV
ISO 400	-4,9 EV	3,6 EV	8,4 EV
ISO 800	-4,9 EV	3,6 EV	8,4 EV
ISO 1.600	-4,8 EV	3,6 EV	8,4 EV
ISO 3.200	-5,1 EV	3,4 EV	8,6 EV
ISO 6.400	-4,4 EV	3,5 EV	7,8 EV
ISO 12.800	-3,4 EV	3,4 EV	6,8 EV
ISO 25.600	-2,4 EV	3,4 EV	5,8 EV

Poređenja radi, naučno zasnovane procene kažu da ljudsko oko može razlučiti detalje u rasponu od oko 17-20 blendi, odnosno, može se prilagoditi kontrastu u rasponu od 1:50.000 do 1:100.000. Koliko je to? Pa, recimo da se proizvođači najkvalitetnijih LCD monitora trenutno diče kontrastom od 1:1.000.

izvor: www.dpreview.com

HDR čarolija

Uobičajene situacije u kojima vam je prošireni dinamički raspon neophodan iskrsavaju prilikom snimanja scena s veoma visokim kontrastom, kod kojih nije moguće ni najpreciznijom ekspozicijom na jednom snimku očuvati sve detalje. Najčešće su u pitanju fotografije pejzaža na kojima je nebo vrlo svetlo, a prednji plan taman, ili fotografije enterijera na kojima jaka dnevna svetlost dopire kroz prozor.

Određeni broj pejzaža može se rešiti upotrebom odgovarajućeg neutralnog filtra, ali razvojem digitalne fotografije pojavilo se naizgled magično rešenje – HDR. Ova skraćeni- ca označava fotografiju visokog dinamičkog raspona (High Dynamic Range), koja je kao tema u nekoliko navrata već obrađivana u našem časopisu. Njeni tehnički aspekti, kao i programi i procedure za dobijanje fotografija maksimalnog kvaliteta, odlično su opisani u tekstovima Igora Ilića (*Refoto 55*, januar 2009) i Svetislava Dragovića (*Refoto 70*, maj 2010).

Proširenje dinamičkog raspona prirodno se obavlja snimanjem nekoliko fotografija sa stativa, uz određeni ekspozicioni korak – recimo +2 blende, korektna ekspozicija i -2 blende. Zatim se te fotografije stapaju pomoću odgovarajućeg softvera u jednu – High Dynamic Range (HDR) fotografiju. Tokom ovog postupka nailazimo

na više problema, koji su, takođe, već bili lepo opisani. Najveći problem leži u tome što HDR fotografiju s punim tonskim rasponom još nije moguće valjano prikazati na savremenim monitorima ili u štampi. Za korektan prikaz potrebno je definisati tonove (Tone mapping) konačne fotografije – u okviru njenih osam bitova po kanalu – koja će biti poslata štampariji, ili biti na drugi način prezentirana.

Poseban problem predstavlja jedno značajno ograničenje postupka preklapanja – na fotografijama ne sme biti pokreta.

Treći veliki problem čisto je subjektivne prirode: korisnike često tehničke mogućnosti programa za sklapanje HDR fotografija povuku preko granice psihološke barijere koja fotografije čini neprirodnim.

Svetlana Dinagarac snimila je ovaj pogled sa Kalemegdana na Novi Beograd u sumrak kada se još mogu nazreti detalji na nebu, ali jako osvetljen Brankov most davao je prevelik kontrast. Korisćena je HDR tehnika sa 3 različite ekspozicije uz sve ostale parametre podešene manuelno. Svetlana često radi i ručno uklapanje delova fotografija radi proširenja dinamičkog raspona scene.
Nikon D3, 24-70 mm, ISO 400, f/11, ekspozicije: 15 s, 8 s, 4 s

U praksi, ova tri problema čine HDR neupotrebljivim za najveći broj "trenutnih" fotografija s visokim kontrastom. A to znači da u većini realnih situacija raspoložemo "skraćenim" dinamičkim rasponom. Kako onda da taj raspon proširimo i kako da "skraćeni" raspon iskoristimo do maksimuma?

Smisao HDR-a

Uobičajena predrasuda glasi da "HDR fotografija uvek izgleda izveštačeno". Ona zapravo nastaje od početnih postavki programa za HDR obradu, koje zaista, po pravilu, daju fotografiju s puno detalja, ali zauzvrat, s niskim kontrastom i povišenim zasićenjem boja, što kombinovano deluje sasvim neprirodno. Prilikom konstruisanja visokog dinamičkog raspona, u stvari, ponavlja se određeni broj početničkih grešaka koje obuhvataju: halo efekat, duhove, invertovani kontrast, šum, preterano zasićenje boja, preterani kontrast.

Halo efekat – posledica ublažavanja kontrasta pomoću višestrukih ekspozicija. Javlja se u obliku oreola na granici tamnih i svetlih područja. Uklanja se smanjenjem mikrokontrasta u postupku definisanja tonova (Tone mapping).

Duhovi – ukoliko se bilo koji element pomeri na vašoj kompoziciji tokom pravljenja višestrukih ekspozicija, postoje izgledi da će se na završnoj slici pojaviti "duh". Jednostavnije pojave duhova moguće je ukloniti postavljanjem slika na različite slojeve, pa zatim interveni-

sati na njima, ali je pitanje koliko je to vredno truda. Ukoliko u kompoziciji imate vegetaciju tokom vetrovitog dana, bolje je da zaboravite na HDR – to je ipak tehnika za statične objekte.

Invertovani kontrast – HDR suštinski smanjuje osvetljenost u najsvetlijim delovima i rasvetljava senke. Preterivanje u ovom elementu može dovesti do situacije da dve susedne oblasti zamene osvetljenost – ako vam je nebo tamnije od planina, nešto je izvesno krenulo naopako.

Šum – po svojoj prirodi HDR obrada može znatno da poveća šum, naročito u senkama.

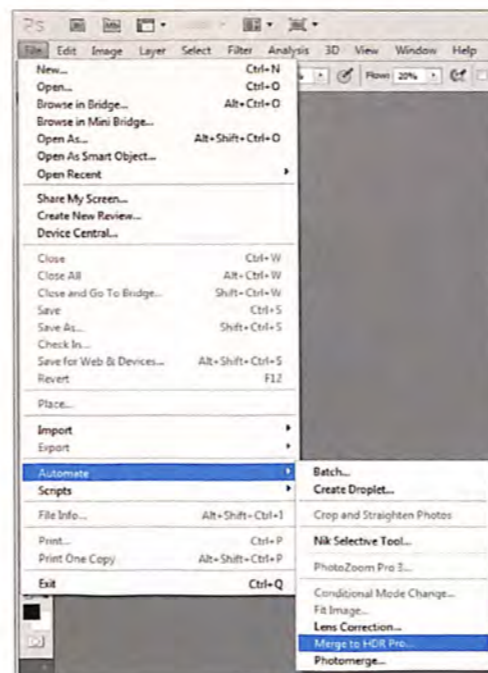
Preterano zasićenje boja – iz nekih razloga, zasićenje koje početno određuju programi za HDR deluje mnogo gore nego ono koje možete primeniti u Photoshopu. Po pravilu, postarajte se za korekciju zasićenja kao poslednji korak pred završno izoštravanje fotografije.

Preterani kontrast – evo najvećeg iskušenja! Ovde zaista nije lako odoleti igranju kontrastom već u fazi definisanja tonova. A upravo je povećanje kontrasta u srednjim tonovima (gde mu nije mesto) najčešći uzrok tog "ne-

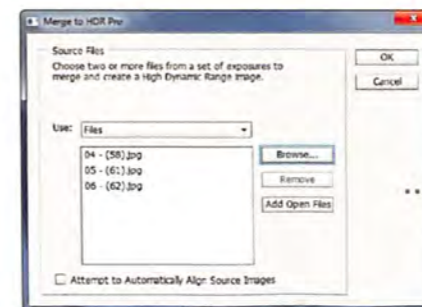
srećnog HDR efekta" koji odmah upada u oči. Pokušajte da se oduprete iskušenju i ostavite podešavanje kontrasta za završnicu obrade fotografije sa "skraćenim" dinamičkim rasponom i u nekom od standardnih programa za obradu fotografija.

Ne stati nasred puta

Zaista dobar HDR, dakle, mora sadržati osim one tehničke, i subjektivnu komponentu – ne sme delovati neprirodno. Mogućnosti HDR-a koristite ili kako biste prikazali prirodnu lepotu, ili namerno i potpuno idite u nadrealno – nemojte ostati nasred puta ostavljajući posmatrača u nedoumici. Granicu postavljate sami, ali znaćete da ste preterali ukoliko češće umesto komentara "Au, što je ovo dobro", dobijate komentare tipa "Au, al' se neko zabavljao Photoshopom!"

Merge to HDR Pro

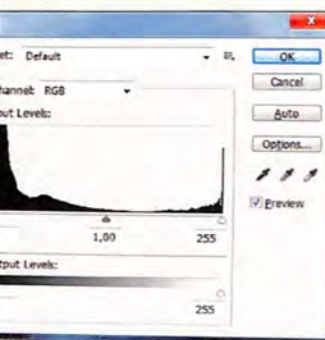
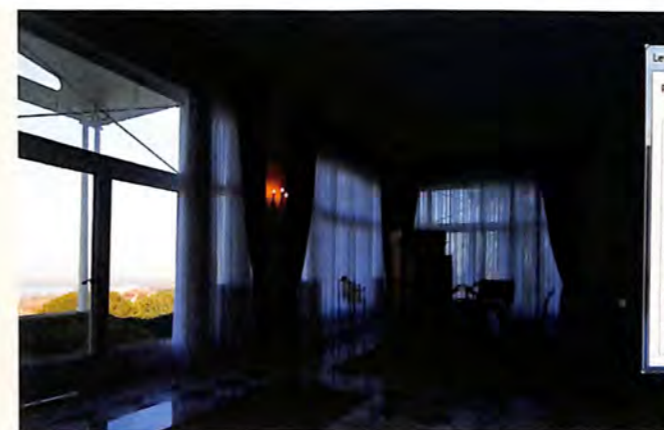
Opšta i lokalna obrada

Ako, dakle, stvari postavimo na pravo mesto, tj. ako fotoaparatus ne može da obuhvati potpuni raspon scene, i ako smo u sećanju dovoljno dobro zadržali izgled scene pa znamo koje detalje treba istaći, onda nam je za početnu obradu višestrukih ekspozicija dovoljan i Photoshop. Evo kako bi mogla da teče HDR obrada u njemu. Najpre načinite nekoliko snimaka sa stativa, s odgovarajućim "korakom" između ekspozicija. Onda fotografije ubacite u Photoshop pomoću

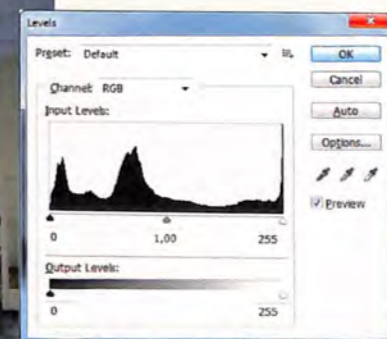
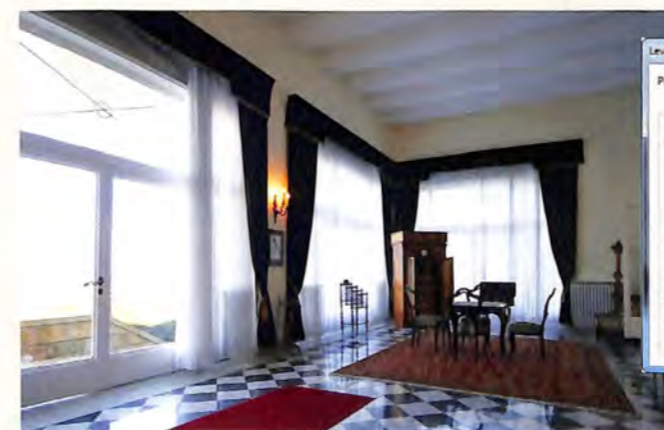
Kada se pojavi dijalog prozor izaberite u njemu fotografije koje ste pripremili za spajanje i isključite Attempt to Automatically Align Source Images, pošto ta opcija često ne obavlja svoj posao kako valja. Radije se pouzdajte u dobar stativ i pažljivo eksponiranje.

komande File/Automate/Merge to HDR Pro.

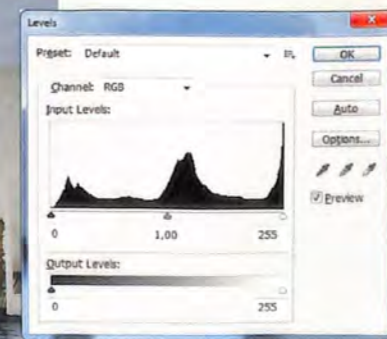
Dobili ste, dakle, fotografiju na kojoj su očuvani svi detalji, ali je za taj dobitak plaćena cena. Kontrast je nizak, a neki tonovi povišeni tamo gde vam ni najmanje nisu potrebni. Kako ćete "objasniti" programu da su podne pločice crno-bele i da je na njima potrebno povećati kontrast? Kako će program eliminisati neprijatni halo efekat oko sijalica i lakiranih delova nameštaja nasuprot svetlom prozoru, a da pri tom ne naruši neke druge elemente na slici? Detalji u kamenj ograd i nadstrešnic uopšte nisu važni, ali kako njih izolovati HDR programom? Ako želite da verno prenesete sopstveni utisak, morate pribeci lokalnoj obradi.

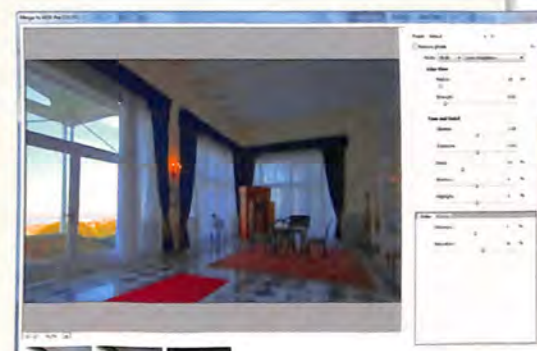
Eksponirano za najsvetlija područja

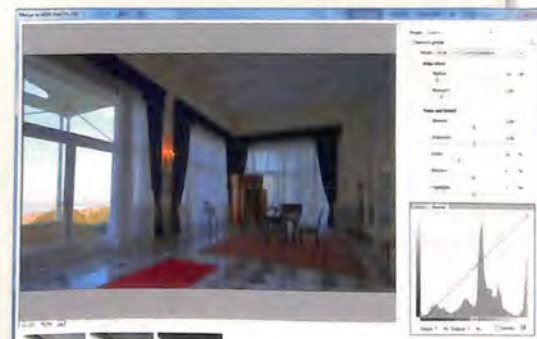
Eksponirano za srednje tonove

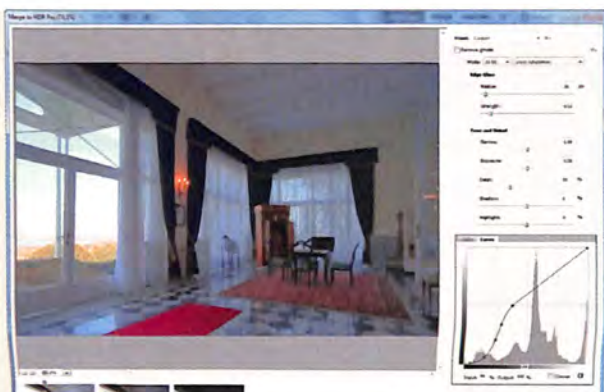
Eksponirano za najtamnija područja

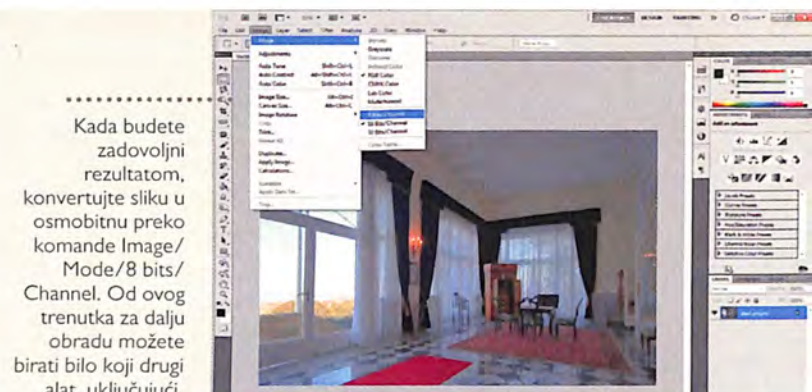
Klikom na taster Open dobijate početnu HDR kompoziciju, koja uglavnom ima prethodno opisani i nepoželjni HDR izgled. S desne strane imate komandni prozor u kome možete menjati parametre. U njemu treba da ostanu u Mode sekciji izabrani 16 bit i Local Adaptations.

U dnu komandnog prozora, u sekciji Color, možete odmah spustiti Saturation (zasićenje) sa 20 na 0, ili čak pomeriti klizač u minus. Zatim otvorite prozor Curve. Tu se nalazi poznata komanda za korekciju slike krivama. Ukoliko postoji prazan prostor između levog donjeg ugla i početka histograma, onda najpre povucite donju levu tačku do informacija u senci.

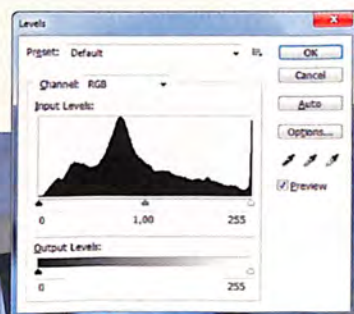
Zatim pomerite krivu dok ne prosvetlite senke i uspostavite bolji kontrast, čuvajući se da u tome ne preterate i da ne ugrozite najsvetlije delove slike. Detaljna uputstva za upotrebu korekcije krivama mogu se lako naći na Internetu.

Kada budete zadovoljni rezultatom, konvertujte sliku u osmobarbitnu preko komande Image/Mode/8 bits/Channel. Od ovog trenutka za dalju obradu možete birati bilo koji drugi alat, uključujući, na primer, i Photoshopovu komandu Shadow/Highlight control.

Snimite fotografiju u .jpg i uporedite dobijeni rezultat sa standardnim početnim izgledom iste scene u jednom od programa za automatsku HDR obradu.

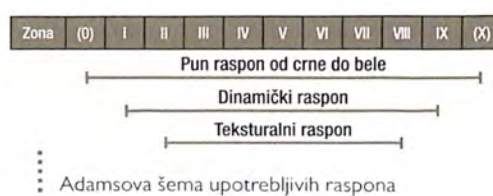

Povratak Adamsu

Sad smo na početku – samo s jednom slikom koju treba obraditi – otprilike tamo gde je Ansel Adams uvek i bio. On nije preklapao negative, već je iz jedne, pravilne ekspozicije, izvlačio maksimum dinamičkog raspona radom u laboratoriji, strpljivim zatamnjenjem i prosvetljavanjem pozitivima, što je njegove kopije uvek činilo originalima. Moramo se vratiti onom manje citiranom delu teksta iz njegove knjige "Negativ", u kojoj je detaljno opisao "zonski sistem". Adams je, naime, opisao tri skale: prva je bila skala punog

raspona od bele do crne, koje su bile predstavljene zonama 0 i X. U okviru ove skale leži skala dinamičkog raspona, koju čine prve upotrebljive vrednosti iznad nulte zone (I) i ispod zone deset (IX). Raspon koji može jasno preneti teksturu i omogućiti raspoznavanje materijala leži unutar skale dinamičkog raspona, od zone II do zone VIII, i Adams ga je nazvao teksturalni raspon.

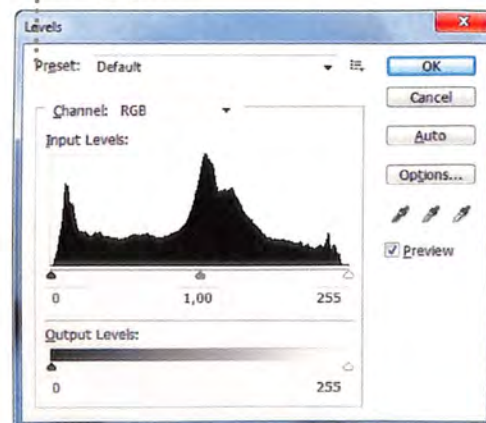
Produžujući dalje, on iznosi još jedno zapažanje, i kaže: "Izgleda da oko bolje reaguje na fine

Adamsova šema upotrebljivih raspona

(tonske) razlike u svetlim delovima slike nego u tamnim". Ovo zapažanje je psihološki potvrđeno i jasno ukazuje fotografima šta je prioritet pri očuvanju detalja. Savremeni digitalni fotoaparati podatke beleže linearno od svetla do tame, dok naše oči teže nelinearnom predstavljanju. "Posrednici" između linearnog i nelinearnog sveta

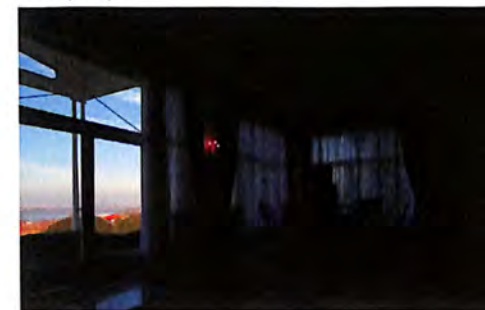
- Naš primer obraden ručno, prema utisku kako je scena doživljena. Histogram je kompletan i svi detalji očuvani su u potpunosti.

Gornji sloj

Srednji sloj

Donji sloj

Tri sloja napravljena od tri različito eksponirane fotografije, postavljena jedan iznad drugog. Brisanjem delova jednog sloja otkrivaju se delovi sloja ispod, a fina korekcija moguća je podešavanjem transparentnosti svakog sloja.

jesu krive (u fotoaparatu i u programu za obradu) i metode kontrole slike. Za hvatanje najvećeg broja detalja tamo gde su (psihološki) najpotrebniji neophodno je koristiti tehniku pravilnog ekspoziranja udesno – opisanu u časopisu *Refoto* br. 57. Metodom obrade linear RAW fajlova iz jednog "digitalnog negativa" može se izvući veći dinamički raspon nego što to možete naslutiti snimajući svakodnevno u .jpg formatu. Imajući u vidu da je Adams sve svoje fotografije stvarao u laboratoriji, usudujemo se da predložimo kao najbolji metod za preciznu lokalnu obradu fotografija visokog dinamičkog raspona upravo postavljanje nekoliko ekspozicija po slojevima, a zatim "prosvetljavanje" mekanom gumicom za brisanje do željenog rezultata. Način rada u digitalnoj laboratoriji daleko je komforniji od onoga kako se on njime bavio u svojoj hemijskoj laboratoriji, ali je tehnika suštinski identična.

Psihološki aspekt dinamičkog raspona

Veoma veliki broj ljudi snima automatskim fotoaparatom. Oni obično svoj fotoaparat podižu zbog utiska koji neka scena trenutno izazove – i naprave jedan snimak, uglavnom u .jpg formatu. No, kada se fotografija prebaci u računar ili na papir, čarolije onog utiska koji je motivisao fotografa više nema. Razlog je taj što fotoaparat beleži samo svetlost, a ne i impresiju. Međutim, psihološki aspekt dinamičkog raspona, tj. činjenicu da oko "traži" detalje u svetlijim delovima slike, možemo iskoristiti da čak i .jpg fotografije znatno popravimo koristeći njihov, postojeći opseg tonova. Samo ih treba malo "pogurati" tamo gde su važni...

- 1 Ova razglednica ostrva Sveti Stefan snimljena je jednostavnim kompaktnim fotoaparatom koji je ekspoziciju odredio vrlo precizno ali je doživljaj scene bleđunjav.
- 2 Koristeći se jednostavnom i brzom tehnikom kopiranja sloja s modusom preklapanja (blending mode) podešenim na Multiply, a zatim pažljivim čišćenjem s gornjeg sloja širokom i mekanom gumicom delova kojima su bili prekriveni srednji tonovi, formirali smo masku sloja na kojoj je podešen kontrast srednjih tonova.
- 3 Jačina efekta lepo se može kontrolisati klizačem prozornosti sloja (Opacity). Na ovaj način iskoristili smo postojeći dinamički raspon "pomerivši" ga tamo gde ga, prema Anselu Adamsu, oko očekuje.

Prokletstvo obilja

Dobar deo napred pobrojanih grešaka u HDR obradi nastaje zbog ideje proizvođača programa da će vas impresionirati ako vam (početnim postavkama) pokažu kako njihovo softversko "čedo" ume da prikaže baš sve! Otud se kod korisnika stvara iluzija kako je neophodno da se baš svaki detalj vidi, inače – čemu onda HDR? Na taj način programeri počinju nesvesno da diktiraju jednu nakaradnu vizuelnu estetiku koja se, nažalost, lepi i za profesionalne fotografe, a ne samo za amatere.

Morate se odupreti ovom "prokletstvu obilja" jer stvari stoje drugačije. Kod HDR-a važno je da vi kao autor fotografije imate na raspolaganju pun spektar detalja pri odlučivanju šta ćete zadržati, a šta odbaciti. Ne morate ih imati sve, a naročito ne sve s podjednako dodeljenim kontrastom. Relativno je lako naučiti komande programa kao što su Photomatix Pro, HDR Expose ili Dynamic Photo-HDR. Daleko je teže obuzdati se prilikom "potezanja mogućnosti" ovih programa, mentalno prizvati izgled realne scene koju je fotoaparat zabeležio i zatim iskoristiti alat kako bi se dobio realan prikaz te scene.

Ugledni profesionalni fotograf i analitičar foto-industrije Tom Hogan (www.bythom.com) zastupa tezu da najveći broj ljudi koji su fotografijom počeli da se bave u digitalno doba jednostavno ne ume da iskoristi ni postojeći dinamički raspon savremenih senzora. On kaže: "Neobična stvar dešava se u raspravama o dinamičkom rasponu. Često mi kažu "ne možeš zadržati detalje i u svetlu i u senci tokom vedrog, sunčanog dana". Zaista? Jeste li sigurni da problem ne leži u odabranom Picture control režimu, ili načinu na koji ste ekspozirali ili obradili snimak?"

© Brenda Ann Kenneally

fotopub

Festival dokumentarne fotografije - Novo Mesto
<http://fotopub.com>

VEĆ JEDANAEST GODINA U POSLEDNJOJ NEDELJI JULA, NOVO MESTO (SLOVENIJA) POSTAJE STECIŠTE DOKUMENTARISTA IZ CELOG SVETA. FESTIVAL IMA BOGAT PROGRAM, A NAJVREDNIJE SU RADIONICE ČIJI SU MENTORI RENOMIRANI FOTOGRAFI

✦ **Ivana Tomanović**

Ivana Tomanović na prezentaciji savremene dokumentarne fotografije u Srbiji

Na poziv školskog druga i jednog od osnivača festivala – Boruta Peterlina, kraj jula provela sam u Novom Mestu (Slovenija) kao gost festivala, ali i predavač. Ovaj specijalizovani festival za dokumentarnu fotografiju "ugnezdio" se još davne 2000. godine među zelenim brdima koja okružuju Novo Mesto, a reka Krka poput zmije lenjo se provlači kroz samo središte gradića. Uobičajenu mirnu atmosferu svakog leta uzburkaju brojni fotografi i ljubitelji fotografije. Tada se mogu čuti i razna narečja i jezici jer je festival međunarodni.

Zanimljivo je da ovaj festival funkcioniše više kao edukativna letnja škola u kojoj dominiraju foto-radi-

onice. Svaku radionicu vodi mentor ili mentori, jer nije redak slučaj da dva fotografa vode jednu temu. Radionice, pored tema, imaju i različite nivoe u zavisnosti od znanja i interesovanja polaznika, pa tako postoji četiri nivoa. Veoma interesantna jeste multi-medijalna radionica u kojoj se polaznici obučavaju da kreiraju kratak film u trajanju od tri minuta, u kom se kombinuju fotografije, video i zvuk. Poslednjeg dana festivala svi filmovi nastali na radionici prikazuju se i ocenjuju, tj. proglašava se najbolji film.

Tu je i radionica za početnike koji su tek krenuli da istražuju dokumentarnu fotografiju (neophodno je da poseduju D-SLR fotoaparata), zatim radionica za

sve one kojima je fotografski zanat poznat, ali žele da ga unaprede, kao i sopstveno vizuelno izražavanje. Za fotografe s iskustvom tu je master radionica za koju svaki student uz vođstvo mentora treba da proizvede jednu seriju fotografija koja se prezentuje poslednjeg dana festivala.

Svakoga dana u večernjim časovima organizuju se predavanja i prezentacije. To je prilika da se predstave svi mentori radionica, ali i čuju i vide radovi brojnih fotografa. Na jednoj od prezentacija predstavila sam nove tendencije u dokumentarnoj fotografiji u Srbiji prikazom serija fotografija deset mladih fotografa koji su već nekoliko godina prisutni u medijima, učestvuju na izložbama, masterklasovima, dobitnici su brojnih nagrada, grantova... i uopšte polako menjaju sliku dokumentarne fotografije i foto-žurnalizma kod nas. Izuzetno dobre reakcije na prezentaciju dokaz su kvaliteta njihovog rada i svakako više nego potreban podsticaj

da u tom pravcu nastave bez obzira na to na koliko mali odjek njihov rad nailazi u domaćim medijima.

Naravno, festival krasi i brojne izložbe "rasute" po Novom Mestu, kao i svakodnevna druženja u klubu "LokalPatriot" (to je ujedno ime institucije koja je organizovala festival), koji funkcioniše kao "zborni mesto" svih učesnika. Tu se organizuju, pored predavanja, i projekcije radova, žurke i koncerti koji često traju do duboko u noć.

Smeštaj je obezbeđen u odličnom hostelu u centru grada, kao i obrok po zaista pristupačnim cenama (ovaj festival okuplja, pre svega, mlade ljude). Za sve ljubitelje dokumentarne fotografije ovo je odlična prilika da puno nauče, lepo se druže, steknu nova prijateljstva, ali i poslovne kontakte i to sve za relativno malo novca. Nadam se da sledeće godine neću biti jedini predstavnik iz Srbije. ■

© Robert Knoth

Festival tradicionalno organizuje dodelu nagrade četvrtkom – "Thursday Awards" za najbolji foto-film. Projekcije filmova u konkurenciji za nagradu prisustvovao je veliki broj ljudi.

Brenda Ann Kenneally je poznati američki dokumentarista. Za svoj rad dobila je brojna priznanja i nagrade između ostalih i nagradu W. Eugene Smith 2000. godine. Bila je mentor master radionice.

Umetnički direktor festivala po treći put bio je holandski fotograf Chns De Bode.

Ove godine nagradu "Thursday Awards" osvojio je Matej Povše za film "Choucha kamp".

Srpski fotografi predstavljeni na festivalu

- Saba Anđelić
 - Marko Knežević
 - Saša Čirić
 - Nemanja Perić
 - Marko Šušteršič
- Belgrade Raw grupa:
 • Darko Stajić
 • Miroslav Milićević
 • Nemanja Knežević
 • Jovan Knežević

Pratite nas na našoj Facebook stranici gde ćemo objaviti link ka PDF prezentaciji prikazanoj na Fotopub festivalu

© Ed Ou/Getty je tzv. vunderkind savremenog foto-žurnalizma. Sa tek navršene 24 godine obišao je pola Afrike i Bliski istok, trenutno radi za Getty Images i New York Times. Bio je mentor na radionici za napredne fotografe (Advanced workshop)

© Saša Popović, "Voda u kršu"

© Saša Popović, Hridsko jezero

"Čim ljudi naprave prozor, u njega se nastani neki pejzaž."

Dodir

Saša Popović

Crne Gore

PRILIKOM PRVOG SUSRETA NA RADIONICAMA U PLANINAMA VOJNIKA I DURMITORA, ZAPAZIO SAM ZALJUBLJENIKA U FOTOGRAFIJU KOJI JE BIO SPREMAN NA SVAKI NAPOR SA CILJEM DA REALIZUJE SEBI DAT ZADATAK. VEĆ KROZ TE RADOVE MOGLA SE OSETITI NJEGOVA SENZIBILNOST I SPOSOBNOST DA NAPRAVI PRAVI IZBOR U MNOŠTVU MOTIVA KOJE MU JE PRIRODA PONUDILA

✦ Branislav Strugar

© Saša Popović, "Pješica jezero"

Profesor ekonomije na Univerzitetu u Podgorici, po vokaciji naučnik, Saša Popović u sebi nosi prefinjeni senzibilitet i veliku potrebu da se izrazi kroz likovnu formu i to ga čini umetnikom. Profesionalno opredeljenje i strast umetničkog izražavanja ni u kom slučaju nisu u konfliktu. Osobine koje čine njegove karakterne crte: ozbiljnost i predanost, strpljenje i upornost, doprinele su uspehu u naučnom radu, ali su, takođe, pomogle u formiranju Saše kao kreativne ličnosti i nalaženju puta u umetničkom izražavanju. U njemu je objedinjena naučna strpljivost i umetnička osetljivost.

Zaljubljenik u prirodu, kao neki lutalica-istraživač, puštajući da ga vode osećanja, Saša u njoj nalazi likovnost, a ti nalazi – dela otkrivaju intimna ushićenja mističnim lepotama. Otkrivajući lepotu prirode umetnik otkriva i upoznaje sebe. Ili, kako kaže Ansel Adams, jedan od najvećih fotografa-pejzažista: "Dobra fotografija mora

biti puni izraz onoga što čovek u najdubljem smislu oseća u tome što fotografiše i time čini istinski izraz onoga što čovek oseća o životu u celini".

Obećana zemlja za Sašu Popovića je: nebo, stene, voda, gusta magla, svetlo i senke. Tu se bude duboka i snažna osećanja koja pokušava da izrazi kroz svoje radove. Nastaju dela koja nisu podražavanje prirode ili dokumentarno beleženje, već sublimacija emocija autora. Nadahnuti radovi postaju i sami deo prirode. Likovni izraz Saše Popovića otkriva njegov senzibilitet. Autor ne podleže modernim manirima prenaplašavanja boje sračunatim na brz i površan efekat. Kad je boja bogata i intenzivna, onda to ima punog opravdanja, kao na fotografiji "Prutaš". U drugom slučaju, suptilnost osećanja dočarava blagim nijansama boje bliskim crno-belom fotografiji, kao na radovima "Posle kiše" i "Voda u kršu". Promišljanjem i strpljenjem nastoji da isključi slučajnost, ili da je bar svede na najmanju meru.

© Saša Popović, "Tišina"

"U Crnoj Gori brdo je pred okom, a misao za brdom. U takvoj topografiji fotografisanje pejzaža predstavlja umjetnost naslućivanja."

© Saša Popović, "Refleksija"

© Saša Popović, "Dodir Crne Gore"

"Oplemeniti neku prazninu – u oku, u duši, na zidu, sasvim svejedno – to je, valjda, u osnovi naše potrebe za fotografisanjem pejzaža."

© Saša Popović, "Prutaš"

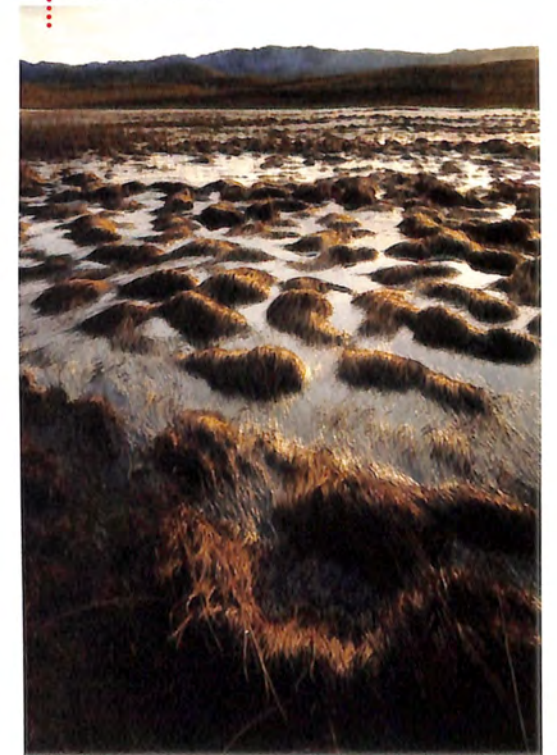
FOTOGRAFI

Kad zrak svetla učini da umetnik pred prizorom zadrhti kao list lokvanja na povetarcu, on se trudi da načini snimak koji će dočarati ta osećanja. Nevažno je da li je motiv s Durmitora, Prokletija ili neke manje poznate nedodije, to je samo građa za stvaranje novog, a snimak postaje bezvremenski. Ovo su fotografije nastale na mestima uzajamnog i intimnog dodira Crne Gore i Saše Popovića. Verujem da je to samo segment velikog ciklusa koji sledi.

© Saša Popović, "Harmonija"

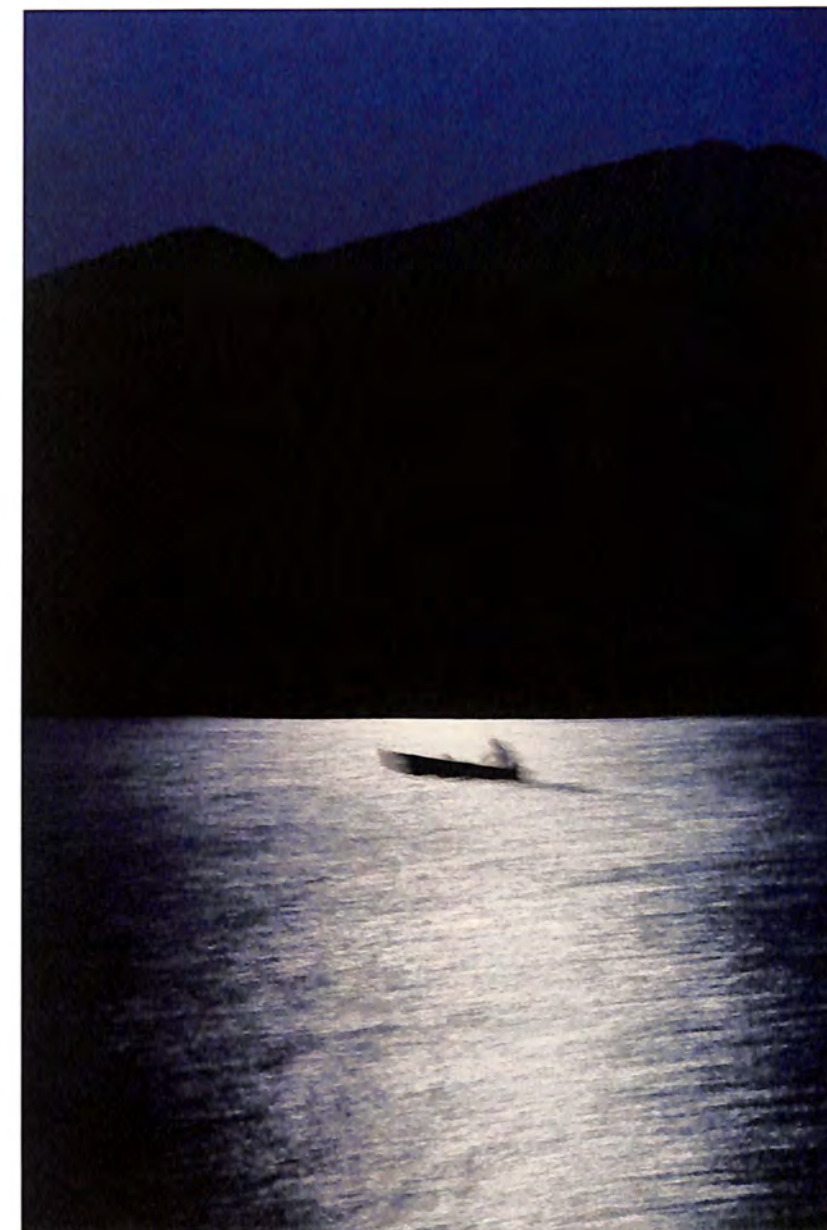

© Saša Popović, "Vlati"

© Saša Popović, "Posle kiše"

© Saša Popović, "Memento"

© Saša Popović, "Perspektiva"

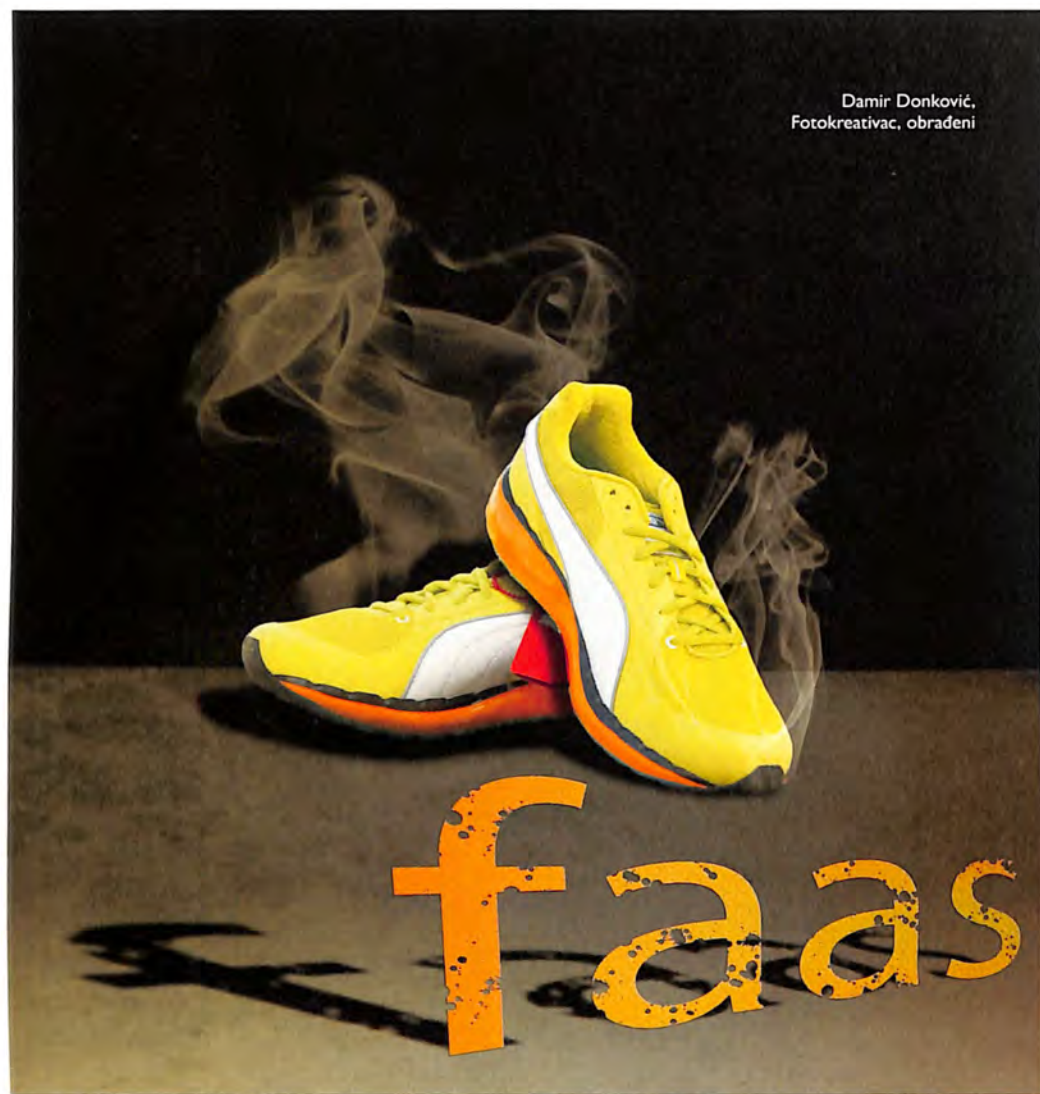
"Kada fotografišem nužno zažmurim na jedno oko, dok drugim opipavam prostor kroz objektiv fotoaparata. Tada počinje izdvajanje i prisvajanje prostora iz prostora i svjetla iz svjetla. Tako, sukob realnog i nadrealnog počinje prije okidača."

Saša Popović

Saša Popović rođen je u Beranama, 1966. godine. Profesor je finansija na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Član je podgoričkog foto-kluba "PhotoCG". Učestovao je na više klupskih izložbi domaćeg i međunarodnog značaja. Njegove fotografije objavljivane su na naslovnim stranicama poslovnih časopisa, muzičkih kompakt-diskova i u časopisima posvećenim fotografiji.

© Saša Popović, "Podne u plavom"

Damir Donković,
Fotokreativac, obrađeni

Denis Butorac, fotokreativac, neobrađeni
Žarko Aleksić, "Art"

Fotosofia 6

OD 26. 6. DO 3. 7. U TERMAMA TUHELJ
ODRŽANA JE ŠESTA PO REDU FOTOSOFIA, POD
KREATIVNOM PALICOM NJENOG IDEJNOG TVORCA
I ORGANIZATORA – DAMIRA HOYKE

✦ Žarko Aleksić

Kao što je već poznato, seminar je sastavljen od teorijskih predavanja o fotografsko-filozofskim problemima i od praktičnih vežbi koje polaznici seminara izvode uz pomoć stručnih asistenata. Pored predavanja o fotografiji, koje je držao Damir Hoyka, interesantno je bilo što smo imali i goste predavače: fizičara elementarnih čestica Davora Horvatića, koji je svojim predavanjem zagolicao maštu i otvorio nove načine posmatranja sveta oko nas i Branka Lustiga, filmskog producenta, dobitnika Oscara za produkciju filmova "Gladijator" i "Šindlerova lista". Imali smo, takođe, i predavanje o programu Photoshop CS5 i njegovim mogućnostima.

Radni dan

Počinje od devet sati do 21 čas i za to vreme pokušavamo da "rešimo zadatke" radeći fotografije na zadate teme – i sve bi bilo u redu da društvo nije fenomenalno. Upoznavanje, druženje, u početku uglavnom razgovori o fotografiji koji postaju sve prisniji i traju do sve duže u noć. Prvog dana legao sam oko 23 časa, svakog narednog ne pre pet ujutru. Za sedam dana seminara spavalo se tek petnaestak sati, ali se od osmeha umor nije primećivao na licima.

Na Fotosofiji se mnogo naučilo o fotografiji, naročito o svetlu i rasveti. Profesionalnom

rasvetom fotografisali smo poznate iz sveta glume, sporta, muzike (Celebrity portret), ali bavili smo se i modnom fotografijom koja je veoma zahtevna. Dobili smo praktične savete koji se tiču opreme, rada s modelima i to sve na licu mesta mogli da primenimo. Pored ovih, imali smo još i teme koje su nam zadavali sponzori, pa smo fotografisali za proizvođače kao što su: "Toshiba", "Sony Ericsson" i "Puma". Takmičili smo se u igri "fotodvoboj" – plemićko-fotografskoj igri gde je cilj što bolje eksponirati i komponovati kadar dok je fotoaparata na stomaku, a bez gledanja u tražilo. Pobjedila je, naravno, žena!

DEŠAVANJA

Na završnoj izložbi u Tuhelju podeljene su medalje i nagrade. Kako se bližio kraj druženja, sve se više emocija osećalo u vazduhu. Na samom rastanku bilo je i suza.

Pleme fotosofa

Pored učesnika iz Hrvatske, seminar su pohađali i polaznici iz Velike Britanije, Slovenije i Srbije. A jezičkih barijera... Pa, nije ih bilo. Savršeno smo se razumeli, pomagali jedni drugima, pozajmljivali opremu i postali prijatelji. Najbolje od svega jeste što ulaskom u "pleme" "fotosofa" (inicijacija na kraju seminara) i formalno ostajemo vezani. Počinje druženje, razmena iskustava i napredovanje u fotografiji, jer "fotosofi" se drže zajedno.

Fotosofi s "plemenskim" oznakama,
snimila Zitnik Klavdija

"Igrali" smo i "fotokreativac neobrađeni" – realizovati što kreativnije fotografije za kratko vreme bez naknadne obrade, i "fotokreativac obrađeni", koji dozvoljava obradu u Photoshopu. Bitan segment bile su i fotografije na temu Art (koje su snimane u najludim terminima jer nisu ulazile u klasično fotosofsko radno vreme – svoje Art fotografije snimio sam između dva i pet časova posle ponoći. Zapravo, to je kolekcija od tri fotografije koje su izložene na završnoj izložbi na kraju seminara i biće deo putujuće izložbe po Hrvatskoj, nadam se i Srbiji. Izložbu možete videti na adresi: www.fotosofia.info/Atmosfera.aspx?id=7.

I da ne zaboravim da pomenem gostoljubivost osoblja koje je izlazilo u susret našim često vrlo suludim zahtevima. Tražio sam im, na primer, merdevine za Art fotke (setite se, oko 2–3 ujutru), a žena na šalteru s osmehom mi odgovara pitanjem – "Koje visine da budu?" U dva sata ujutru!

Lana Čosić, "Bez obzira na sve"

Fotosofi na modnom snimanju

Dobitnici medalja za najbolje fotografije nastale na Fotosofiji 6
Snimio: Anto Magzan

Uskoro očekujem dolazak nekih "fotosofa" u Beograd/Knjaževac, a obezbedio sam sebi i besplatan boravak/prenočište kad odem u Hrvatsku na neku od predstojećih izložbi. Definitivno, ovo je iskustvo koje treba svaki fotograf da doživi. Šteta što ne mogu da se prijavim i sledeće godine! ■

ЖИСЕЛ ОМОЉИЦА

DUŽE OD ČETRDESET GODINA U BANATSKOM SELU OMOLJICI ODRŽAVA SE FESTIVAL AMATERSKOG FILMA I UMETNIČKE FOTOGRAFIJE. PO KONCEPCIJI KOJU SLEDI, OVA MANIFESTACIJA JEDINSTVENA JE U SVETU **Milan Živković**

Samo godina deli nas od jubilarnog, četrdesetog Međunarodnog festivala umetničke fotografije. Filmski deo ovog festivala, koji od samog početka ima kao temu život sela, taj jubilej proslavio je pre dve godine. Pre početka ovogodišnjeg festivala uspeli smo da porazgovaramo s Đuricom Jovanovim, koji je za "Žisel" vezan od samog početka. Kako bismo ispričali priču o istoriji ovog festivala, vrat ćemo se samim počecima.

Omoljica i "Žisel"

Sve što se desilo tokom četrdeset jedne godine počiva na tradicionalnoj ljubavi stanovnika Omoljice prema bioskopu, koji u ovom selu bez prekida radi od 1925. godine. Postojanje

bioskopa bilo je uslovljeno radom parne mašine koja je pokretala, za današnje pojmove, veoma mali generator, tako da kada je u pitanju električna energija, Omoljica nije zavisila od mreže koja je tada bila u razvoju. Električna energija korišćena je i za uličnu rasvetu, koja je trajala do osam sati uveče, kada bi tri puta sijalice "žmignule" i potom se ugasile. Pored ulične rasvete, na nekoliko mesta u selu bili su postavljeni i zvučnici preko kojih je puštan radio program, ali i važna obaveštenja o dešavanjima i životu u Omoljici. Dve godine kasnije, 1927. svakog dana, osim

Katalog iz 1973. godine kada se je na festivalu organizovan Salon fotografije. Prvu nagradu za fotografiju "Deklica iz Haloz" dobio je Stojan Kerbler (desno), a drugu, za fotografiju "Dogovor", Dragoljub Tošić (levo).

U vreme analogne fotografije žiriranja su bila potpuno drugačija od današnjih. Nekoliko volontera donosilo je "naramke" fotografija koje je, u prvom krugu, žiri samo pregledao. Potom su izbacivane one koje ne zadovoljavaju, a nakon nekoliko krugova, "svodenja na meru", oko 100 fotografija iznošeno je u hol Doma kulture gde su redane po podu. Žiri bi odabrao one koje mogu biti nagrađene i tek tada birane su nagrade. Na fotografiji iz 2003. vide se Rajko Karišić, Slobodan Vukadinović, Mitar Trninić i Dragoljub Tošić.

ponedeljka, bila je projekcija nekog filma, a ova praksa nije prekinuta čak ni tokom ratova. Godine 1982. bioskop u Omoljici imao je 36.500 gledalaca, čak i kada filmovi koji su projektovani nisu bili najnoviji, jer tada su distributeri imali samo nekoliko kopija i njih su davali prvo gradskim, a tek potom seoskim bioskopima.

Kako je sve počelo?

Tih davnih godina kada je začeta ideja o festivalu u Omoljici Đurica je bio predsednik Omladinske organizacije. Prvi festival "Žisel" održan je 1971. i bio je samo filmski. Direktor prvog salona bio je Aleksandar Tanasijević, a na drugom taj posao uradio je Bogoljub Jovanov... U organizaciji festivala tokom godina bili su: Panta Marjanović, Puniša Marojević, Nikola Čirić, Mirko Stanković, Bata i Vita Teofanović, Božidar Stojčić, Mirko Grujičić, Ljubisav Milosavljević, Slavica, Branka i Slobodan Tanasijević i brojni članovi Foto-kino kluba "Žisel". Festival nije moguće zamisliti bez Mirčeta Bukin.

Sredstva neophodna za rad dobijena su prvenstveno prodajom stare šupe i od tih para

Branislav Strugar, Dragan Tanasijević i Branibor Debeljković žiriraju Salon 2001. godine.

finansirana je izrada kataloga, ali i novčanih nagrada koje su i danas zaštitni znak "Žisela". Festival je tada trajao sedam dana, a nagrade, za oba festivala, dodeljivane su na kraju, pa je na dodeli nagrada i zatvaranju festivala obično bilo veoma malo fotografa. Ta praksa promenjena je 1982, od kada otvaranje fotografskog dela manifestacije prati dodela nagrada i otvaranje samostalnih i tematskih izložbi. Ovaj potez predstavlja prelomni trenutak nakon kojeg Salon umetničke fotografije, koji je pre toga izgledao kao prateći program filmskom delu festivala, postaje jedinstvena i svuda poznata manifestacija. Festival i ostale izložbe posećuje veliki broj fotografa, mnogo više nego filmskih autora, što je u neku ruku i logično jer ih ima više, a izgleda i da se mnogo bolje druže međusobno.

Prve izložbe fotografija

Organizovane su u školskom holu i fiskulturnoj sali, što nije bilo dobro jer su dešavanja bila razdvojena. Stanovnici Omoljice tada čine nesevakidašnji potez: od prostora kafane koja se nalazila u zgradi Doma kulture nastaje prvi

Otvaranje Salona fotografije 2008. godine.

galerijski prostor. Nekoliko godina nakon toga i preostali deo kafica biva izmešten, a na njegovom mestu niče nova galerija, a još dve sale Doma kulture koji nosi ime Vuka Karadžića, bivaju pretvorene u galerijske prostore. Sada postoji čak pet odvojenih prostora namenjenih izlaganju, a u dva hodnika i holu na spratu skoro svake godine bivaju smeštene još dve izložbe, likovne ili fotografske. Galerije danas imaju sisteme za kačenje, opremljene su adekvatnom rasvetom i klima-uređajima, a zainteresovani za izlaganje rezervišu prostor i godinu dana unapred... Ipak, nema starijih autora koji se sa setom ne prisećaju vrelih letnjih dana, olajisanog poda i zajedničkih večera gde su za raspoložene uvek bili zadušeni tamburaši koji, nažalost, uz nekoliko grupa poslednjih godina održavaju memorijalne koncerte posvećene dvojici tragično nastradalih članova.

Simbol gostoljubivosti

Prvi festivali bili su "narodski" jer su se dešavali u vreme seoske slave, pa je tu bilo mnogo sveta. Bilo je tu i vašara, špileraja i fijakera koji su "sankali" posetioce koje gostoprimaljivi žitelji Omoljice prvenstveno doživljavaju kao goste. Jedno vreme postojao je "domaćin festivala", koji je bio zadužen da gosti budu "i siti i napiti", tj. pravio je ručak za sve. Domaćice su pekle kolače, pa nije bila nikakva retkost videti ih kako obilaze goste s vanglema punim poslastica i to prvenstveno krofni. Tokom tih nedelju dana festivala organizovani su i razni, često šaljivi i zabavni programi kao što su bile fudbalske utakmice pod nazivom "Žisel protiv ostatka sveta" ili plivačka takmičenja na Ponjavici.

Projekcije filmova priređivane su u parku, na platnu razapetom između stabala. Pola publike gledalo je film s druge strane jer se platno "proziri", tj. providi. Posmatrači su prvi održani festival odgledali stojeći, nakon čega su organizatori zasukali rukave i od balvana, koje su dobili od šumskog kombinata, napravili gledalište. Prvih pet godina publika je pratila festival

tako, a zatim je podignuta letnja pozornica, koja je ujedno i letnji bioskop. Osim u slučaju lošeg vremena, koje je, na sreću, nekako uvek zaobilazilo festival, program se i dan-danas održava na tom prostoru.

Svake godine festival posećuju vodeći glumci, režiseri, kamermani i svi koji su se filmom bavili jer im je veoma zanimljivo što takav festival postoji. Svaku premijeru filma prati i predstavljanje glumaca i ekipe koja ga je snimila. Što se fotografa tiče, na prste mogu da se izbroje oni koji nikada nisu bili u Omoljici, kao učesnici ili kao članovi žirija. Spisak imena onih koji su posetili festival, sasvim sigurno, duži je od ovog teksta i to se odnosi na fotografe i filmadžije, ne samo iz Srbije već iz svih država bivše Jugoslavije i regiona.

Što se naziva festivala tiče, prati ga mistični veo jer svi oni koji nisu čitali propozicije bivaju zbunjeni, a i zvuči nekako "stranski". Kružile su priče i da je postojala neka opasna Žizela, ali ime je nastalo kao akronim dve reči koje su ujedno i tema festivala: život sela - "Žisel".

Za simbol festivala odabran je cvet suncokreta i on se i dalje koristi. Nalazi se svuda, a plakete koje su dodeljivane tokom svih ovih godina bile su metalne, pa onda keramičke, pa ponovo metalne - imaju oblik suncokreta. Autori koji učestvuju na festivalu i danas imaju običaj da pitaju: "Koliko suncokreta si dobio u Omoljici?"

"Žisel" i fotografija

Od 1973. kada su se na festivalu pojavile prve fotografije, pravilo je da autori konkurišu s fotografijama koje odgovaraju temi "Život sela", u okviru koje postoji lista podtema: "Portret", "Žena na selu", "Pejzaž", "Arhitektura", "Običaj", "Staro i novo", "Mladi na selu", "Promene na selu"... Jedna tema koja je imala veze s vremenom u kome je festival nastao više nije aktuelna i odnosi se na spomenike NOB-a.

Dugo godina važilo je pravilo da autor može poslati deset fotografija. Tada je nagrada dodeljivana za kolekciju od najmanje pet fotografija, pa nije bio redak slučaj da autor pošalje, na primer, nekoliko

Otvaranje izložbe Radeta Milisavljevića 2009. godine.

dobrih portreta, a da istovremeno ima uslov za dobijanje nagrade za kolekciju. Prateći promene u pravilnicima FIAP-a i Foto-saveza Jugoslavije, a potom i Foto-saveza Srbije, broj radova prvo je smanjen na šest, a danas je on samo četiri fotografije. Istovremeno je i minimalan broj fotografija neophodnih za kolekciju pao na tri. Nagradu za kolekciju dobija samo onaj autor čije fotografije odgovaraju različitim zadatim temama, to jest nagradu za kolekciju neće dobiti serija portreta ili pejzaža. Doduše, bilo je i drugačijih primera kojih se danas sećamo kao anegdota – da je u nedostatku pravih kolekcija žiri tragao za ispunjenjem teme uz komentar: "Vidiš ovu kuću iza? Moglo bi da prođe kao arhitektura..."

Dijapozitivi

Dijapozitivi su se pojavili na Salonu 1981. godine, kada je festival proslavio deset godina. Smotra dijapozitiva, kako se zvao ovaj deo festivala, trajala je do 2006, tako da je broj fotografija koje su posetioци mogli da vide tokom tih dvadeset pet godina realno bio udvostručen. Pojava digitalnih tehnologija prvo je izazvala nestanak dijapozitiva, koji je nekoliko poslednjih godina opstajao zahvaljujući malobrojnim domaćim i većem broju izlagača iz Slovenije.

Veliki broj autora neprekidno izlaze u Omoljici, a to zahteva posvećenost i pripremanje. I pored toga, skoro svi fotografi, na ovaj ili onaj način, učestvovali su na festivalu. Organizatori se trude da na sve moguće načine podstiču autore da fotografiju razne aspekte života na selu. Do sada je učestvovalo oko 4.000 autora koji su za svaki festival slali od 500 do 1.400 fotografija. Na izložbama je u proseku bilo 100 fotografija od 70 autora.

"Žisel" se razvija i menja prateći razvoj tehnologija. Žiriranje se danas obavlja digitalno, pomoću LCD projektora, što ponekad sakriva neke loše detalje, ali, s druge strane, izložba koja se napravi ostaje kod organizatora, što stvara poseban i veoma dragocen fond fotografija. Nema više problema s različitim veličinama, debelim i tankim paspartuima, a skoro da su nestale i rasprave o tome da li je važnija ideja ili njena realizacija. Nažalost, nestali su i tradicionalni razgovori sa žirijem u prepunim prostorijama kluba, koji su mladim autorima pružali priliku da mnogo toga nauče.

Autori danas kombinuju mogućnosti digitalnih tehnologija u obe oblasti: filmskoj i fotografskoj. Zorica Petrović dobila je na "Žiselu" 2011 drugu nagradu za kolekciju fotografija, prvu nagradu za film i nagradu Etnografskog muzeja.

U kom pravcu ići dalje?

Posmatrajući dosadašnje festivale, vidi se da nedostaju određeni motivi, kao što su klasični pejzaži, ljudi u polju, žeteci i poljoprivredne mašine, domaće životinje. Taj problem nema veze samo s autorima, već su jednim delom za to krivi i afiniteti žirija – autori ne šalju ono što vide da ne prolazi. Ipak, ohrabruje činjenica da se među nagrađenima svake godine pojavljuje poneko novo ime. Mladi autori sigurno će promeniti stereotipe jer selo nisu samo stari ljudi i kuće u raspadu. S druge strane, "Žisel" je jedna velika škola, jer tek kada autor čuje šta drugi misle o njegovim radovima, i kada sam realno uporedi svoje s tuđim radovima, može da napreduje.

Na drugoj strani postoji žiri čiji članovi imaju različita interesovanja i kao da se ponekad ne snalaze s temama ili ih shvataju neobavežno. Žiriranje bi moralo biti oslobođeno uticaja ličnih afiniteta, pogotovu jer su članovi žirija, radom na drugim izložbama fotografija, navikli da odmah izbacе sve što je iole slabije, što u slučaju "Žisela" često dovodi do raspadanja kolekcija onih autora koji su ispoštovali zahtev organizatora. A iz svega ovoga može se izvući pouka kako treba da izgledaju fotografije da bi bile nagrađene.

Iako sve ovo izgleda poprilično komplikovano, u stvari je i veoma jednostavno, samo treba

Otvoravanje izložbe fotografija studenata Fakulteta primenjenih umetnosti 2007. godine.

Nevreme nije zaobišlo Omoljicu 2008. godine. Strahovita oluja pokidala je kablove i ostavila Dom kulture u mrklom mraku bez izgleda da će se tog dana bilo šta promeniti nabolje. Očajanje koje je obuzelo Đuricu nije trajalo dugo i brzo je pronađeno rešenje u vidu malog prenosnog agregata.

voleti i fotografisati selo, a ispunjenje tema prosto se dešava samo od sebe jer su pejzaži, portreti, arhitektura i običaji svuda oko nas. A suprotno mišljenju pojedinaca na selu, ima žena, a mogu se snimiti i aktovi.

Sačuvajmo "Žisel"

Već dugo godina postoje pritisci da se teme izbace i da "Žisel" bude još jedan od mnogih festivala sa slobodnom temom. Teško je shvatiti da neko želi da zarad nekoliko poena koje mu može doneti prolazak fotografije, uništi posebnost ovog festivala. Jeste da se "Žisel" ne uklapa u standarde, nikada nije naplaćena bilo kakva kotizacija, a istovremeno nagrađeni dobijaju ozbiljne novčane nagrade, svake godine (pa i onih najgorih) štampan je katalog, svi učesnici izložbe dobijaju diplomu, a postoji i multimedijalna prezentacija na CD-u. Sačuvajmo ono što nigde drugde ne postoji.

Objavljene fotografije deo su arhive autora ovog teksta, a iskoristićemo priliku da pozovemo sve koji imaju snimke festivala da ih pošalju Domu kulture u Omoljici. Od njih bi sledeće godine mogla da nastane izložba posvećena fotografskom jubileju jedinstvenog festivala: "Žisel" u Omoljici. ■

Nagrade Žisel 2011

Prva nagrada za fotografiju, Žarko Aleksić, "Stara kuća"

Druga nagrada za fotografiju, Branka Savić "Bebici iz Makoušta"

Pohvala za fotografiju, Zoran Medo, "Idvor"

Druga nagrada za kolekciju fotografija, Zorica Petrović, "Žena iz Dojkinaca"

Pohvala za fotografiju, Marija Nikolić, "Žena sa sela"

Žiri u sastavu: Goran Malić, Danilo Cvetanović i Milan Živković od 469 fotografija prispelih za izlaganje odabrao je 100 fotografija od 70 autora (učestvovalo je 120 autora).

Nagrade za kolekcije dobili su:

Željko Đurić, Zorica Petrović, Steva Sekerić, Branislav Stanković i Lazar Leković.

Nagrade za pojedinačne fotografije dobili su:

Žarko Aleksić, Branka Savić, Zoran Milutinović, Marija Nikolić, Zoran Medo i Jaroslav Kralik.

BORIS BAJČETIĆ, tema: "Panorama grada"

BORIS BAJČETIĆ, tema: "Simetrija"

Fotofiniš 24 sata

WWW.FOTOFINIS.ORG

"FOTOFINIŠ" JE ZAVRŠNO TAKMIČENJE FOTOGRAFA KOJE IMA ZA CILJ PROMOCIJU NIŠA I NJEGOVIH TURISTIČKIH POTENCIJALA I, NARAVNO, DRUŽENJE ČLANOVA PORTALA FOTOFINIŠ KOJI SE, INAČE, POZNAJU SAMO PREKO FOTOGRAFIJA

Ivan Tošić

V eć treću godinu zaredom početkom avgusta, niški Foto-klub "Fon" u saradnji s Turističkom organizacijom grada, organizuje jedinstveno takmičenje. Dvadeset četiri fotografa za dvadeset četiri sata treba da odgovore na dvadeset četiri teme i žiri od dvadeset četiri člana odlučuje o pobjedniku! Program je započeo 12. 8. dočekom i smeštajem gostiju, a nastavljen je prijemom u svečanom holu Skupštine grada, gde je posle koktela, a tačno u 17 sati, dat znak za početak takmičenja. Takmičari su tada dobili teme na koje je trebalo da odgovore u naredna 24 sata, to jest do 13. 8. u 17 sati. Dobili su i mape grada

s obeleženim značajnijim objektima u gradu i interesantnim lokacijama za fotografisanje. Teme su za sve autore bile iste, a obuhvatale su "Life" ("Šetnja", "Ljubav", "Porodica", "Leto u gradu...") i gradske motive ("Fasada", "Niš noću", "Reka", "Stari Niš", "Istorija"), kao i one gde su autori mogli da iskažu više svoje kreativnosti ("Simetrija", "Trough", "Broj"...). Posebna tema bio je niški džez festival "Nišvile" gde su fotografi uživali u muzici izuzetnih umetnika.

Autori su vrlo ozbiljno shvatili svoj zadatak, to potvrđuje predatih 575 fotografija, što je rekordan broj u odnosu na prethodne godine. Po završetku fotografisanja autori su imali četiri sata za obradu fotografija i to samo elementarnu (crop, levels, conversion). Tada je žiri krenuo u nimalo lak zadatak – da pregleda dvadeset četiri teme i posebnim sistemom dodeljivanja poena rangira fotografije po temi.

BORIS BAJČETIĆ, tema: "Fasada"

POBEDNIK KONKURSA
BORIS BAJČETIĆ OSVOJIO JE LAPTOP

BOJAN DŽODAN, tema: "Saobraćaj"

ŽARKO ALEKSIĆ, tema: "Broj"

Na koncertu – "Nišvile"

SVETO SIMOVIĆ, tema: "Koncertna atmosfera"

Svi učesnici fotomaratonu

Žiri su činili istaknuti fotografi iz nekoliko zemalja, nosioci najviših fotografskih zvanja u svojim zemljama i u svetskoj organizaciji fotografa, kao i akademski slikari, grafičari, dizajneri i arhitekte.

U ukupnom plasmanu dodeljena su prva tri mesta. Ovogodišnji pobjednik "Fotofiniša" je Boris Bajčetić iz Beograda (korisnicima sajta poznatiji kao Pantapita), drugo mesto zauzeo je Žarko Aleksić (Demijurg) iz Knjaževca, dok je treće mesto pripalo Draganu Lapčeviću (Lapce) takođe iz Beograda. Proglašeni su i pobjednici po temama, a kao nagrade organizatori su dodelili foto-prsluke, izrade fotografija velikog formata, ramove... Sve fotografije s kompletnim rezultatima možete videti na stranicama Fotofiniša www.fotofinis.org.

DEŠAVANJA

RANKO ĐUROVIĆ,
tema: "Istorija"

ZORAN STOJILJKOVIĆ, tema: "Porodica"

Rezultati žiriranja foto-takmičenja: Fotofiniš 2011

- Boris Bajčetić 3.267
- Žarko Aleksić 3.079
- Dragan Lapčević 2.613
- Nenad Ovetković 2.277
- Ranko Đurović 2.149

Rezultati žiriranja foto-takmičenja po temama Fotofiniš 2011

- Sveto Simović 174
- Žarko Aleksić 146
- Boris Bajčetić 130
- Bojan Džodan 129
- Dragan Lapčević 128

.....
Praćenje
rezultata
takmičenja

BOJAN KONSTANTINOVIĆ, tema: "Generacije"

LILI JAZBEC, tema: "Reka"

DEJAN ILJIĆ, tema: "Stari Niš"

Poslovni informacijski sistemi

- savremeni ERP informacijski sistemi
- web aplikacije
- mobilni uređaji
- upravljanje poslovnim procesima
- elektronsko upravljanje dokumentacijom
- upravljanje odnosima sa klijentima
- upravljanje ljudskim resursima i obračun zarada

ABSsoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500
www.absoft.rs • office@absoft.rs

✦ Srđan Abdijević Abdee

Leica M9-P

Osvežena verzija digitalnog žutomrljaša sa senzorom punog formata stiže iz "Lajke". Ovaj model ima nov, diskretniji "look" – bez čuvene crvene tufne na prednjoj strani. Displej ima zaštitu od kristala safira i poboljšan antirefleksni premaz. Završna obrada mu je od vulkanita, što omogućava i sigurniji hvat čak i kada se radi u vlažnim uslovima ili u rukavicama. Cena ovog modela je oko 6.000 evra, a zanimljivo je to da vlasnici "običnih" M9 mogu svoje ljubimce da nadograde na "P" standard po ceni od 1.250 evra.

SUPER-ELMAR-M 21 mm F/3,4 ASPH

Vlasnici "Lajki", pogotovo oni sa skromnim budžetom, ako uopšte postoje, sada mogu da kupe odličan ultraširoki objektiv za svega 3.000 dolara. Nov Super-Elmar 21 mm donosi tradicionalno skromne dimenzije i još tradicionalnije odlične karakteristike zahvaljujući novoj konstrukciji koja se sastoji od osam elemenata u sedam grupa. Posebno se ističe otpornost na "fler" i odsustvo hromatskih aberacija, tako da fotografisanje u "kontri" za ovaj objektiv predstavlja "mačji kašalj". www.leica.com

Kenko-Tokina NDX

Ljubitelji plitkog polja dubinske oštine ili dugačkih ekspozicija uskoro će moći da kupe visokokvalitetni varijabilni ND filter koji okretanjem prstena "skida" od 1,3 do čitavih 10 blendi. Filter će biti dostupan u dve verzije, za navoje od 77 i 82 mm, ali ne preporučuje se korišćenje na objektivima čiji je vidni ugao veći od onog što daje 28 mm na punom formatu. www.kenkoglobal.com

Nikon AF-S DX MICRO NIKKOR 40 mm F/2,8G

Kratki makroobjektivi oduvek su predstavljali sjajan izbor za širok krug korisnika jer se pored makrofotografisanja najčešće mogu koristiti i kao normalci i za portrete. Novi 40 mm Micro Nikkor ekvivalent je makroobjektivima od 60 mm na punom formatu, a pored, za makroobjektive tipičnih, odličnih optičkih karakteristika, krasije ga niska cena. www.nikon.rs

PRVO ŠKLJOC PA ONDA FOKUS

Kompanija "Lytro" koja je pre izvesnog vremena šokirala svet najavom tehnologije koja će omogućiti fokusiranje u postprodukciji, svečano obećava da će se do kraja godine pojaviti prvi "plenoptički" fotoaparati. Pretpostavlja se da će ova tehnologija prvo zaživeti u mobilnim telefonima i kompaktnim jer je cena koja mora da se plati za naknadni fokus – manja rezolucija.

Ricoh "LAJKA" ZA (SKORO) SVAKOG

Za vlasnike kolekcija objektivna za "Lajkin" M-bajonet koji nemaju novca za digitalno M-telo, spas stiže iz "Ricoha" u vidu modula za GXR sistem koji se sastoji od M-bajoneta i CMOS senzora APS-C veličine, rezolucije 12 megapiksela. Zanimljivo je to što fotograf može da bira da li će da koristi klasičan zatvarač koji omogućava brzine od 1/4.000 do 180 sekundi ili elektronski zatvarač za brzine od 1/8.000 do 1 sekunde. Elektronski zatvarač takođe garantuje apsolutno tih rad i nepostojanje vibracija. Kako se za fokusiranje koristi displej, moguće je uključiti dva režima pomoći u vidu naglašavanja linija i kontrasta. Najavljena cena ovog modula je oko 850 evra. www.ricoh.com

Panasonic LUMIX S5

Iz "Panasonica" stiže nov, veoma jeftin kompaktni opremljen objektivom s optičkom stabilizacijom koji počinje od 26 mm, senzorom rezolucije 14,1 megapiksela i HD videom u 720p rezoluciji. Model će biti dostupan u crnoj boji od novembra i koristiće svuda dostupne AA baterije.

LUMIX FZ48

Nastavljajući tradiciju odličnih ultrazum modela, "Panasonic" je predstavio nov FZ48 koji uz optički stabilisan objektiv raspona 25–600 mm i senzor sa 12,1 megapikselom, nudi i HD video-zapis u 1.080 i50 u AVCHD formatu. Fotoaparat će moći da se nabavi po ceni od oko 399 evra. www.panasonic.rs

Sony NOVI KOMPAKTI

CMOS senzor s pozadinskim osvetljenjem rezolucije 16,2 megapiksela poslužio je "Soniju" kao polazna tačka za dva nova kompaktna modela. Kod WX30 je primenjen klasičan pristup s objektivom ekvivalentnog raspona 25–125 mm, dok je TX55 opremljen tzv. periskopskim objektivom raspona 26–130 mm. Model WX30 poseduje LCD displej

dijagonale 3 inča sa 914.000 tačaka, dok je na TX50 ugrađen OLED panel sa 1.229.800 tačaka i dijagonale 3,3 inča. Zajedničko za oba displeja jeste osetljivost na dodir. Oba fotoaparata koriste MicroSD i Memory Stick Micro. Modele u prodaji možemo očekivati u septembru. www.sony.rs

Tokina SD 17-35 MM F4 AT-X PRO FX

"Kenko-Tokina" su bez prevelike pompe izbacili nov ultraširoki zum za fotoaparate sa senzorom punog formata. Novina su nov, tihi motor, SD staklo koje je po rečima proizvođača veoma slično fluoritu i senzor koji precizno određuje poziciju sočiva. Zahvaljujući njima izoštravanje je veoma brzo i tačno. Cena još nije poznata. www.tokinalens.com

VIDI VIŠE-VIDI BRŽE

25-50x W ŠIROKOUGAONI ZUM OKULAR I TELESKOP. VIŠE UOČENIH DETALJA I VEĆE VIDNO POLJE

Kada zaškripi, neophodna je oprema kojoj možete verovati. SWAROVSKI OPTIK magnezijumski teleskopi garantuju briljantan pogled u svim situacijama. Širokougaooni okular 25-50x W otkriva i najsitnije detalje-dok istovremeno zadržava pogled na veću sliku.

20-60x pri najmanjem uvećanju

25-50x W pri najmanjem uvećanju

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK AG
Tel: +43 5223 511 0
info@swarovskioptik.at
facebook.com/swarovskioptik

ATM/STM TELESKOPI:

najlakši teleskopi u svojoj klasi
nova tehnika premazivanja sočiva obezbeđuje
izuzeće mogućnosti
savršeno opremljen sa raznovrsnim priborom

SWAROVSKI
OPTIK

Olympus PEN NOVITETI

Ljubitelji mikročetvorotrećinskih fotoaparata dobro će upamtiti ovo leto. Iz "Olympusa" stižu čak tri nova modela za (skoro) svačiji ukus, kao i novi objektiv i kojima su mnogi korisnici maštali. Prvi na redu za predstavljanje jeste, potpuno zaslužen, nova perjanica ponude, tj. **E-P3**. Ovaj model sledi tradiciju svoje starije braće, ali uz dodatak nekih mnogo korisnih stvari koje ga čine (skoro) idealnim putnicima, šetačima i uopšte korisnicima koji žele mnogo bez nošenja teške opreme. U naizgled istom telu, upakovana je verovatno poslednja revizija njihovog dobrog LiveMOS senzora rezolucije 12,3 megapiksela sa sve stabilizacijom, nov TruePic VI procesor zadužen da iz senzora izvuče maksimum i omogućujući odličnu reprodukciju boja i FAST AF sistem autofokusa za munjevit brzinu rada. Ima ugrađen blic, nov OLED displej osetljiv na dodir dijagonale tri inča sa 614.000 piksela i može da snima video-materijal u punoj HD rezoluciji.

Kada se sve uzme u obzir, poboljšanja ne izgledaju nešto spektakularno, međutim, u praksi, E-P3 je veliki korak i za "Olympus" i za potencijalne kupce jer je reč o fotoaparatu koji će, pomalo, da promeni ustaljenu predstavu o fotografisanju. Naime, displej ovog modela osetljiv je na dodir, što nije ništa novo u svetu fotoaparata, dok se ne shvati da je reč o displeju kapacitativnog tipa kakav imaju moderni (skupi) telefoni i koji ne zahteva pritisak, već je dovoljno dodirnuti površinu da bi se promenili parametri ili snimila fotografija. U kombinaciji sa superbrzim autofokusom ovakav displej omogućava do sada neviđene bravuroze jer se mesto gde želimo da bude fokus sada dodirne i u roku od svega 60 milisekundi fotoaparat snimi fotografiju. Naravno, i dalje je moguće koristiti ga na klasičan način jer su sve one spoljne kontrole i dalje na telu. Ugrađeni blic je dobio mogućnosti bežične kontrole kompatibilnih fleševa, rukohvat se

može skinuti ili menjati i jedino što i dalje nedostaje jeste ugrađeno tražilo.

Drugopredstavljani PEN pripada, **E-PL** (L kao lako) porodici, isto je treći po redu, ali su na njemu vidljive drastične promene jer je postao tanji, dobio pokretni displej i izgubio ugrađeni blic.

A ako je nekome i malo preveliko, može da pogleda treći novi Pen i to prvi u novoj **E-PM** (M kao mini) liniji koji se takmiči s "Panasonikovim" GF3 modelom za titulu najmanjeg fotoaparata iz mikročetvorotrećinskog sistema. Model E-PM1 je toliko mali da je na telu bilo mesta samo za najosnovnije kontrole. Iako, nažalost, nema ni blic ni tražilo, maleni blic dobija se u paketu i, što je najlepše, koristi bateriju fotoaparata. Naravno, korisnik prilikom upotrebe E-PL3 i E-PM1 modela mora da izabere između tražila i fleša, a šuška se da će "Olympus" uskoro izbaciti elektronsko tražilo s ugrađenim blicem. Tehnikalije "lakog" i "mini" Pena su slične kao za E-P3.

NOVI M4/3 OBJEKTIVI

Svakih nekoliko meseci i sa svakom novom najavom iz "Olympusa" i "Panasonika" četvorotrećinski sistem postaje sve ozbiljniji i privlačniji potencijalnim kupcima. Hit ovog leta svakako su vrhunski **M. Zuiko Digital ED 12 mm f2,0** i pristupačni **45 mm F1,8**. Prvi objektiv predstavlja nešto potpuno novo u mikročetvorotrećinskom svetu jer je reč o objektivu visokog kvaliteta izrade, vrhunskih optičkih karakteristika, brzog fokusa i, za promenu, s odlično rešenim ručnim fokusiranjem. Ono čuveno "ali" u ovom slučaju jeste prilično visoka cena. S druge strane, 45 mm F1,8 predstavlja pristupačno rešenje za sve one situacije u kojima je potreban kratki teleobjektiv velikog otvora blende.

NOVO ELEKTRONSKO TRAŽILO

Zajedno s novim PEN modelima najavljeno je i novo, jeftinije, VF-3 elektronsko tražilo sa 920.000 tačaka i uvećanjem od 0,97x. Za razliku od prethodnika, novo tražilo poseduje bolji sistem za pričvršćivanje tako da neće spasti čak i kada se s fotoaparatom trčkara oko.

www.olympus.rs

FINAL CUT PRO X

Vlasnici "Apple" računara koji se bave video-produkcijom i montažom od sada mogu da uživaju u novoj, po mnogo čemu revolucionarnoj, verziji Final Cut Pro softvera. Od novosti valja pomenuti nov sistem prepoznavanja sadržaja koji automatski prilikom učitavanja raspoređuje snimke i pozadinsko renderovanje. Podrška za šezdesetčetvorobitnu arhitekturu, višezgarnu procesore i korišćenje GPU-a vaše grafičke kartice se podrazumeva, a sve to može biti vaše po ceni od 300 dolara. Više na: www.apple.com/finalcutpro/.

Pentax MODEL Q

Ako ste ikada poželili da promenite objektiv na svom kompaktnu, a m4/3, NX ili NEX modeli vam nisu dovoljno kompaktni, očigledno je da niste jedini, a svima sa sličnim potrebama u susret izlazi, naravno, "Pentax" s novim Q-fotoaparatom. Ovaj model ima CMOS senzor s pozadinskim osvetljenjem i stabilizacijom, veličine 1/2,3 inča, rezolucije 12 megapiksela i

upakovan je u magnezijumsko kućište. U prvoj turi će biti izbačeno pet objektivčića za Q-sistem, a reč je o normalcu **47 mm F1,9**, standardnom zumu raspona 27,5-83 mm, ribljem oku i dva tzv. "lo-fi" objektivna u širokoj i telefoto aromi. U početku će se Q prodavati samo u Japanu i to po ceni od 750 evra za kit u kome se nalaze telo i normalac.

www.pentax.eu

Pro Roller™ Attaché x50

Torba sa točkicama.

Torba za nošenje na ramenu.

Torba spremna za putovanja.

Pro Roller™ Attaché x50

Lak i pre svega brz pristup vašoj opremi, fotoaparatu, lap-topu...

Jednim potezom razdvajamo torbu za rame od torbe sa točkicama.

Kada se torba za rame ukloni dobijamo veliki prostor za prtljag.

lowepro

The Trusted Original
Since 1967

Više informacija potražite na sajtu: lowepro.com/prorollerx

D-SLR

Za vaše prve "korake"

IZBOR PRVOG D-SLR FOTOAPARATA VAŽNA JE ODLUKA JER ON TREBA DA VAM POMOGNE DA NAUČITE I UNAPREDITE FOTOGRAFSKE VEŠTINE. TAKOĐE, PREDSTAVLJA I INVESTICIJU ZA BUDUĆNOST JER SVU OPREMU KOJU NABAVLJATE ZA NJEGA KAO ŠTO SU OBJEKTIVI, BLICEVI I OSTALO, MOĆI ĆETE KORISTITI I NA NAREDNIM D-SLR FOTOAPARATIMA. OVOGA PUTA SUOČILI SMO DVA NAJPOPULARNIJA MODELA U OVOJ KATEGORIJI – CANON EOS 1100D I NIKON D3100

Boris Bjelica

Nikon D3100

Canon EOS 1100D

Testirali smo dva najpopularnija D-SLR fotoaparata namenjena početnicima koji žele da snimaju porodične fotografije s letovanja, putovanja i porodičnih slavlja i svima kojima je fotografija hobi, a žele da njihove fotografije izgledaju bolje nego one snimljene kompaktnim digitalnim fotoaparatom. Istraživanja su pokazala da su u većini slučajeva kupci D-SLR fotoaparata najzadovoljniji kvalitetom fotografija. Stoga, ako vam je to na prvom mestu, onda morate imati neki od D-SLR fotoaparata. Oni bez fotografskog znanja ne treba da se plaše jer rukovanje nije komplikovanije od kompaktnih digitalaca. Imaju puno automatskih opcija za podešavanje i prave vodiče kako da napravite bolju fotografiju, a onima sa više znanja pružaju i mogućnost manualnog podešavanja parametara koji utiču na kvalitet fotografija.

Najpovoljnije ih je kupiti u kompletu sa standardnim zum objektivom, koji je, za početak, dovoljan ako imate ograničen budžet, pa smo ih upravo i testirali s ovim objektivom. Kasnije možete nadograđivati vaš sistem novim objektivima i ostalom potrebnom opremom, ako se ukaže prilika i potreba. D-SLR je čitav sistem koji pruža bezbroj mogućnosti i kombinacija prema vlastitim afinitetima i potrebama. I pored toga što novi kompaktni digitalni sistemi s izmenljivim objektivima upravo napadaju na ovu D-SLR kategoriju, "Canon" i "Nikon", koji za sada nisu u ovoj priči, zadržavaju svoju dominaciju. Oba modela imaju živi prikaz slike i mogućnost snimanja video-zapisa u HD kvalitetu. Kada su u pitanju karakteristike, cena, jednostavnost rukovanja i kvalitet fotografija, mogu zadovoljiti potrebe svakog amatera.

Canon EOS 1100D

Canonov predstavnik EOS 1100D direktni je naslednik modela EOS 1000D i na njemu se može videti koliko je tehnologija napredovala u poslednje tri godine. Kao i ostali "Canonovi" D-SLR fotoaparati, ima DIGIC 4 procesor za obradu slike, a CMOS senzor od 12,2 miliona piksela ima nešto nižu rezoluciju. Osetljivost je moguće podešavati u rasponu od ISO 100 do 6.400, a ima i novo merenje svetla u 63 polja koje uzima u obzir boju objekta (iFCL), slično kao kod naprednijeg modela Canon EOS 7D. Snima video-zapis u HD kvalitetu (720p) sa 30 ili 25 sličica u sekundi u H.264/MPEG-4 formatu.

U RUCI

I pored toga što je kvalitet plastike kod ovog fotoaparata dobar, glatka završna obrada daje utisak da je reč o jeftinoj plastici. Ima nešto veći rukohvat od prethodnika, što znatno povećava udobnost prilikom držanja bez obzira na to što rukohvat nije od gume, ali zato ima gumeni premaz koji sprečava proklizavanje. Može vam se učiniti da na zadnjoj strani ima i previše kontrolnih dugmadi, koje su dobre veličine i omogućavaju direktan izbor velikog broja parametara, ali ostaje dosta prostora za ruku kojom pridržavamo fotoaparat. Na gornjem delu fotoaparata umesto dugmeta za promenu ISO osetljivosti postavljeno je dugme za aktiviranje blica. Za one kojima se zamena uloga ne sviđa, u korisničkim podešavanjima (C.Fn-9) možete ga pretvoriti u dugme za izbor ISO osetljivosti, a i ostala dugmad mogu se na isti način prilagođavati vlastitim potrebama. Displej je nešto manji i ima dijagonalu od 2,7 inča, ali istu rezoluciju kao i Nikon D3100. Rukovanje nije komplikovano, a pritiskom na dugme označeno sa "Q" može se kretati po podacima prikazanim na displeju uz pomoć džojstika i bez ulaska u meni postavljati željene parametre.

MOGUĆNOSTI

Ako koristite bržu memorijsku karticu moguće je snimiti do 830 fotografija u JPEG formatu i to brzinom od 3 snimka u sekundi, dok je u RAW formatu moguće snimiti do pet fotografija brzinom

A OBJEKTIV: Potpuno je kompatibilan svim "Canonovim" EF i EF-S objektivima. Prodaje se telo fotoaparata, u kompletu s objektivima EF-S 18-55 mm f/3,5-5,6 III ili EF-S 18-55 mm f/3,5-5,6 IS II koji ima optičku stabilizaciju slike. Oba objektivna pokrивaju vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28,8 do 88 mm za format od 35 mm i imaju filter prečnika 58 mm. Po svojim optičkim i ostalim karakteristikama, u potpunosti će zadovoljiti potrebe korisnika kojima je namenjen.

1 DISPLEJ: Njegov displej ima dijagonalu 2,7 inča i rezoluciju od 230.000 piksela.

2 PODEŠAVANJE: Točički za izbor ekspozicijskih režima nalazi se na istom mestu kao i kod prethodnih modela. Režim označen kao "CA" (Creative Auto) jeste kreativna automatika koja omogućava jednostavnu kontrolu dubinske oštine i osvetljenosti prednjeg i zadnjeg plana pomeranjem odgovarajuće skale prilikom podešavanja na displeju. Točički ima i režim rada za snimanje video-zapisa u HD kvalitetu.

3 BRZI MENI: Pritiskom na dugme označeno sa "Q" može se jednostavno kretati po podacima prikazanim na displeju uz pomoć džojstika i bez ulaska u meni postavljati željeni parametri.

4 PRIKLJUČCI: Pored USB priključka ima i HDMI video-izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima velike rezolucije. Ima, takođe, i priključak za žičani daljinski okidač RS-60E3.

5 BATERIJA: Iza poklopca za baterije, a pored mesta za bateriju nalazi se i ležište za SD memorijsku karticu. To i nije baš najbolja pozicija za promenu memorijske kartice kada se fotoaparat nalazi na stativu. Podržava SDXC memorijsku karticu velikog kapaciteta, koja će biti veoma korisna ako planirate da snimate više video-zapisa.

od samo dva snimka u sekundi. Autofokusni sistem za izoštravanje koristi devet autofokusnih polja, s tim što centralno polje daje dodatnu osetljivost, ali ako vam je potrebno pomoćno svetlo za izoštravanje, onda možete aktivirati blic jer koristi stroboskopsko osvetljenje. Iako je ovaj model prilično unapređen u odnosu na prethodnika, ne može se baš pohvaliti nekim znatnim tehnološkim rešenjima. No, bez obzira na to, ovo je ipak sasvim dovoljno za pomenutu kategoriju korisnika. "Canon" je do te mere išao u pojednostavljenju da za njega više nije moguće nabaviti dodatni vertikalni rukohvat s nosačem baterija, što po meni i nije neka mana za ovu klasu fotoaparata. Može da koristi žičani daljinski okidač.

KVALITET FOTOGRAFIJA

Ima dva miliona piksela manje nego njegov konkurent, ali to niti možete primetiti, niti će to umanjiti kvalitet fotografija. Fotografije snimljene u JPG formatu imaju dobru oštrinu i dosta detalja, a automatski balans belog je odličan. Dodatno sređivanje fotografija neće biti neophodno jer su one dobro eksponirane i fotoaparat se "dobro snalazi" i u najtežim svetlosnim situacijama, što je odlično za ovu klasu modela. Nema proširenu ISO osetljivost, ali su fotografije snimljene s osetljivostima od ISO 3.200 i ISO 6.400 upotrebljive jer zadržavaju puno detalja i pored malo primetnog šuma. Ako imate manje fotografskog znanja, položaj na točičku za izbor ekspozicijskih režima rada označen je kao CA (kreativna automatika) i omogućava jednostavno uspostavljanje kontrole dubinske oštine, osvetljenosti prednjeg i zadnjeg plana, kao i korekciju boje pomeranjem odgovarajuće skale prilikom podešavanja na displeju.

OCENA

Kvalitet izrade:	
Rukovanje:	
Mogućnosti:	
Kvalitet fotografije:	
Cena/Kvalitet:	
UKUPNA OCENA	

Nikon D3100

"Nikon" u poslednjih nekoliko godina ima dobro pozicionirane D-SLR fotoaparate u kategoriji koja je namenjena početnicima. Ovaj poslednji model sa EXPEED 2 procesorom i CMOS senzorom od 14,2 miliona piksela pravo je osveženje i prevazilazi svog konkurenta po broju piksela. Osetljivost se može birati između ISO 100 i 3.200, a ona se može proširiti do čak ISO 12.800. Ima autofokusni sistem sa jedanaest AF polja od kojih je centralni krstasti i displej dijagonale od tri inča. U odnosu na prethodni "Nikonov" model u ovoj klasi, D3100 ima i živi prikaz slike na displeju i može da snima video-zapis u punom HD kvalitetu (1.080p) sa 24 sličice u sekundi u H.264/MPEG-4 formatu.

U RUCI

Nikon D3100 deluje atraktivno zahvaljujući dobrom dizajnu, izgledu plastike od koje je napravljen i gumenom rukohvatu koji doprinosi da držanje ovog fotoaparata bude udobno. Ima posebnu polugu kojom se aktivira živi prikaz slike i dugme kojim se snima video-zapis. Primetno je da ima i nešto više izdvojenih komandi nego prethodnik, što je dobro jer zahteva manje šetnje po meniju fotoaparata kako bi se postavili željeni parametri, ali i dalje zaostaje za Canonom EOS 1100D. Dugmetu označenom sa "Fn" u meniju fotoaparata moguće je dodeliti različite uloge, a njegovim pritiskom može da se bira onaj parametar koji je vama najpotrebniji bez ulaska u meni (ISO osetljivost, balans belog, kvalitet i veličina i da se aktivira D-Lighting). Na zadnjem delu dominira veliki displej, ali bilo bi lepo da ima malo veću rezoluciju.

MOGUĆNOSTI

Može da snima brzinom od 3 snimka u sekundi do 24 fotografije u JPEG formatu ili 9 kada snima u RAW formatu. Za izoštravanje koristi jedanaest

A OBJEKTIV: Potpuno je kompatibilan samo "Nikonovim" AF-S i AF-I objektivima, a s ostalim AF objektivima autofokus neće funkcionisati. Objašnjenje za ovo je vrlo jednostavno: AF-S i AF-I su objektiv koji imaju u sebi ugrađen motor za automatsko izoštravanje jer u fotoaparatu nije ugrađen poseban motor za rad autofokusa. Ako planirate da koristite svoje stare manuelne objektivne, to je moguće, ali ćete morati sve ručno podešiti i nećeće imati merenje svetla. Prodaje se u kompletu s objektivima AF-S DX 18-55 mm f/3.5-5.6G II ili AF-S DX VR 18-55 mm f/3.5-5.6G koji ima optičku stabilizaciju slike. Oba objektivna pokrivaju vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 27 do 82,5 mm za format od 35 mm i imaju filter prečnika 52 mm.

autofokusnih polja, s tim što centralno polje daje dodatnu osetljivost. Kada se koristi živi prikaz slike izoštravanje je unapređeno u odnosu na ranije generacije "Nikonovih" fotoaparata, po brzini i mogućnostima. Kada su svetlosni uslovi loši, ima poseban AF osvetljivač. Ima veliki broj automatskih i manualnih režima rada, a "Guide" režim vodi vas i uči kako da postavite određene parametre da bi fotografije bile što bolje. Ono što se može zameriti ovom fotoaparatu jeste što više nema prijemnik za bežični IC daljinski okidač, već samo za žičani.

KVALITET FOTOGRAFIJA

I pored toga što ima dva miliona piksela više od Canon EOS 1100D, krajnji efekat na konačan izgled fotografije veoma je mali. S višim osetljivostima kao što je ISO 3.200 fotografije su veoma dobre, a čak i dodatne osetljivosti od ISO 6.400 (Hi1) i 12.800 (Hi2) daju veoma upotrebljive fotografije, što ranije nije bio slučaj. Ovaj fotoaparatu odličan je izbor u uslovima slabijeg svetla i kada hoćete da iskoristite ambijentalno osvetljenje. Boje su živopisne, a u osnovnim postavkama malo su toplije, dok krajnji izgled fotografije možete prilagoditi sopstvenim potrebama koristeći upravo Picture Control sistem za podešavanje parametara. Merenje daje odlične i ujednačene rezultate u različitim uslovima fotografisanja, pa će vrlo retko biti potrebe za naknadnom obradom fotografija. S aktivnom "D-Lighting" opcijom koja trenutno optimizuje reprodukciju tonova u senkama i visokim tonovima, smanjuje se potreba za obradom fotografija u računaru, a i povećan je dinamički opseg, naročito u tamnim delovima.

OCENA

Kvalitet izrade:	■■■■■
Rukovanje:	■■■■■
Mogućnosti:	■■■■■
Kvalitet fotografije:	■■■■■
Cena/Kvalitet:	■■■■■

UKUPNA OCENA

1 DISPLEJ:

Njegov displej ima dijagonalu 3 inča i nešto je veći od onog koji ima Canon EOS 1100D, ali ima istu rezoluciju – 230.000 piksela.

2 PODEŠAVANJE:

Točičić za izbor ekspozicijskih režima rada je standardan i može se videti na većini D-SLR fotoaparata, ali se sada ispod njega nalazi poluga kojom se bira način okidanja, a položaj označen sa "Q" je tihi način okidanja.

3 POLUGA:

Na zadnjoj strani fotoaparata je poluga kojom se aktivira živi prikaz slike i dugme za snimanje video-zapisa. Dobro je pozicionirana i lako se koristi.

4 KONTROLA:

Informacije o elementima postavljenim za fotografisanje vide se na displeju, čija se orijentacija menja zavisno od položaja fotoaparata i može se videti u tri grafička oblika. Osim standardnog grafičkog prikaza, postoji i prikaz koji vam omogućava da pored brojčane vrednosti i vidite promene parametara, pa tako, na primer, ako povećate otvor blende, videćete i njen grafički prikaz. Na taj način stiže se vizuelni uvid u postavljene parametre, što može biti dobro samo za početnike. Pritiskom na dugme označeno sa "i" može se "šetati" po podacima na kontrolnom displeju i bez ulaska u meni postavljati željeni parametri. Kao i njegov prethodnik, poseduje "Guide" režim rada koji vas vodi i uči kako da postavite određene parametre da biste dobili što bolju fotografiju.

5 RETUŠ MENI:

Standardna opcija kod svih "Nikonovih" D-SLR fotoaparata omogućava da već snimljenu fotografiju, a sada i snimljeni kratki film, možete obraditi u samom fotoaparatu.

6 PRIKLJUČCI:

Pored klasičnog video-izlaza ima i HDMI video-izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima velike rezolucije, a poseduje i priključak za žičani daljinski okidač ili GPS dodatak.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON EOS 1100D	NIKON D3100
Cena (sa PDV)*	51.000 din. (510 evra) telo 54.000 din. (540 evra) + 18-55 III 57.000 din. (570 evra) + 18-55 II VR	45.990 din. (459 evra) telo 49.990 din. (499 evra) + 18-55 52.990 din. (529 evra) + 18-55 VR
Priključak za objektiv-bajonet	Canon EF i EF-S	Nikon F-bajonet
Faktor uvećanja žižne daljine	1,6x	1,5x
Tip senzora / veličina	CMOS / 22,3 x 14,9 mm	CMOS / 23,1 x 15,4 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)	1,5 (3:2)
Maksimalni efektivni broj piksela	12,2 miliona piksela	14,2 miliona piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, H.264/MPEG-4 (video-zapis)	JPEG, RAW, RAW + JPEG, H.264/MPEG-4 (video-zapis)
Tražilo	pokriva 95% vidnog polja, uvećanje 0,85x, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹	pokriva 95% vidnog polja, uvećanje 0,8x, korekcija dioptrije -1,7 do +0,5 m ⁻¹
Displej	2,7 inča (6,7 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela	3 inča (7,5 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 9 AF polja / centralno / 0 do +18 EV, izoštravanje na osnovu kontrasta kod živog prikaza slike na displeju	sistem sa 11 AF polja / jedan krstasti / -1 do 19EV, izoštravanje na osnovu kontrasta kod živog prikaza slike na displeju
AF osvetljivač	koristi svetlo ugrađenog blica	da
Brzina zatvarača	30 s do 1/4.000 s i B	30 s do 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/200 s	1/200 s
Brzina kontinualnog fotografisanja	do 2/3 snimaka u sekundi	do 3 snimaka u sekundi
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, Av, Tv, M, A-DEP, CA, Video i šest programa sa scenama	Auto, P, A, S, M i sedam programa sa scenama
Merni sistem	procenjeno u 63 zone, parcijalno (10% na centralnom delu) i merenje s naglaskom na centar	3D Color Matrix II, centralno i spot (2,5 %)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto (100 – 6.400), ručno od 100 do 6.400	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3) s proširenjem do ISO 12.800
Korekcija ekspozicije	+/-5 EV (korak 0,3 EV)	+/-5 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	+/-3 EV (korak 0,3 EV)	-3 do +1 EV (korak 0,3 EV)
AutoBracketing	tri snimka s korakom +/- od 0,3 do 3 EV	ne
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da / da	ne / da
Ugrađeni blic	GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 17 mm	GN 12 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 18 mm
Blic TTL sistem	E-TTL II	i-TTL
Tip memorijske kartice	SD/SDHC/SDXC	SD/SDHC/SDXC
Daljinski okidač	elektronski žičani RS-60E3	elektronski žičani MC-DC2
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	ne	ne
Kontrola dubinske oštrine	da	ne
Živi prikaz slike na displeju	da	da
Snimanje video-zapisa	da	da
Stabilizacija slike	ne	ne
Priključi	USB / video-izlaz, HDMI, daljinski okidač, mikrofon	USB 2.0, video-izlaz, HDMI i daljinski okidač
Napajanje	Li-jon baterija LP-E10 (860 mAh)	Li-jon baterija EN-EL14 (1.030 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 650 snimaka	oko 550 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	130 x 100 x 78 mm / 495 g	124 x 96 x 74,5 mm / 450 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija LP-E10 punjač LC-E6E, kaiš, USB i video-kabl, CD s programima	Li-jon baterija EN-EL14, punjač MH-24, kaiš, USB kabl, CD s programima
Informacije ZA I PROTIV	Fotooprema, 011/71-29-136, www.foto-oprema.com, www.canon.rs	REFOT B, 011/64-56-151, www.refot.com, www.nikon.rs

*Cene su okvirne i podložne promenama

IZJESK

Teško je izabrati pobjednika u ovom duelu. Kvalitet fotografija prilično je izjednačen i pored toga što Nikon D3100 ima više piksela. Još jednom je dokazano da više piksela ne znači uvek i bolji kvalitet fotografija. Izrada i gumeni rukohvat su na strani Nikona, ali zato Canon EOS 1100D nudi veći broj izdvojenih komandi, što olakšava izbor željenih parametara. Nikon D3100 nudi i dosta drugih naprednih mogućnosti kao što je veći broj autofokusnih polja, veći displej i mogućnost da snima video u punom HD kvalitetu. Oba fotoaparata pomoći će da savladate osnove fotografije, a onima koji nemaju previše fotografskog znanja da jednostavno dobiju kvalitetne fotografije, čak i kada su svetlosni uslovi lošiji.

FOTOGRAFISANJE I SNIMANJE SAVREMENOM
VISOKO PROFESIONALNOM HD OPREMOM

DIZAJN I IZRADA PHOTOBOKA
SVIH FORMATA

VELIKI IZBOR KORICA RAZLIČITOG DIZAJNA
OD VEŠTAČKIH I PRIRODNIH MATERIJA
LUX KOŽNE KORICE SA DRVENIM KUTIJAMA...

PHOTOBOOK

Srbija, 15000 Šabac, Gospodar Jevremova 28
tel. +381 15 348 434 mob. +381 64 128 75 39

www.fotoljuba.com
e-mail: fotoljubadpc@gmail.com

Superzumovi

SVI OVI KOMPAKTNI DIGITALNI FOTOAPARATI RAZMEĆU SE ZUM OBJEKTIVOM KOJI POKRIVA EKSTREMNU ŽIŽNU DALJINU I OMOGUĆAVA DA SNIMATE PEJZAZE, ALI I UDALJENE DETALJE. TO JE GLAVNI RAZLOG ZAŠTO SU OVI FOTOAPARATI POPULARNI I POREĐ TOGA ŠTO ZA ISTU CENU MOŽETE KUPITI D-SLR FOTOAPARAT SA STANDARDNIM ZUM OBJEKTIVOM. NAPRAVLJENI SU U D-SLR STILU, IMAJU NEKI OD OBLIKA STABILIZACIJE SLIKE, ELEKTRONSKO TRAŽILO I MNOGO DRUGIH AUTOMATSKIH I MANUELNIH OPCIJA ZA PODEŠAVANJE. SNIMAJU I VIDEO-ZAPIS U HD KVALITETU

Boris Bjelica

Ova kategorija kompaktnih digitalnih fotoaparata u poslednjih nekoliko godina sve je popularnija, pa se svi proizvođači utrkuju ko će imati digitalni fotoaparati s većim rasponom objektivu. Svaki sledeći digitalni fotoaparati ima još veći raspon od objektivu, što postaje mamac za kupce kojima je podatak o rasponu zum objektivu i broju piksela na prvom mestu. Jedna od prednosti manjih senzora jeste

da zahteva mnogo manji objektiv i zato su kod njih mogući ekstremni rasponi objektivu. I pored toga, međutim, kod ovih fotoaparata u izgledu dominira objektiv i zato je većina dizajnirana da izgleda kao D-SLR fotoaparati. U ovom boju predstavljamo šest modela koji imaju raspon objektivu od najmanje 24 puta. Svi imaju neki oblik stabilizacije slike (optičke ili zasnovanu na pomeranju senzora), koja je važna kada se fotografije ekstremnim žižnim daljinama.

Druge uobičajene karakteristike uključuju elektronsko tražilo, potpunu manuelnu kontrolu nad svim parametrima slično kao i kod D-SLR fotoaparata, a mogu i da snimaju video-zapis u HD kvalitetu. Po ceni su veoma slični D-SLR fotoaparati namenjenim početnicima, koji bi s istim rasponom objektivu bili skuplji i veći, međutim, oni nude bolji kvalitet snimljenih fotografija jer imaju veći senzor koji daje fotografije s manje šuma pri višim osetljivostima.

ručnog podešavanja. Na zadnjem delu dominira displej s proporcijama 16:9, ali nema elektronsko tražilo uobičajeno za ovu klasu fotoaparata. Zanimljivo je da ima čak dva gigabajta interne memorije, a za memorisanje snimljenih fotografija koristi SD ili SDHC memorijske kartice. Možete fotografisati brzinom od 0,85 snimaka u sekundi u maksimalnoj rezoluciji do 24 snimka, a s rezolucijom od dva miliona piksela moguće je snimati i brzinama od 15,2 snimka u sekundi. Fotoaparati imaju HDMI priključak za gledanje snimljenih fotografija i video-zapisa na televizorima velike rezolucije. Na raspolaganju je u srebrnoj i crnoj boji. Kao novitet se pojavio i model SP810 UZ sličnih mogućnosti koji pokriva raspon od tridesetšest puta (ekv. 24–864 mm).

TEHNIČKI PODACI:
Objektiv: 30x, 4,9 – 147 mm (ekv. 28–840 mm) f/2,8 – f/5,6
Efektivna rezolucija: 14,2 miliona piksela, CCD, 1/2,3 inča
Ekv. osetljivost (ISO): Auto i ručno ISO 80/100/200/400/800/1.600/3.200
Video-zapis: 720p HD
Displej: 3 inča (7,6 cm) sa 230.000 piksela
Tip memorijske kartice: 2 GB interna, SD/SDHC
Tip baterije: Li-ion LI-50B (1.050 mAh)
Dimenzije / masa: 107,3 x 73,4 x 84,7 mm / 418g
Informacije: www.olympus.rs

Olympus SP-800 UZ

Cena: 27.999 din. (279 evra)

Svaki sledeći model ima veći raspon zum objektivu, pa tako SP-800 UZ ima objektiv koji pokriva raspon od trideset puta ekvivalentne žižne daljine od 28 do 840 mm. Ima stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora, koji kompenzuje trešenje fotoaparata, a ima CCD senzor efektivne rezolucije od 14,1 miliona piksela. Za ovu veličinu senzora snimljene fotografije s osetljivostima ispod ISO 400 imaju standardno dobar kvalitet, a iznad toga i dalje se mogu upotrebljavati. Video-zapis snima u HD kvalitetu (720p) sa zvukom, a ako isključite opciju za snimanje videa, možete koristiti i optički zum objektivu.

Dizajn fotoaparata je jednostavan. Dominiraju objektiv i rukohvat, ali nema previše dugmića i točkića. "Olympus" ga je maksimalno prilagodio korisnicima koji žele jednostavan digitalni fotoaparati i uglavnom ima dosta automatskih opcija za podešavanje, među kojima su kreativni filtri, jednostavno snimanje panorame u samom fotoaparatu, ali ne i mogućnost

Fujifilm FinePix HS20EXR

Cena: 42.000 din. (420 evra)

Njegov objektiv pokriva raspon od trideset puta i ima ekvivalentnu žižnu daljinu od 24 do 720 mm, a ono što ga čini posebnim i praktičnijim jeste prsten za zumiranje. Po izgledu veoma podseća na prethodnika HS10: ima rukohvat koji obezbeđuje sigurno i udobno držanje i točkić za izbor režima rada na gornjem delu koji je pozicioniran pod uglom, tako da je vidljiv i sa zadnje strane. Dugmad za različita podešavanja s leve strane u odnosu na displej dobro funkcioniše u kombinaciji s kontrolnim dugmadima s desne strane. Za one malo iskusnije tu su PSMA režimi rada koji omogućavaju potpunu kontrolu rada, a poseban je po tome što može da snima fotografije i u sirovom RAW formatu. Posедуje, takođe, i nekoliko veoma korisnih funkcija, kao što su režim za snimanje panorame u jednom pokretu, koja poseduje opciju da ukloni sve pokretne objekte iz kadra kao što su, na primer, turisti itd. Elektronsko tražilo s rezolucijom od 230.000 tačaka nije se baš najbolje pokazalo, ali zato pokretni displej daje prilično jasnu sliku. Poseduje šinu s kontaktima za stavljanje eksternog blica.

Kada su svetlosni uslovi loši, tu je CMOS senzor visoke osetljivosti s pozadinskim osvetljenjem, koji

ima rezoluciju od 16 miliona piksela i omogućava dobijanje kvalitetnijih fotografija. Moja preporuka ipak ostaje da ne koristite osetljivosti iznad ISO 400 ako planirate da pravite veća povećanja. Ima stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora, koji kompenzuje trešenje fotoaparata.

Video-zapis snima u punom HD kvalitetu (1.080p), a poseduje opciju za snimanje filmova brzine snimanja do 320 kadrova u sekundi s rezolucijom 320 x 112 piksela. Maksimalnom rezolucijom možete fotografisati brzinom od osam snimaka u sekundi. Poslednja stvar koja ga čini posebnim jeste da za napajanje koristi četiri standardne baterije formata AA, pa je potrebno izdvojiti dodatan novac za punjač i punjive baterije.

TEHNIČKI PODACI:
Objektiv: 30x, 4,2 – 126 mm (ekv. 24–720 mm) f/2,8 – f/5,6
Efektivna rezolucija: 16 miliona piksela, EXR CMOS, 1/2,3 inča
Ekv. osetljivost (ISO): Auto i ručno ISO 100/200/400/800/1.600/3.200/6.400/12.800
Video-zapis: 1.080p HD
Displej: 3 inča (7,6 cm) sa 460.000 piksela
Tip memorijske kartice: 20 MB interna, SD/SDHC/SDXC
Tip baterije: 4x AA
Dimenzije / masa: 130,6 x 90,7 x 126 mm / 730g
Informacije: www.fujifilm.eu/rs/

JEDNA OD PREDNOSTI MANJIH SENZORA JESTE DA ZAHTEVA MNOGO MANJI OBJEKTIV

Nikon Coolpix P500

Cena: 39.990 din. (399 evra)

Ono po čemu se može pohvaliti "Nikonov" predstavnik u ovoj kategoriji digitalnih fotoaparata jeste da ima objektiv s najvećim rasponom žižne daljine, koja efektivno odgovara objektivu 22,5 do 810 mm. Ima redukciju vibracija (VR) zasnovanu na pomeranju senzora kojim se kompenzuje trešenje fotoaparata. Redukcija vibracija u kombinaciji sa BSS (Best Shot Selector – izbor najboljeg snimka) koji bira najbolji snimak po kriterijumu oštine pomaže da povećate procenat oštrijih fotografija i u slabijim svetlosnim uslovima kada se koristi veći raspon zum objektivu. CMOS senzor visoke osetljivosti s pozadinskim osvetljenjem ima rezoluciju od 12,1 miliona piksela i treba da omogući dobijanje kvalitetnijih fotografija u lošijim svetlosnim uslovima. Moja preporuka ipak ostaje da ne koristite osetljivosti iznad ISO 400 ako planirate da pravite veća povećanja. Rukohvat obložen mekanom gumom obezbeđuje stabilnost u ruci, a na gornjem delu nalazi se točkić za jednostavan i brz izbor režima rada, poluga za zumiranje oko okidača i dugme za uključivanje fotoaparata.

Novina jeste bočna kontrola zumiranja koja omogućava lagano zumiranje u celom opsegu kada snimate fotografije ili filmove. Na zadnjem delu nalazi se posebno dugme kojim se aktivira video-zapis, kao i pokretni displej dijagonale 3 inča s odličnom rezolucijom, koji dozvoljava

fotografisanje iz različitih uglova. Ima elektronsko tražilo s mogućnošću korekcije dioptrije. Jedino što nedostaje ovom fotoaparatu jeste priključak za eksterni blic i to što na prednjem delu objektivu nema navoj za filter. Video-zapis snima u punom HD formatu (1.080p), sa stereo-zvukom, a tokom snimanja moguće je zumirati i izoštravati.

Poseduje opciju za snimanje filmova u pokretu male ili velike brzine, korišćenjem brzine snimanja do 240 kadrova u sekundi u QVGA rezoluciji. Fotoaparati ima HDMI priključak. Pored puno automatskih i manualnih režima rada, može da snima panorame pomeranjem fotoaparata u željenom smeru, tako što pravi u kontinuitetu snimke koje kasnije spaja u jedan panoramski snimak. Možete da birate između panorama koje obuhvataju 180 stepeni ili 360 stepeni. Fotografije brzinom od osam snimaka u sekundi, a u maksimalnoj rezoluciji do pet. S rezolucijom od milion piksela moguće je snimati i brzinama od 60 i 120 snimaka u sekundi.

TEHNIČKI PODACI:
Objektiv: 36x, 4,0 – 144 mm (ekv. 22,5–810 mm) f/3,4 – f/5,7
Efektivna rezolucija: 12,1 milion piksela, CMOS, 1/2,3 inča
Ekv. osetljivost (ISO): Auto, Auto sa definisanim opsegom i ručno ISO 160/200/400/800/1.600/3.200
Video-zapis: 1.080p HD
Displej: 3 inča (7,6 cm) sa 921.000 piksela
Tip memorijske kartice: 102 MB interna, SD/SDHC/SDXC
Tip baterije: Li-ion EN-EL5 (1.100 mAh)
Dimenzije / masa: 115,5 x 83,7 x 102,5 / 494g
Informacije: www.nikon.rs

Canon PowerShot SX30IS

Cena: 42.000 din. (420 evra)

"Canonov" predstavnik ima zum objektiv raspona od trideset pet puta, koji pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 24 do 840 mm. Za njegovu konstrukciju korišćeni su ista tehnologija i materijali kao i za EF objektivne, kao što su sočiva s veoma niskom disperzijom za korekciju različitih aberacija na celom opsegu zum objektiv, USM i VCM motori za brzo i tiho zumiranje i izostravanje i optička stabilizacija slike koja omogućava fotografisanje sa 4,5 koraka dužom ekspozicijom. Nova funkcija "Zoom Framing Assist" pomaže korisnicima da prate kretanje predmeta u daljini koji se fotografiše velikim rasponom objektiv. Pritiskom na namensko dugme ova funkcija brzo povlači objektiv na jednu od tri unapred podešene pozicije zuma, dozvoljavajući korisniku da vidi širi kadar scene na displeju i potraži predmet fotografisanja dok je prvobitno zumirano područje uokvireno pravougaonikom.

Srce ovog fotoaparata je CCD senzor s efektivnom rezolucijom od 14,1 milion piksela i DIGIC 4 procesor koji omogućava da se odštampa fotografija većeg

formata, ali samo s osetljivostima ispod ISO 400. Sa višim osetljivostima progresivno se povećava šum i pada kvalitet snimljene fotografije, mada one i dalje ostaju upotrebljive. Video-zapis snima u HD kvalitetu (720p) sa stereo-zvukom i s punim optičkim zumom. Fotoaparatus ima HDMI priključak.

Po izgledu i rasporedu komandi podseća na D-SLR fotoaparatus s puno kreativnih automatskih režima rada koji olakšavaju fotografisanje, a tu je i mogućnost manualnog podešavanja svih parametara. Ima i posebno dugme kojim se pokreće snimanje video-zapisa. Rotirajući displej omogućava maksimalnu fleksibilnost prilikom fotografisanja, nedostaje mu samo malo veća rezolucija. Kompatibilan je širokoj lepezi dodatne opreme, među kojima je eksterni blic. Možete fotografisati brzinom od 1,3 snimka u sekundi kada ne radi AF ili 0,6 snimaka u sekundi dok ima mesta na memorijskoj kartici.

TEHNIČKI PODACI:

Objektiv: 35x, 4,3 – 150,5 mm (ekv. 24–840 mm) f/2,7 – f/5,8
Efektivna rezolucija: 14,1 milion piksela, CCD, 1/2,3 inča
Ekv. osetljivost (ISO): Auto i ISO 80/100/200/400/800/1.600
Video-zapis: 720p
Displej: 2,7 inča (6,8 cm) sa 230.000 piksela
Tip memorijske kartice: SD/SDHC/SDXC
Tip baterije: Li-jon NB-7L (1.050 mAh)
Dimenzije / masa: 122,9 x 92,4 x 107,7 mm / 601g
Informacije: www.canon.rs

RAZMEĆU SE SA ZUM OBJEKTIVOM KOJI POKRIVA EKSTREMNU ŽIŽNU DALJINU

Panasonic Lumix DMC-FZ100

Cena: 41.000 din. (410 evra)

Ovo je najbolji model u "Panasonikovoj" dobro poznatoj FZ seriji i njegova snaga je u zum objektivu s rasponom od 24 puta, s ekvivalentnom žižnom daljinom od 25 do 600 mm i optičkom stabilizacijom slike. U makrorežimu rada može se fotografisati s udaljenosti od 1 cm. Ima MOS senzor s rezolucijom od 14,1 milion piksela, koji u kombinaciji s brzim procesorom slike Venus Engine FHD omogućava dobijanje fotografija sa što nižim šumom pri fotografisanju s višim ISO osetljivostima i snimanje video-zapisa u punom HD kvalitetu (1.080p). Isto tako, može da snima video-zapise velike brzine od 220 sličica u sekundi u QVGA kvalitetu.

Takođe, ono što ga odvaja od konkurencije jeste da prilikom snimanja video-zapisa može ručno da se podešava stabilizacija slike i zumiranje, a zvuk snima u Dolby Digital stereo-kvalitetu. Može da snimi 11 snimaka u sekundi u punoj rezoluciji, s mehaničkim zatvaračem, i 5 snimaka u sekundi u režimu kada radi autofokus. Kada se koristi elektronski zatvarač, fotoaparatus može da

postigne 60 snimaka u sekundi u rezoluciji od 3,5 miliona piksela. Tokom snimanja videa istovremeno se mogu snimati i fotografije rezolucije od 3,5 miliona piksela.

Dizajn fotoaparata je u potpunosti napravljen u D-SLR stilu, s toččićem za izbor režima rada, velikim brojem izdvojenih komandi. Pored mogućnosti manualnog podešavanja velikog broja parametara, može se pohvaliti i dobro poznatom inteligentnom automatikom (iA) za jednostavno fotografisanje. Ima pokretan displej dijagonale tri inča, koji omogućava fotografisanje iz različitih uglova. Proizvođač je za ovaj model predvideo bogatu ponudu dodatne opreme: eksterni blic, daljinski okidač, eksterni mikrofonski konverteri za objektivne i filtre.

TEHNIČKI PODACI:

Objektiv: 24x, 4,5 – 108 mm (ekv. 24–600 mm) f/2,8 – f/5,2
Efektivna rezolucija: 14,1 milion piksela, MOS senzor tipa 1/2,33 inča
Ekv. osetljivost (ISO): Auto, iISO i ručno ISO 100/200/400/800/1.600/3.200/6.400
Video-zapis: 1.080p HD
Displej: 3 inča (7,6 cm) sa 460.000 piksela
Tip memorijske kartice: 40 MB interna, SD/SDHC/SDXC
Tip baterije: Li-jon DMW-BCF10 (895 mAh)
Dimenzije / masa: 124 x 82 x 95 / 540 g
Informacije: www.panasonic.rs

MOGU DA SNIMAJU VIDEO-ZAPIS U HD KVALITETU

Sony Cyber-shot DSC-HX100V

Cena: 45.999 din. (459 evra)

Njegova sličnost sa D-SLR fotoaparatusima je velika u odnosu na ostale superzum fotoaparatuse. Dominira objektiv koji pokriva raspon od trideset puta, s ekvivalentnom žižnom daljinom od 27 do 810 mm i optičkom stabilizacijom slike. Ima udoban rukohvat koji omogućava stabilno držanje fotoaparata, a možete ga pridržavati i drugom rukom na delu prstena oko objektiv. Elektronsko tražilice je tu da olakša kadriranje kada je jako svetlo, moguća je i korekcija dioptrije, međutim, prednost dajem pokretnom displeju s odličnom rezolucijom i kvalitetom prikaza slike.

Jednostavan je za rukovanje, s priličnim brojem izdvojenih komandi, a može se pohvaliti i PSMA kreativnim režimima rada kojima utičete na konačan kvalitet snimljene fotografije. CMOS senzor visoke osetljivosti s pozadinskim osvetljenjem ima rezoluciju od 16,2 miliona piksela i treba da omogući dobijanje kvalitetnijih fotografija u lošijim svetlosnim uslovima. Kao i kod prethodnih modela, moja preporuka ostaje da se ne koriste osetljivosti iznad ISO 400

ako planirate da pravite veća povećanja. Moguće je fotografisanje sa ISO 3.200, ali su te fotografije upotrebljive za manje zahtevne korisnike i za manja povećanja.

Veliki raspon zum objektivne nije sve čime se može pohvaliti ovaj fotoaparatus, jer ima mnogo drugih mogućnosti kao što su: ugrađen GPS modul, koji će pružiti tačnu informaciju o mestima na kojima je fotografisano i kompas, video-zapis u punom HD kvalitetu (1.080i) sa stereo-zvukom, trodimenzionalne (3D) fotografije koje kasnije možete gledati na 3D televizorima i izuzetno široke panoramske fotografije. Može da snimi 10 snimaka u sekundi u punoj rezoluciji. Nedostaje mu priključak za eksterni blic.

TEHNIČKI PODACI:

Objektiv: 30x, 4,8 – 144 mm (ekv. 27–810 mm) f/2,8 – f/5,6
Efektivna rezolucija: 16,2 miliona piksela, CMOS, 1/2,3 inča
Ekv. osetljivost (ISO): Auto i ručno ISO 125/200/400/800/1.600/3.200
Video-zapis: 1.080p HD
Displej: 3 inča (7,6 cm) sa 921.600 piksela
Tip memorijske kartice: interna 90 MB, SD / SDHC / SDXC / Memory Stick Pro Duo, Pro HG-Duo
Tip baterije: Li-jon NP-FH50 (900 mAh)
Dimenzije / masa: 121,6 x 86,6 x 93,1 cm / 577g
Informacije: www.sony.rs

PO CENI SU VEOMA SLIČNI D-SLR FOTOPARATUSIMA NAMENJENIM POČETNICIMA

Vreme je za dobar provod!

Samsung EX1 Korak u pravom smeru

DO PRE NEKOG VREMENA SVIMA SE ČINILO DA JE KATEGORIJA "PROFESIONALNIH" KOMPAKTNIH DIGITALNIH FOTOAPARATA STVAR PROŠLOSTI I DA ĆE ALTERNATIVA NOŠENJU TORBE SA PET KILA OPREME BITI ISKLJUČIVO NEKI OD ULTRAZUM MODELA ILI NEKI OD SLATKIH MALIH POMODARSKIH DIGITALACA

✦ Srđan Abdjević Abdee

- A** Dugme okidača i kontrola zuma
- B** Širok i svetlosno jak objektiv
- C** Papučica za eksterni blic
- D** Fantastični OLED displej dijagonale tri inča i odličnog kvaliteta prikaza

- 1** Polugica za izbacivanje ugrađenog blica i blic
- 2** Dugme za uključivanje i jako praktičan točičić kojim se lako bira režim rada odloženog okidanja, tj. izbor između rafalnog i pojedinačnog snimanja
- 3** Točičić za izbor modova rada
- 4** USB konektor i HDMI priključak. Prvi je nezgodan jer je atipičan a ne "Mini B" tipa, a drugi zgodan za javno prikazivanje fotografija
- 5** Pritiskom na prednji kontrolni točičić uključuje se kompenzacija ekspozicije
- 6** Dugme za zaključavanje automatske ekspozicije
- 7** Dugme za snimanje video-klipova
- 8** Zadnji kontrolni točičić koga je vrlo lako pomeriti, što u manuelnom modu ume biti vrlo nezgodno.

Na svu sreću, svi veliki proizvođači uslišili su molitve mnogobrojnih fotografa i trenutno je kupovina moćnog kompakta pravo uživanje u "slatkim mukama" jer je izbor veliki, a specifikacije se razlikuju taman toliko da se svaki potencijalni kupac makar malo dvoumi. Bio sam srećan kao dete kada mi je šaka pao moj favorit, Samsung EX1, koji još od prvih najava puno obećava. Kao velikom ljubitelju kompaktnih fotoaparata i dugih lutanja ulicama, u glavi mi je stalno slika idealnog fotoaparata i svako testiranje je, u stvari, pravljenje paralele između mojih očekivanja i onoga što mi određeni model pruža.

SPOLJA

Već prilikom prvog uzimanja Samsunga EX1 u ruke bilo mi je jasno da je reč o "premijum" proizvodu, "perjanici", vrhunskom modelu koji je napravljen tako da može svašta istrpeti, da traje i da ne izda u presudnom trenutku. Metalno telo s diskretno oblikovanim gumiranim rukohvatom dovoljno je lako da može da se nosi u džepu "vijetnamke", a istovremeno je dovoljno teško da lepo i sigurno leži u ruci. Prednju stranu krase odličan objektiv koji počinje od veoma korisnih 24 mm i, još korisnijih, f/1,8, ali koji, nažalost, nije okružen prstenom za zum kome sam se nadao, tako da je jedina kontrola na prednjoj strani kontrolni točičić na gornjoj strani rukohvata. Zadnjom stranom fotoaparata dominira veliki pokretni OLED displej VGA rezolucije i dijagonale tri inča, odličnog kvaliteta, što znači da su i prikaz slike i uglovi vidljivosti na zavidnom nivou. Displej je inače jedini "prozor u svet" na EX1 jer optičkog tražila nema, a nije moguće priključiti

elektronsko kao kod nekih konkurentnih modela. Da bi se posledice nedostatka tražila koliko-toliko sanirale, displej je moguće pomerati praktično u svim pravcima, što znači da je samo mašta granica kada je kadriranje u pitanju. Naravno, to nije baš savršeno rešenje jer zbog veličine displeja, kontrolnih dugmadi s desne strane ima mnogo i postavljena su tako da je neke parametre snimanja često veoma teško ili nemoguće promeniti kada se fotoaparat koristi jednom rukom, a posebno zadnji kontrolni točičić. Na sreću, kontrole su mnogobrojne i većinu parametara moguće je menjati bez ulaska u meni.

Na gornjoj strani, pored uobičajenog točičića za izbor režima rada, koji pored automatskih i poluautomatskih podrazumeva i ručnu kontrolu, postoji i dodatni točičić na kome je moguće brzo odabrati odloženo okidanje, "breketing" ili uključiti rafalno snimanje. Na EX1 može se koristiti eksterni blic jer postoji "papučica" sa čije leve strane se krije i ugrađeni blic koji iskače kad mu se naredi i koji je dobar za "prvu pomoć". Baterija u EX1 se puni u fotoaparatu, pomoću punjača koji se dobija u pakovanju ili preko USB porta, a jedno punjenje omogućava da napravite oko 250 fotografija. Iako je "Samsung" predvideo da se EX1 nosi na kaišu oko vrata, predlažem nabavku neke kvalitetne trake za nošenje oko ručnog zgloba, što uz nenametljiv izgled garantuje veću diskreciju.

IZNUTRA

Samsung EX1 je jedan od mnogih fotoaparata zasnovanih na "Sonijevom" senzoru rezolucije od deset miliona piksela, s pozadinskim osvetljenjem,

što znači da je kvalitet slike na zavidnom nivou i praktično je u samom vrhu kada su kompaktni fotoaparati u pitanju. Kvalitetan senzor u kombinaciji s kvalitetnim i svetlosno moćnim objektivom i s optičkom stabilizacijom garantuje tehnički kvalitetne fotografije u ogromnom broju situacija. Bilo da je reč o tami muzeja ili sunčanom trgu nekog lepog grada, EX1 će se ponašati "kao riba u vodi". U praksi to znači da se na nižim ISO vrednostima dobijaju fotografije s velikim dinamičkim opsegom i mnoštvom detalja, dok se na ISO 800 i 1.600 uz upotrebu RAW formata mogu dobiti rezultati koji su do pre nekoliko godina bili mogući samo upotrebom D-SLR fotoaparata. Osetljivost je moguće birati ručno u punim koracima, ali se to može korišćenjem Auto ISO opcije prepustiti fotoaparatu. Nažalost, nemoguće je uticati na stepen redukcije šuma, pa je iz tog razloga preporučljivo koristiti RAW format da ne bi došlo do gubitka detalja. Kolorit je odličan, automatski balans bele pouzdan, hromatske aberacije su dobro kontrolisane, a geometrijskih izobličenja gotovo da nema kada se koristi JPEG, ali bačvasto izobličenje postoji na širokom kraju kada se koristi RAW i neophodno ga je softverski korigovati. Ono što je meni zasmetalo jeste to što je minimalna fokusna distanca nekih 80 centimetara, te je često neophodno uključiti makrorežim snimanja, iako se ne fotografise nešto što je veoma blizu. Model EX1 nije baš pogodan za makrofotografiju jer prilikom snimanja iz blizine u širokougaonom položaju objektivna može da se približi na minimalnih pet centimetara i pokrije nekih šest centimetara po široj strani kadra, a u telefoto položaju, tj. na ekvivalentnih 72 mm pokriva 24 centimetra, što se praktično i ne može nazvati makrom.

Jedna od stvari koje su me oduševile na EX1 jeste i brzina autofokusa. Čak i kada je lampa za pomoć pri fokusiranju isključena, EX1 je u stanju da fokusira i tamo gde je svetlo veoma oskudno, a tamo gde ima svetla, fokus je toliko brz da mi je trebalo nekoliko dana da se priviknem i shvatim da ne moram svaku fotografiju da kontrolišem. Merenje svetla na EX1 je dobro, ali samo u situacijama bez mnogo kontrasta jer ako negde u sceni postoji izrazito tamna ili izrazito svetla partija, fotoaparat ume da se zbuni, pa je često neophodno ponoviti snimak uz kompenzaciju ekspozicije, ali oni koji koriste spot merenje, s tim neće imati problema. Kao i većina modernih fotoaparata i EX1 poseduje delić Photoshopa, pa je tako moguće pomoću tzv. Smart filtra emulirati efekat ribljeg oka i tilt/shift objektivu, uključiti vinjetiranje i uticati na reprodukciju boja. Senzor u EX1 ne podržava snimanje HD videa, te je on ograničen na VGA rezoluciju.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SAMSUNG EX1
Cena (sa PDV)*	48.000 din. (480 evra)
Efektivna rezolucija	10 miliona piksela
Tip senzora	CCD, 1/1,63 inča
Objektiv	24-72 mm (ekv. 35 mm) f/5,2-15,6 mm, f1,8-2,4
Maks. otvor blende	f/1,8-f/2,5
Min. daljina izoštavanja	5 cm (u Supermakro režimu rada)
Stabilizacija slike	da
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW+JPEG
Merni sistem	Auto, P, S, A, M
Ekspozicijski režimi rada	na čitavoj površini, centralno i spot
Brzina zatvarača	nema
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	80 - 3.200
Video zapis: dužina / format / maks. rezolucija	H.264 VGA
Displej	OLED, 3 inča (7,5 cm) s 614.000 piksela
Tražilo	16 - 1/1.600 s
Tip memorijske kartice	SD / SDHC
Tip baterije	Li-jon SLB-11A
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 300 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivu)	114 x 65 x 30 mm / 356 g
Sadržaj kutije	kaiš za nošenje, SLB-11A baterija, AC adapter, USB i video-kablovi i CD sa programom
Informacije	www.samsung.com/rs

*Cene su okvirne i podložne promenama

OCENA

Konstrukcija:	■■■■■■■■■■
Rukovanje:	■■■■■■■■■■
Mogućnosti:	■■■■■■■■■■
Kvalitet fotografije:	■■■■■■■■■■
Cena/Kvalitet:	■■■■■■■■■■
UKUPNA OCENA	■■■■■■■■■■

- ⊕ Kvalitet fotografija, kvalitet izrade, svetlosno moćan objektiv, raspon objektivu, displej, kontrole, brzina autofokusa i cena.
- ⊖ Neopuzdano merenje svetla po celom kadru, nemogućnost isključivanja redukcije šuma, VGA video, ponekad veoma otežano korišćenje jednom rukom.

UTISAK

Posle nekoliko dana druženja, jedina misao u glavi bila mi je: "Ja ovo želim!" Dok je fotoaparat bio kod mene, samo sam gledao gde da šmugnem pošto bilo da sam se našao u autobusu ili u šetnji po kraju, znao sam da u svakom trenutku u torbici imam moćnu spravu spremnu da odoli svakom izazovu. U odnosu na slične modele drugih kompanija, "Samsung" se ističe najboljim odnosom cene i kvaliteta pošto nudi praktično iste mogućnosti za skoro duplo manje novca i zaista ga mogu preporučiti svakom ko razmišlja o kupovini naprednog kompakta. Na šta god pomislili: turizam ili umetnost, žurku ili književno veče, ulicu ili šumu, EX1 je tu da ideje i neponovljive trenutke pretvori u dobre fotografije.

LG Flatron IPS231p

Kada cena ne prati kvalitet

MONITOR KOJI KORISTI IPS I LED TEHNOLOGIJE, IMA DIJAGONALU 23 INČA, REZOLUCIJU OD 1.920 X 1.080 PIKSELA I TO PO CENI MANJOJ OD 200 EVRA. ZVUČI NEVEROVATNO, ALI JE ISTINITO

✦ Milan Živković

Razvoj ravnih i tankih ekrana veoma je sličan razvoju digitalne fotografije. Kada su se pojavili prvi modeli, nudili su veoma malo, a koštali mnogo. Kako su godine prolazile, situacija se menjala, tako da je sada upravo suprotno. Kada sam pre više od četiri godine imao priliku da isprobam prvi monitor s pozadinskim LED osvetljenjem, nisam smeo ni da pomislim da ga kupim. Danas je na mom radnom stolu, na testu, uređaj koji kao da prkosi narodnoj poslovici: "Koliko para, toliko i muzike". Osim ako muzikanti nisu devalvirali cenu svojih usluga.

LG FLATRON IPS231P

Prvo što morate da uradite jeste da uređaj postavite na njegovo mesto. Ovaj monitor montira se veoma brzo. Prvo, spojite vertikalni nosač s postoljem i izvucite osigurač kako biste omogućili vertikalno kretanje. Potom priključite kabl za napajanje i kabl za spoj s računarom, odnosno grafičkom karticom i uključite monitor i računar. Ako koristite Windows 7, nema potrebe da instalirate posebni drajver. Preostaje samo kalibracija ili prilagođavanje podešavanja vašem radnom okruženju. Generalno, monitor ima veoma svetlu sliku i jak kontrast, što je odlično za sve druge namene osim one koja nas zanima, a to je obrada fotografija.

Prvo što sam primetio jeste da i bez kalibracije ima vrlo tačnu reprodukciju boja i dovoljno dobru uniformnost osvetljenosti ekrana. Male neujednačenosti pozadinskog osvetljenja primetne su samo ako posmatrate jednoličnu crnu površinu i to preko celog ekrana. Tekst je vrlo oštar, tako da dugotrajno korišćenje monitora ne predstavlja nikakav problem. Uglovi posmatranja zaista su veliki tako da ovaj IPS monitor s mogućnostima podešavanja visine, ugla, ali i okretanja oko vertikalne ose, vredi svaki dinar uložen u njega.

Nakon kalibracije pomoću Spider2Pro kalibratora stvari su postale jasnije, odnosno boje su tačne, kontrast je smanjen i monitor je spreman za rad.

FOTOGRAFSKA SPRAVA

Asketski izgled i siromaštvo konektora i opreme uz relativno dugo vreme odziva (koje se nimalo neće svideti "gejmerskoj" populaciji), fotografima ne znači ništa. Pojava "duhova" koja nastaje zbog dugog vremena zamene dve slike može biti problematična jedino ako pokušate da obrađujete neke akcione scene snimljene video-rekorderom uz korišćenje većeg broja frejmova. Sigurno vam neće smetati ni što nema HDMI priključak, pa monitor nećete moći da spojite s plejerom ili igračkom konzolom, kao ni to što su ugrađeni zvučnici snage 1W postavljeni tako da se jedva čuju. Jedini dodatni

konektor jeste onaj namenjen slušalicama, što može biti dobro ako vam je kućište računara nisko, pa je njihovo priključivanje nezgodno. Ono što nas zanima jeste kvalitet slike, a ovaj monitor u punoj meri opravdava prefiks profesionalni i meni se čini da je kao izmišljen za fotografsku populaciju. Tome u prilog ide i odnos strana ekrana od 16:9, što daje veoma izduženu sliku, a to ostavlja dosta radnog prostora. Korisnicima editora fotografija svedeće se to što je alate moguće postaviti u dva reda, a da opet ostane puno radnog prostora. Ovo obezbeđuje bolju organizaciju radnog prostora i osigurava brzinu u radu. Istovremeno, prostor namenjen fotografiji koju obrađujemo dovoljno je veliki za udoban rad, a pravo zadovoljstvo bilo je spajanje panoramskih snimaka jer je prikaz skoro dvaput veći – po dužini.

Ono što je donelo prednost, donosi i određene mane. Unutar postolja nalazi se ploča oko koje se monitor okreće, ali je ona relativno mala i ako imate sto koji nije idealno stabilan, i postolje će vam biti nestabilno. To se, doduše, lako može rešiti podmetanjem malih gumenih podupirača koje možete kupiti u vodoinstalaterskim radnjama. I, na kraju, sve što mogu reći jeste da je ovo izuzetan monitor, s izuzetnom cenom koja neće preterano opteretiti kućni budžet.

23 inča IPS-LCD panel
LED pozadinsko osvetljenje
1.920 x 1.080 pix rezolucija
5.000.000:1 dinamički kontrast
6 ms vreme odziva
250 cd/m² osvetljenost
1780 ugao posmatranja
VGA/DVI/Audio priključci
2x 1W zvučnici
Podešavanja: Visine, ugla i rotiranje oko vertikalne ose

Cena: 20.000 din. (200 evra)
Informacije: www.phottix.com, www.fotodiskont.rs

► OCENA

Izrada i izbor materijala ne odaju utisak ozbiljnog uređaja, ali kvalitet slike više je nego dobar.

Mirande Sa visine oka

BIO JE TO PRVI JAPANSKI REFLEKSNI FOTOAPARAT ZA SNIMANJE S VISINE OKA, UZ TO I S IZMENLJIVOM PENTAPRIZMOM

✦ Miroslav Nikoljačić

Miranda Sensomat RE

Zahvaljujući izvanrednom kvalitetu izrade i savremenim konstrukcionim rešenjima, fabrika je u jednom periodu išlo toliko dobro da je montažu dela svoje proizvodnje morala da poveri drugim proizvođačima. Ali, nije proizvela i objektivne, to je za Mirandu uglavnom radio "Soligor". Na kraju, fabrika je prestala s proizvodnjom svojih odličnih fotoaparata jer je propao njen američki distributer. Sada bi se to nazvalo kolateralnom štetom.

ISTORIJA MIRANDE

Pod imenom "Orion Seiki Company" 1946. godine otvoren je profesionalni servisni centar, u kome su, pored ostalog, pravljene i adapteri namenjeni "Nikonovim" i "Contaksovim" objektivima za snimanje Leicama

s navojem, kao i uređaji za makrosnimanja. U programu je bilo i drugih proizvoda i njihov vrhunski kvalitet doveo je do ideje o prvom, u to vreme (1954), revolucionarnom SLR fotoaparatu s imenom Phoenix, ali je njegovo ime pre početka proizvodnje promenjeno, i tako se te godine rodila Miranda T. Bio je to prvi japanski refleksni fotoaparati za snimanje s visine oka, s izmenljivim objektivima i isto tako izmenljivom prizmom. A dve godine kasnije i fabrika je naziv "Orion" zamenila "Mirandom". Pored navoja 44 mm, Mirande su koristile i bajonet za izmenu objektivna, a kada su stigle do TTL svetlomera, merna celija bila je smeštena u refleksno ogledalo tako da je svetlomer funkcionisao bez obzira na to kojom se vrstom tražila snimalo. Pogledajmo još nekoliko brojki. Proizvodnja u "Mirandi" trajala je do 1978. i za te 24 godine napravljeno je tridesetak modela, u ukupno sedamdesetak verzija solidnih fotoaparata, od kojih je preko 82 procenta bilo SLR tipa, a samo jedan od njih nije imao izmenljivu prizmu. Ne mogu da završim s istorijatom Mirande a da ne pomenem uzročnika propasti fabrike. "Allied Impex Corporation" kupio je "Miranda Camera Company" i "Soligor Optical Company" i onda je – 1978. godine – bankrotirao. "Soligor"

PORED NAVOJA 44 MM, MIRANDE SU KORISTILE I BAJONET ZA IZMENU OBJEKTIVA

Miranda Sensomat RE i Sensorex II s izdvojenim pentaprizmama

Miranda RE II

se nekako izvukao, a "Miranda" je zatvorila radnju.

MIRANDA T

"Orion" i "Miranda" i dalje se mešaju. Na telu piše "Orion Camera Company", na prizmi stoji "Miranda". Zavesni zatvarač (gumirano platno) ima oznake ekspozicija 1 - 500 i B, podeljeno na duga i kratka vremena, sa FP i X sinhronizacijom. Ogledalo nije povratno. U početku je objektiv bio Zunov 1,9 ili Ofunar 1,9, kasnije Miranda Soligor 1,9/5 cm, a u Australiji se model T mogao naći i s objektivom Arco 2,4/5 cm. Svi su bili s navojem prečnika 44 mm i pravljeni u pre set verziji. Kolekcionarska vrednost Mirande T je oko 1.000 evra, a verzija u crnoj završnoj obradi retka je i višestruko skuplja.

MIRANDA TII (1957)

Ovaj fotoaparatus dobija hiljaditi deo sekunde kao najkraću ekspoziciju, ima crno obojene gornje površine dugmeta za premotavanje filma i regulatora kratkih ekspozicija, kao i sklopjivu polugu u dugmetu za vraćanje filma. Napravljeno je oko 600 komada, uglavnom s objektivom Arco 2,4/5 cm, sve dok ova firma nije propala. Ubraja se u retke Mirande za koje se može, zajedno s objektivom, dobiti i do 700 evra.

Miranda Auto Sensorex

MIRANDA A I AII

Obe su napravljene 1957/58. godine. Model A ima brojač snimaka s crvenim oznakama na brojevima 20 i 36, kao i daljinar s presečenim likom na mat staklu. Model AII nema crvene oznake na, nešto manjem, brojaču snimaka. Mat staklo je s raster mikroprizmama, a objektiv je fiksiran bajonetom. Kolekcionarska vrednost je 100 do 120 evra.

MIRANDA B (1957) I C (1959)

Povratno ogledalo je od sada već standardna osobina Mirandinih modela, a oznaka C ujedno znači da je fotoaparatus dobio i autoknips. Vrednost ovog modela je do 150 evra.

Miranda Sensoret sa optičkim tražilom

MIRANDA S I ST (1959)

S oznakama ekspozicija 30 - 500 i B, objektiv je bio Arco 2,4/5 cm, prodavao se sa šaht tražilom, a prizma se mogla dodatno nabaviti. Model ST dobio je i ekspozicije do pune sekunde, ali mu ogledalo nije bilo povratno. Model ST vredni do 800 evra, S oko 200.

MIRANDA D, DII (1960) I DR (1962)

Ovo su prvi modeli s polugom za brzo premotavanje filma. Raniji model D imao je oštrije konture tela, a od DII nadalje, te su konture dobile blago zaokružene linije. Zatvarač je s rasponom ekspozicija 1 - 1/500 s i B. Postoje dva regulatora:

donji za duge i gornji koji reguliše kratke ekspozicije koje se mogu koristiti tek kada se donji regulator pomoću male poluge postavi na crno označeni trougao. Okidač je smešten na prednjem delu fotoaparata, pritiskom na njega ujedno se i blenda zatvara na odabranu vrednost. Standardni objektiv Mirandi s oznakom D bili su T-Soligor 2,8/5 cm (pre set, navoj 44 mm), Soligor 1,9 i Prominar 1,9 (s bajonetom, automatska blenda). Poslednji iz ove klase, DR, dobio je mogućnost izmene mat stakala, ali u fabrici. Vrednost im je oko osamdeset evra.

MIRANDA F (1963) FV (1966)

Pored hiljaditog dela sekunde kao najkraće ekspozicije (sve na istom regulatoru), automatska blenda objektivu povezana je s unutrašnje strane s okidačem, a na prednjem delu fotoaparata je dugme za kontrolu dubinske oštine. Kasniji modeli su imali 1/500 s kao najkraću ekspoziciju, regulator ekspozicija se mogao skinuti da bi se na fotoaparatus stavio dodatni svetlomer povezan s regulatorom ekspozicija. Postoje dva okidača; gornji i onaj na prednjoj strani. Model s crnom završnom obradom vredni do 120 evra, a hromirana oko osamdeset. Kasnije se ovaj model isporučivao samo sa svetlomerom i tada se zvao Fv. Postojale su, takođe, verzije FM (CdS) i FT sa TTL merenjem svetlosti.

MIRANDA G (1965), GM I GT (1966)

Pored autoknipsa i opcije blokiranja refleksnog ogledala, tu je i mogućnost promene osam različitih mat stakala, dva okidača i tri prizme po izboru: obične prizme, prizme sa svetlomerom koja je mehanički povezana sa zatvaračem (GM) i TTL prizme (GT). Model s crnom završnom obradom vredni do 150, a hromirana osamdesetak evra.

MIRANDA AUTOMEX (1959)

Reč je o prvom modelu ove fabrike s ugrađenim selenskim svetlomerom na izmenljivoj prizmi i mehanički povezanim s blendom i ekspozicijom. Mogućnost podešavanja osetljivosti ide do 400 ASA. Tokom 1963. godine fabrika je proizvela Automex II s osetljivošću filma do 1.600 ASA. Dve godine kasnije pojavio se i Automex III sa CdS mernom ćelijom. Neki od ovih modela imali su priključak za motor. Njihova vrednost je oko osamdeset evra.

MIRANDA SENSOMATI

Svi Sensomati bili su sa zavesnim zatvaračem (do 1/1.000 s). Najpre je (1968) napravljen obični Sensomat, s kuplovanim TTL svetlomerom, zatim je (1971) pušten u prodaju model RE, iste godine je napravljen i RS, koji je bio bez svetlomera i (1975) Sensomat REII s merenjem svetlosti pri punom otvoru objektivu. Kolekcionarske vrednosti ovih fotoaparata kreću se između 50 i 100 evra.

MIRANDA TM (1974) I TM II (1976)

Najkraća ekspozicija ovih modela je 1/1.000 s, a zanimljivi su jer su napravljeni s "Pentakovim" navojem M42 za izmenu objektivu umesto "Mirandnog", prečnika 44 mm. Kolekcionarska vrednost ovih modela iznosi 50 evra.

MIRANDA DX3

Poslednji model ove fabrike, ujedno i jedini s fiksnom pentaprizmom. Bio je dosta "naflovan" elektronikom i predviđen da konkuriše Olympusu OM 1 ili Pentaxu MX. Ali, ispostavilo se da "Miranda", fabrika koja je inače proizvodila odlične mehaničke fotoaparate, nije baš bila potpuno spremna za ulazak u domen elektronike. Prodaja novog modela nije najbolje išla, a kako je i američki distributer

krahirao, poslednji "Mirandni" fotoaparatus bio je u proizvodnji nešto više od godine dana. Za DX3 vredni dati šezdesetak evra.

MIRAX LABOREC

Refleksni fotoaparatus za posebna snimanja sa samo jednom ekspozicijom (1/125 s) isporučivani su bez objektivu. Laborec (1968) s navojem M 44 vredni 300 evra, Laborec II (1974) i Laborec Elektro D imaju priključak za mikroskop, ali ovaj poslednji je crn i uz to ima i ugrađen motor, zbog čega vredni 330 evra. Za Laborec II može se dobiti samo 200 evra.

SENSOREXI

Pisanje o Mirandi završavam Sensorexima, izvanrednim "Mirandnim" fotoaparatusima. Četiri modela bila su u proizvodnji punih 11 godina: Sensorex od 1966, Auto Sensorex EE i Sensorex II od 1972, i Auto Sensorex EE II od 1976. godine. Bili su to odlični SLR fotoaparatusi, s izmenljivim prizmama, mat staklima s dosta informacija u tražilu i izuzetno lepo dizajnirani. Pravo je zadovoljstvo bilo snimati ovim fotoaparatusima.

Ali, ime Sensorex je i sastavni deo kratke priče kojom bih želeo da završim ovo pisanje. U to vreme, početkom sedamdesetih godina prošlog veka, bio sam vrlo aktivan član Fotokluba "Beograd", ujedno sam i pisao u *Foto kino reviji*. Jedan od vrednih članova kluba bio je i

Ladislav Panoš, inženjer brodogradnje, koji je pored Rolleiflexa snimao i Exaktom, a s njom je uvek imao problema. Sećam se da je stalno, tiho psuvao Istočnu Nemačku više zbog Exakte nego zbog nesimpatične mu politike. I krene Laci na rad, ali u zapadnu Nemačku. Posle šest meseci pisao mi je da je kupio Mirandu Auto Sensorex EE sa tri objektivu. Tog jula došao je u Beograd. Zadovoljan je bio tim fotoaparatusom, ali široka Miranda E 2,8/28 mm nikako nije ispunjavala njegove zahteve. Reklamirao je to i u prodavnici gde je kupio fotoaparatus, ali su mu oni "naučno" objasnili da greši. U to vreme imao sam Patersonov optički test koji je mogao da proveriti moć razlaganja svakog objektivu do 100 linija/mm. Panoš je bio pretplaćen na *Foto kino reviju*, čitao je moje testove i predložio mi da napišem i o njegovom fotoaparatusu, što sam ja jedva dočekao. I tako je u septembarskom broju FKJ izašao test Panoševog Sensorexa. U vezi s "Mirandnim" objektivom 2,8/28 mm, prepisaoću poslednju rečenicu: "Na našem testu je objektiv pokazao vrlo dobre rezultate pri manjim otvorima, dok je pri punom otvoru na periferiji snimka bio tako slab kontrast da se rezultati nisu mogli očitati".

Ladislav Panoš je ponovo, ali ovoga puta s testom u časopisu, otišao u "Mirandu". Odmah su mu dali nov, daleko skuplji, objektiv od 24 mm. miniko@sezampro.rs

SERVIS DUŠANA STRIČEVIĆA

Nalazim se u Servisu fotoaparata (Majke Jevrosime 40, Beograd) koji vodi majstor Dušan Stričević, rođen u Beogradu, 1953. godine.

"Studirao" je zanat u firmi "Cinephoto" kod čuvenog, nažalost sada pokojnog Ace Borozana, gde je i, postaviš majstor, ostao do kraja prošlog veka. Posle propasti velikih preduzeća ("Cinephoto" je spadao u takva), majstor Dule krenuo je da pliva u vrlo neizvesnim vodama vezanim za privatne inicijative. Osećao se sposobnim, i dovoljno odgovornim za izazove te vrste. Uostalom, nije badava boravio na specijalizaciji u Dresdenu (Praktica) i u Reutlingenu. Prvi njegov servis nalazio se u tadašnjoj ulici Đure Đakovića, posle tri godine preselio je firmu u Zetsku, sada se konačno skrasio na adresi navedenoj na početku ovog napisa.

Iako, po vokaciji precizni mehaničar, Dušan Stričević pratio je savremena kretanja u okviru svoje struke i shvatio da je elektronika potisnula mehaniku. Još dok su mehanički fotoaparatusi bili "ono glavno", popravio je jedan digitalni Olympus (kome niko nije mogao da doaka), i sada uglavnom radi digitalne fotoaparatus. Elektronika mu se uvukla u krv, tako da analogni fotoaparatus predstavljaju sve manji i manji obim njegovog posla. Predviđa čak i da će uskoro prestati da ih servisira. Ne zato što ih ne voli, jednostavno, u vrlo bliskoj budućnosti za njih neće više biti delova.

Foto-servis "Stričević" u svom programu servisiranja ima fotoaparatus marku "Canon", "Fuji", "Sony", objektivu "Sigma", kinesku blic rasvetu, "Bowens", Multiblic...

U komunikaciji koju njegov servis ima s mušterijama osnovno pravilo je: primiti fotoaparatus s kvarom, pregledati ga, proceniti cenu servisiranja, saopštiti je mušteriji i tek kada se dobije saglasnost za rad, završiti posao.

Miroslav Nikoljačić

STUDY PHOTOGRAPHY IN ITALY!

Istituto Italiano di Fotografia (IIF) is a multifunctional and dynamic educational institution providing excellent, modern photography training. The international department of IIF offers photography courses taught in English, including a unique, intensive professional program:

Intensive Professional Photography Course

- 7 Month Intensive Course in Milan Italy
- Dates: 9 January - 27 July 2012
- Taught in English
- Commercial and Art Photography Fundamentals:

- Photographic Technique
- Portrait
- Still Life
- Fashion
- Reportage
- Post Production
- Professional World
- Milan Events Participation

Benefits of this course:

- Get comprehensive professional training faster
- Save money through intense full-time study
- Participate in exciting and international Milan events
- Expand cultural horizons in an international environment

Contact: study@iifmilano.com

eyestar IIF collaborates with Eyestar Studio in Belgrade.

ISTITUTO ITALIANO DI FOTOGRAFIA
SCHOOL PRODUCTION ART S.r.l.

www.istitutoitalianodifotografia.it

fotoklinika

kreativnost realizacija ★★☆☆

World of magic

Marko NAĐ, Sombor

Sve mi se nekako uklapa: autor iz Sombora, naziv fotografije, idilična scena za Vojvodinu ali je, ipak, na kraju sve ostalo nekako na pola puta. U stvari, najviše mi smeta ta jaka obrada fotografije za koju nema previše opravdanja jer je motiv ovde ključan.

Nadrealne boje svakako da treba da sugerišu nadrealnost scene, ali glavni motiv ostao je po strani, a velika crna površina u prednjem planu postala je dominantna. Tu je i neobična boja trave koja mi ne smeta, ali bih želela da je ima mnogo više.

U pozadini se tek naziru kukuruzi... Jedino su krošnje drveća dobro iskorišćene da uokvire dečaka za koga je, zbog male veličine u kadru, nejasno šta nosi u ruci – trsku, mrežicu za leptire ili nešto treće. Čini se da je u prednjem planu bilo dosta informacija koje su namerno zatamnjene do potpune crne, dakle izbrisane, pa dečak deluje kao da je zalepljen za crnu fleku. Malo krupniji kadar, manja crna površina, veće partije "ludih" boja koje se prelivaju u pozadini dale bi mnogo bolju sliku o svetu magije.

SAVET

kreativnost realizacija ★★☆☆

- Kad god nešto želite da kreirate, uradite to do kraja, jer samo tako vaša namera biće jasna.
- Ako je nadrealno, nek je skroz nadrealno, kao iz bajke ili naučnofantastične priče.
- Ne bojte se svoje kreativnosti kao ni mogućnosti fotografije i njene naknadne obrade.

Kula Nebojša

Branko TODOROVSKI

U pismu koje je stiglo s fotografijama autor navodi kako su mu ovo prvi snimci D-SLR fotoaparatom. Na neki način to se i vidi jer sve fotografije izgledaju kao da su "ukradene" ili snimljene na brzinu – nedostaje im kadar i pravilan prikaz motiva. Fotografija nosi naziv Kula Nebojša, a sâm objekat, tj. motiv zauzima tačno 96 deo fotografije. Istovremeno, snimljena je u najgore vreme, u 13 časova kada je sunce visoko i stvara neugodne senke. Snimak rano ujutru s malo mistične magle i kosim senkama bio bi mnogo bolji.

SAVET

Ako pogledamo File Info, tamo piše da je objektiv 18–55 mm na Digital Rebelu bio postavljen na 55 mm, tako da jedino što autoru preostaje jeste ovakav izrez ili nabavka teleobjektiva.

Pokretna neoštrina

Marko RAGUŽ, Stolac, BiH

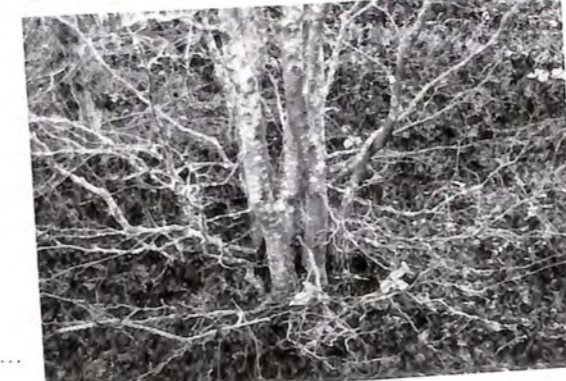
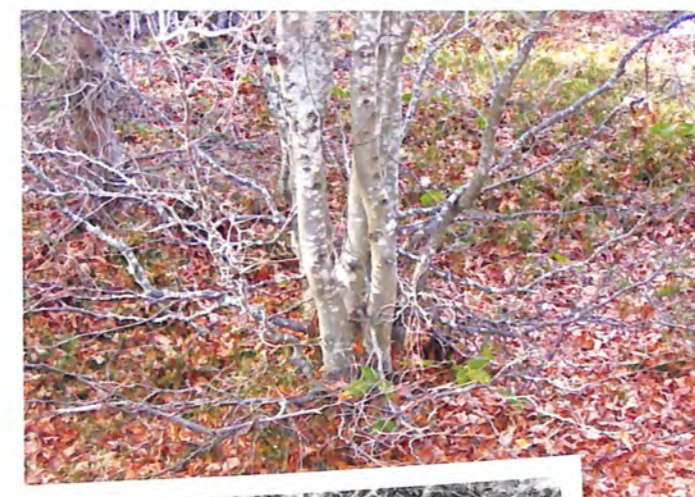

Slikari često koriste fotografije kao ideju ili predložak nekog svog dela. S druge strane, pojedini fotografi i dalje "pate" što nisu slikari, pa čak postoji i titula "likovni umetnik fotografije" koja bi verovatno trebalo da sugerise da je fotografija zaista umetnost.

Ova fotografija balansira upravo u tom ne-definisanom prostoru vizuelnih umetnosti. Paleta pastelnih boja, nežne i istovremeno istaknute teksture vode i smokvi koje na njoj plutaju. Jedino što meni smeta jeste levi ugao

koji surovo definiše mesto i to da se sve dešava negde pored obale. Nešto širi kadar "oslobodio" bi smokve i ujedno bi istakao njihov ples na površini vode.

Što se tiče naknadne obrade, računar bi mogao da bude iskorišćen i za brisanje i ublažavanje tamnih mesta na površini vode koja se nalaze između smokvi i na levoj strani fotografije, jer nepotrebno privlače pažnju i izazivaju efekat koji Ivana često naziva pingpong, tj. pogled nam šeta između tačke interesa, s desne strane, i mahovine i tamnih površina, s leve.

IVANIN PREDLOG

Drvo

Polaroid, Arilje

Pod pseudonimom Polarod, iz Arilja su nam stigle fotografije crtača, a ne fotografa kako sâm autor kaže.

Sve fotografije su pejzaži s puno teksture. Izabrala sam "Drvo" jer mi se dopala kompozicija i ta "borba" teksture. Međutim, snimljeno u koloru deluje dosta neubedljivo, ali malo obrade u Photoshopu čini čuda. Znam da sam ušla u Milanov reon, ali, eto da vidite da se i ja tu snalazim, mada ni blizu "belom magu". Fotografija je jpg i pošto sam želela da je obradim u Camera Raw podesila sam Photoshop u Preferences da otvara jpg formate. Prebacila sam je u crno-belo i

putem klizača koji simuliraju kolorne filtre namenjene crno-beloj fotografiji, promenila kontrast i odnose svetlih i tamnih partija. Crveni, narandžasti i žuti filter pomereni su skroz ulevo, dok su zeleni, plavi i ljubičasti pomereni skroz udesno (podešavanja se vide na print screenu). Nakon toga, na prvom prozoru Camera Raw, malo je povećan kontrast, zatvorene crne do vrednosti 10 i pojačan Clarity. Nakon otvaranja u Photoshopu samo su uglovi fotografije dodatno blago zatamnjeni. Rezultat je ova crno-bela fotografija koja veoma podseća na crtež naglašene teksture i linije. Svakako vredi uraditi sličnu stvar i s ostalim fotografijama.

kreativnost realizacija ★★☆☆

kreativnost realizacija ★★☆☆

SAVET

Ako fotografijom želite da postignete slikarski efekat, potrudite se da sve na njoj bude savršeno, jer slikari ne zavise od "odlučujućeg trenutka", oni su potpuni gospodari svog dela.

IVANA & MILAN

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Refoto, za "Foto-kliniku", Pčinjska 15a, 11000 Beograd: citaoci@refoto.co.rs za foto-kliniku

Tornado

Andrea PRUNIĆ, Beograd

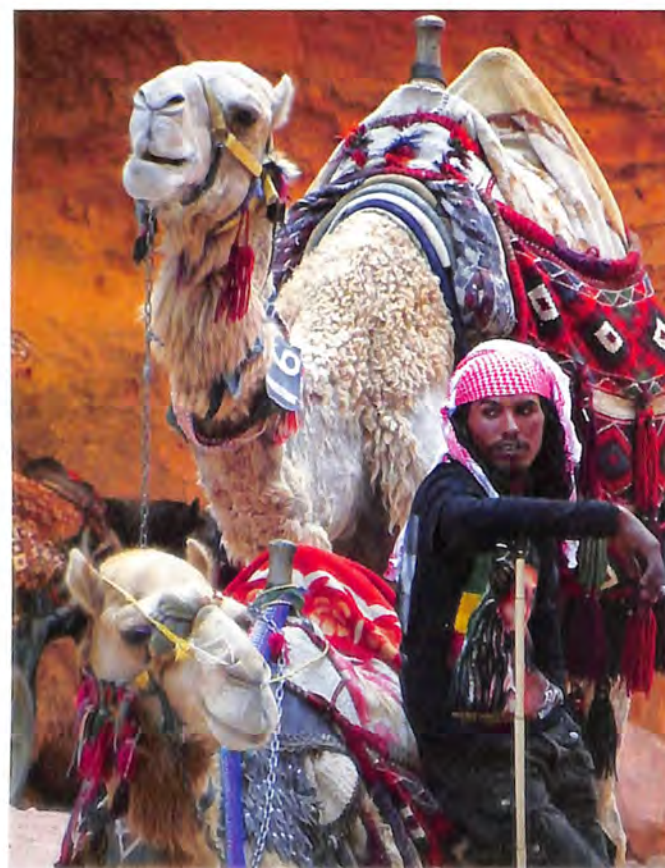
Iako su sastavni deo skoro svake fotografije pejzaža, oblake kao glavni motiv snima mali broj ljudi i to uglavnom oni koji su nekim delom posla vezani za meteorologiju. Moj bivši kolega iz Prirodnjačkog muzeja Boris Ivančević imao je izložbu posvećenu samo oblacima i drugim još čudnijim nebeskim pojavama. Na ovoj fotografiji dramatični tamni i preteći oblak nadvio se iznad brda – i zapeo za stub ulične rasvete. Ono što želim reći jeste da je taj element višak koji potpuno poništava efekte dramatičnosti jer je blizu i izgleda veliko, što istovremeno smanjuje oblak. Manje od jednog minuta bilo je potrebno da se neželjeni delovi retuširaju Clone Stamp i Healing Brush alatima i ostave samo dva elementa: oblak i brdo koji sada izgledaju impozantno.

SAVET

Obrada digitalnih snimaka postala je sastavni, i što je mnogo važnije, neraskidivi deo fotografije. Ovaj proces započinje još u samom digitalnom fotoaparatu, čiji procesor slike (Image processor) primenjuje na snimak podešavanja, koja smo odabrali: ekspoziciju, balans belog, sve ostale neophodne korekcije. Autor je sve uradio veoma korektno, pa bi se jedini savet odnosio na pažljivije kadriranje (donji deo fotografije je crn i kao takav prevelik), uz dodatak igranja alatima za retuš.

kreativnost realizacija ☆☆☆☆
☆☆☆

Džoni iz pustinje

Zoran ŠOLJAGA, Beograd

Dobra putopisna fotografija uvek privlači pažnju jer ima zanimljiv sadržaj, donosi nove informacije i omogućava nam da "otputujemo" na brojna egzotična mesta na planeti. Ne znam gde je Zoran tačno bio jer, nažalost, nije napisao, ali pretpostavljam da je u pitanju severna Afrika. Zanimljiv kolorit i etnografski uzorci na čilimima dali su živost fotografiji i pejzažu koji je, inače, monohromatski. Dobar kadar postignut je kreiranjem trougla koji

čine tri glavne tačke: tri glave – dve kamilje i jedna ljudska. Taj trougao čini kompoziciju stabilnom ali, u isto vreme, i vrlo dinamičnom jer se pogled kreće od jedne tačke do druge, pa samim tim dobro percipiramo celu scenu. Ipak, da bi sve bilo savršeno bilo je potrebno ostaviti makar još jedan centimetar desno od muškarčeve ruke, ili još bolje, jednako koliko mesta ima od glave donje kamilje (koja sedi). Tada bi taj trougao bio još vidljiv i bolje bi delovao.

kreativnost realizacija ☆☆☆☆
☆☆☆

SAVET

Kada se motiv ispred vas ne pomiče to znači da imate dovoljno vremena da precizno kadrirate. Generalno, nikada nemojte lepiti objekte uz ivicu fotografije jer deluju teško i kao da su zaboravljeni jer u našoj podsvesti imaju tendenciju da izađu iz okvira fotografije.

Odras

Ivana ŽIVANOVIĆ, Beograd

Fotoaparati su primorani da fotografijama daju nazive – fotografi nisu obavezni to da rade. Ali, kao što je stari majstor fotografije Branibor Debeljković stalno govorio: fotografija bez naziva nije dovršeno delo i govori o odnosu autora prema onome šta je uradio. Vreme instant-tehnologija kao da nas je sve naviklo na drugačiji odnos prema svemu, pa i prema fotografijama, ali je naziv i dalje veoma važan – čak i kada je fotografija namenjena porodičnom albumu.

Danas se često zloupotrebljava termin umetničke slobode, pa ako postoje nekakve greške one su, u stvari, prava stvar jer je autor, oslobođen stega bilo kakvih pravila, hteo da to izgleda baš tako. Tu negde bi mogla da se povuče i paralela s bajkom o carevom novom odelu: onaj ko ne vidi lepotu njegove nepostojeće odore, svakako je glup. Iskristio sam ovo malo prostora i pokušao da sve koji, kao što je Ivana Živanović i napisala u propratnom tekstu, vole fotografiju, potaknem na razmišljanje o tome šta je to što u stvari žele.

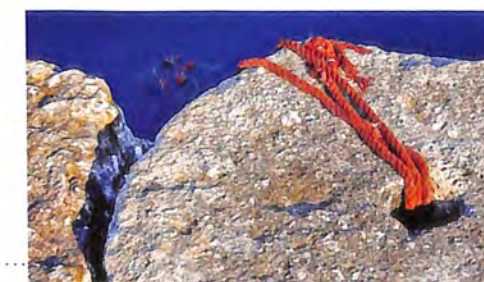
U istom tekstu naglašeno je da fotografije nisu obrađene, što danas nije nikakvo opravdanje niti bilo kome može da posluži kao objašnjenje od čega je satkano pomenuto odelo. Osim kada su postavljala objašnjenje, tako da neko koga ne poznajete ili nije u prilici da čita tekst, ne može da

kreativnost realizacija ☆☆☆
☆☆☆

shvati šta gleda. Oduvek se govorilo da dobra fotografija vredi hiljadu reči, ali da biste je napravili, treba se pomučiti.

Najvažniji savet mladim autorima jeste da ne prekidaju snimanje i da, od trenutka kada uočite motiv do trenutka kada ih "leptirčić u stomaku" ne obaveste da su napravili dobar snimak, tragaju za kadrom i istražuju kako svetlo utiče na snimak. Na primer, jedan korak unazad, u senku kabine, dao bi tamni prikaz lica ali refleks bi bio isti i mnogo bolje istaknut. Takođe je bilo moguće napraviti i uži izrez, crno-belo...

kreativnost realizacija ☆☆☆☆
☆☆☆

SAVET

Kada uočite ovakve motive nastavite da snimate i napravite seriju fotografija.

Uže

Emil MILOJEVIĆ, Paraćin

Emil se svojski potrudio da iz snimka izvuče maksimum, što se vidi i po izrezu kojim je naglasio oblik i teksturu kamene obale za koju je privezano uže koje kao da drži na mestu male plutače, verovatno deo neke mreže. I upravo su te, jarko obojene plutače, sakrivene u senci, detalj koji doprinosi živosti i priči, tj. poruci koju bi fotografija trebalo da ima. Ovaj primer još jedan je dokaz da kadar može da se suzi, a detalji istaknu čak i kada to izgleda nemoguće. Malo dorade kojom je istaknuta tekstura kamena uz korekciju najsvetlijih mesta, novi uži izrez uz blago rotiranje istakli su i teksture, ali i motive, pa ova fotografija sada ima jasnu priču.

KONKURS

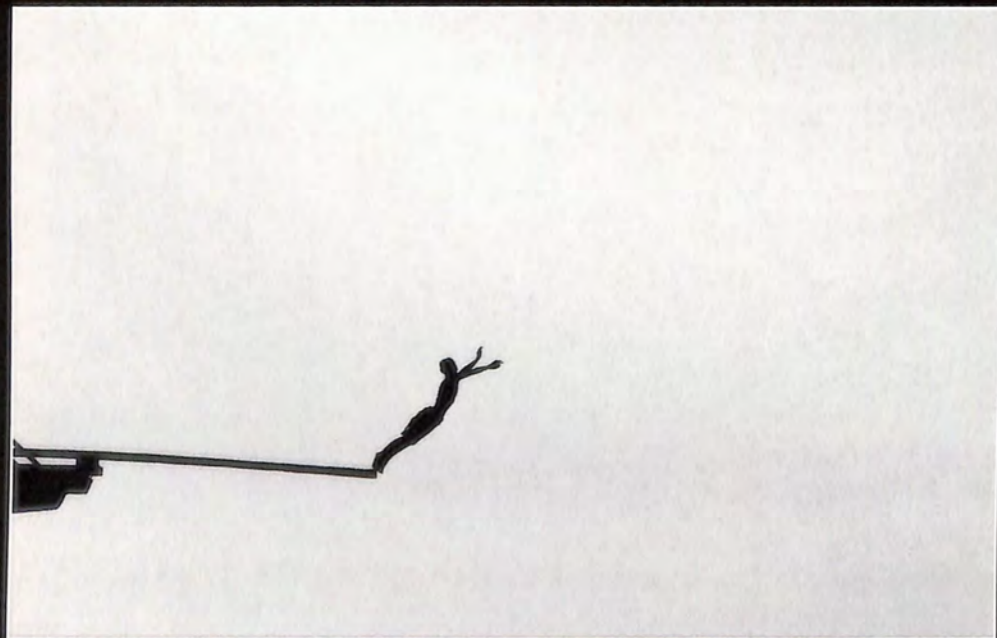

MICA RAJČIĆ, Rijeka, Hrvatska, "Na Galebu"

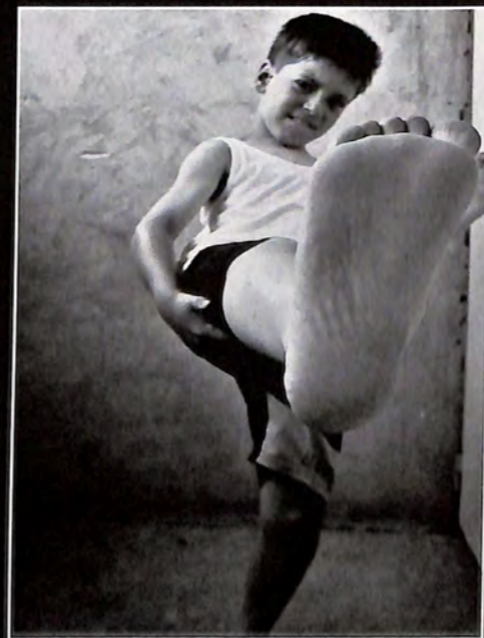

DRAGANA STANKOVIĆ, Niš

Monohromatski **svet**

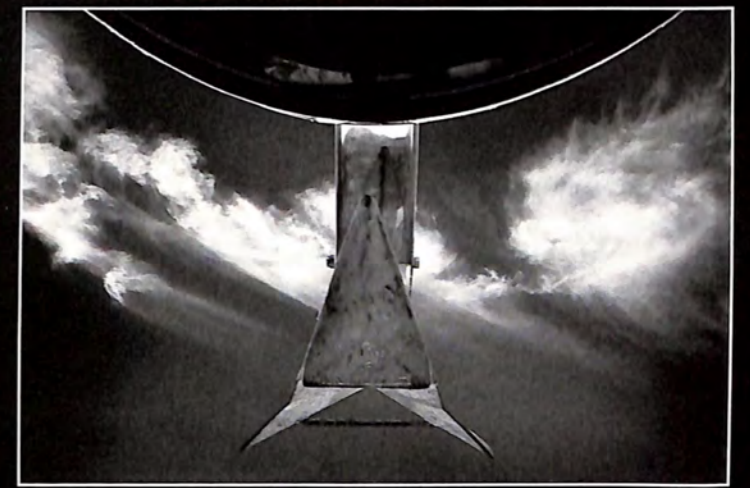
BORNA BURSAČ, Zagreb, Hrvatska, "Flight off light"

MILICA DRINIĆ, Beograd, "U fokusu!"

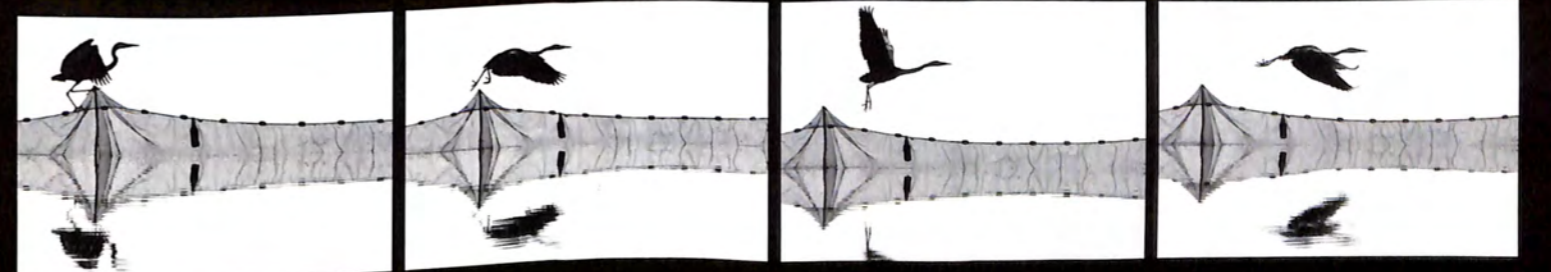
BRANISLAV FABIJANIĆ, Rijeka, Hrvatska, "Jazz"

ZORAN BULETIĆ, Sarajevo, BiH, "Sidro"

MLADEN KESIĆ, Beograd, "Žena sa kesom u ruci"

JOZEF GERGELJ, Senta, "Polet 1, 2, 3 i 4"

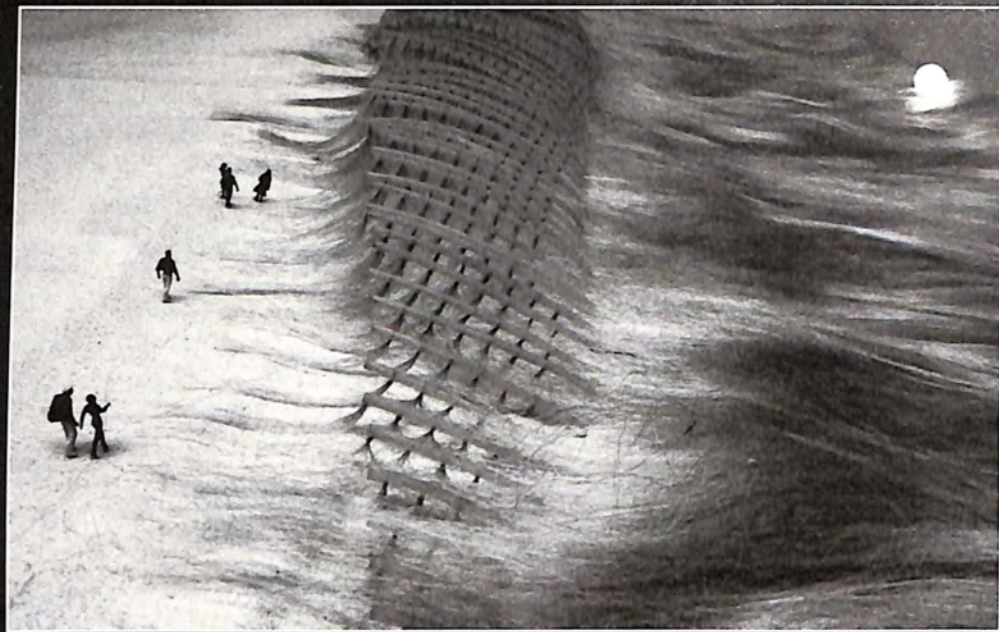
ROBERTO PAVIĆ, Zagreb, Hrvatska, "...Savudrija!..."

MARINKO BABIĆ, Pula, Hrvatska, "Uhati klobuk" ▶

JUGOSLAV BAŠIĆ PALKOVIĆ, Subotica, "Majka i sin"

JOVANA MILETIĆ, Beograd, "Pejzaž budućnosti"

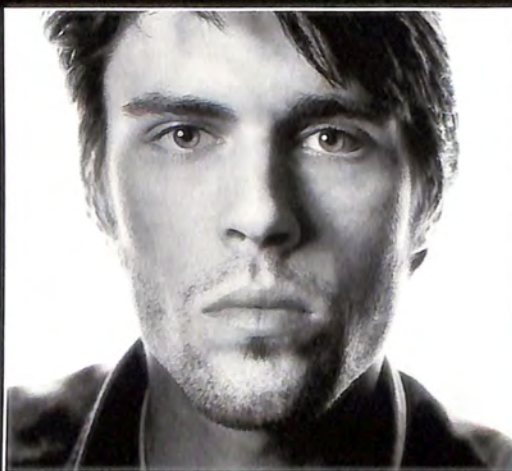
NATAŠA IGNJATIĆ, Doboj, BiH, "When masks fall away"

TIJANA JEVTIĆ, Užice, "Moon Queen VII"

SLAVKO RADMAN, Samobor, Hrvatska, "Body scap 33"

DARIO FUŽINATO, Prnjavor, BiH, "Portret"

SANDA VITOROVIĆ, Beograd, "Zemlja i nebo"

MILAN KOSTADINOVIĆ, Kragujevac, "Ne ne ne"

ZLATKO VISKOVIĆ, Atina, Grčka, "Gospodar Prstenova"

KIRIL STRKOV, Skopje, Makedonija, "Kišni ulov"

KONKURS

ZARKO ALEKSIĆ, Knjaževac, "R of Art"

ZVONKO PAVLOVSKI, Skopje, Makedonija, "Jump around"

GLASAJTE SVAKE NEDELJE ZA VAŠEG FAVORITA NA NAŠOJ FACEBOOK STRANICI

FEDA KISELIČKI, Novi Sad, "Sagrada familia"

BOJAN GAJIĆ, Beograd, "Bekstvo"

NOVICA MILENKOVIĆ, Kruševac, "Dim"

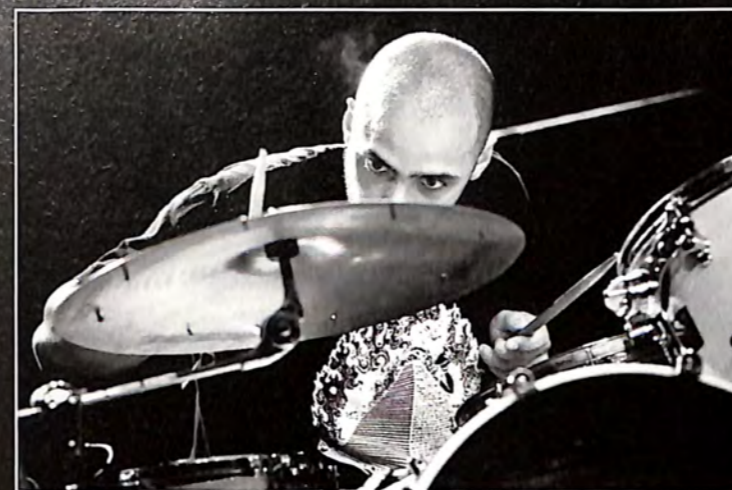
TOMISLAV KRULJAC, Vinkovci, Hrvatska, "Kiša"

GLORIJA LIZDE, Split, Hrvatska, "Cold"

MIHAILO RADIČEVIĆ, Jagodina, "Refleksija" ▶

SAŠA HUZIJK, Maribor, Slovenija, "Junip-105"

IVAN SPASIĆ, Kragujevac, "Ana"

MILOŠ JEVTIĆ, Svilajnac, "Starac i njegova senka"

KONKURS

PROPOZICIJE

KONKURS MONOHROMATSKI SVET

Časopis *Refoto* pokrenuo je stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom. Uz poslate fotografije potrebno je naznačiti njen naziv, sve informacije o autoru kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim fotoaparatom je snimljeno i dr.

Trajanje: Konkurs traje tokom cele 2011. godine.

Veličina i tip fotografija: minimum 13 x 18 cm u 300 dpi, RGB, JPG, bez kompresije. Mogu se slati crno-bele i kolor monohromatske fotografije.

Broj radova: za svaki broj prima se do deset fotografija po autoru.

Rok za slanje fotografija: do 15. u mesecu

Objavljivanje radova: U svakom broju objavljuje se izbor od dvadeset do trideset najboljih fotografija pristiglih za to izdanje. Za decembarski broj, kada je finale ovogodišnjeg konkursa, žiriraju se svi pristigli radovi tokom godine. Tada se objavljuju finalni rezultati konkursa, nagrađene i do tada neobjavljene fotografije konkursa.

Završne odredbe:

- Radovi koji su poslani na konkurs ne vraćaju se;
- organizator poslate fotografije može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade ali uz obavezno potpisivanje autora;
- odluke žirija su konačne;
- pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator.

Slanje fotografija: poštom na adresu Refoto, Pčinjska 15a, 11000 Beograd ili putem Interneta www.refoto.rs – konkursi **UPLOAD**

TEHNIČKA PODRŠKA KONKURSA FIRMA "HP", A NAGRADE OBEZBEĐUJE FIRMA "GOLUM"

www.golum.rs

2011 Preferred Partner Imaging and Printing Solution Specialist

1. NAGRADA
HP Photosmart Premium
e-All-in-One Printer (CN503B)

2. NAGRADA
HP Photosmart Plus
e-All-in-One Printer (CN216B)

3. NAGRADA
HP Photosmart
All-in-One Printer (CN255B)

Pribor vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama. Creative Light - napravljen od fotografa za fotografe.

www.creativelight.com

SoftBox

Različite dimenzije oktogonalnog, kvadratnog, pravougaonog i strip oblika. U sebi sadrže izmenjive unutrašnje i spoljne difuzore kao i fleksibilne čelične šipke koje su uz tkaninu otpornu na toplotu idealne za fleš rasvetu bilo koje snage ili kontinuirano osvetljenje do 650W.

SoftBox RF

RF 30x90 cm	17.990 din
RF 30x120 cm	19.490 din
RF 40x60 cm	13.490 din
RF 60x90 cm	21.990 din
RF 90x120 cm	27.990 din
RF 90 cm	16.690 din
RF 60x60 cm	19.490 din
RF 150 cm	27.390 din
RF 120x180 cm	43.490 din

SoftBox FF

FF 40x40 cm	10.990 din
FF 40x60 cm	11.990 din
FF 30x90 cm	14.490 din
FF 60x90 cm	15.990 din
FF 90x120 cm	20.990 din
FF 20x30 cm	9.690 din

SoftGrid

Omogućava smanjenje ugla svetla na 50 stepeni i daje dodatnu kontrolu kada je potrebno usmereno svetlo. U svim oblicima kao i RF SoftBoxovi, vrlo lako se postavljaju i skidaju.

30x90 cm	8.990 din	90 cm	19.990 din
30x120 cm	11.990 din	90x120 cm	15.490 din
40x60 cm	8.390 din	150 cm	31.990 din
60x60 cm	9.690 din	120x180 cm	28.990 din
60x90 cm	10.990 din		

SpeedRing

Adapteri za montiranje SoftBox-ova na bilo koju fleš glavu ili foto blic.

- adapter Nikon/Canon 14.490 din
- adapter Profoto 14.990 din
- adapter Bowens Calumet 7.990 din
- adapteri za ostale brendove 7.990 din

Light Box

Lako rasklopivi foto studio perfektno dizajniran za fotografisanje malih predmeta. Proizvodi se u 2 dimenzije sa 4 različite pozadine.

• 50x50x50 cm	7.990 din
• 80x80x80 cm	10.990 din

Zilberice

Proizvode se u nekoliko dimenzija kružnog i četvrtastog (DeLuxe sa rukohvatom) oblika od različitih materijala. Zilberice su postale sastavni i neophodni deo opreme svakog fotografa za rad na terenu i u studiju. Zapakovane zauzimaju svega 1/4 svoje površine. Dostupna je i verzija 5u1 za postizanje boljih efekata.

Srebrno/beli 50cm	3.180 din
Srebrno/beli 95cm	4.990 din
Srebrno/beli 120cm	8.990 din
Transparentni 50cm	2.590 din
Transparentni 95cm	4.990 din
Transparentni 120cm	8.990 din
Zlatno/beli 50cm	3.990 din
Zlatno/beli 95cm	6.490 din
Zlatno/beli 120cm	8.990 din
Sunlight/beli 50cm	3.190 din
Sunlight/beli 95cm	4.990 din
Sunlight/beli 120cm	8.990 din

5 u 1 50 cm	6.790 din
5 u 1 95 cm	11.490 din
5 u 1 120 cm	14.990 din

Deluxe Transparentni 60cm	5.990 din
Srebrno/beli 60cm	7.690 din
Sunsilver/beli 60cm	7.690 din
Zlatno/beli 60cm	7.690 din
Transparentni 80cm	6.990 din
Srebrno/beli 80cm	8.490 din
Sunsilver/beli 80cm	8.490 din
Zlatno/beli 80cm	8.490 din
Transparentni 120cm	9.490 din
Srebrno/beli 120cm	10.990 din
Sunsilver/beli 120cm	10.990 din
Zlatno/beli 120cm	10.990 din

Kišobrani

Različiti dimenzija i površina: beli za mirno mekano svetlo, srebrni za visoki kontrast, transparentni za direktno difuzno svetlo, softbox kišobran za mekano svetlo.

Transparentni 65cm	2.590 din
Transparentni 85cm	3.190 din
Transparentni 105cm	3.990 din
Beli 65cm	3.990 din
Beli 85cm	4.590 din
Beli 105cm	4.990 din
Srebrni 65cm	3.190 din
Srebrni 85cm	4.590 din
Srebrni 105cm	4.990 din
Kišobran Softbox beli 105 cm	7.690 din

LampHeads

Lamp Head Set omogućava konstantan izvor svetla za foto i video snimanje ili tzv "intervju set". Idealan je za rad na terenu, zbog male težine i jednostavne i brze montaže. Set se sastoji od: torbe, 2 nosača lampe, 2 fluo lampe od 65W, 2 stativa, 2 softbox-a kvadratnog oblika FF 40x40 cm i 2 strujna kabela. Svaki set je upakovan u torbu, dizajniranu za lakši transport.

- CL lamphead Set 230v 86.990 din
- Takođe se zasebno mogu kupiti:
- **CL nosač lampe** (bez lampe) 25.990 din
- **FLUO lampe:**
- 65W 230V/50Hz 5500K 5.890 din
- 105W 230V/50Hz 5500K 8.790 din
- **Halogene lampe:**
- 250W 230V 3200K (tungsten) 1.790 din

* cene su podložne promenama

Profoto

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronske fleš rasvete. Profesionalnim fotografima danas je potrebna, izdržljiva, brza i pouzdana studijska oprema specijalno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

SUPER PONUDA!

ComPact KIT 300/300: 2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 zum reflektora, Sinhro kabl 5m	94.900 din
D1 Studio KIT 500/500 Air: 2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blic glave daljinskim upravljačem)	249.900 din
D1 Studio KIT 500/500: 2x D1 500, torba, 2 stativa, 2 kišobrana	199.900 din
Bat Pack 230V: siguran, pouzdan, prilagodljiv	104.900 din

Pixel Plus
Servis Centar

Mihizova 22, Beograd
tel: 011/3392-844
email: servis@pixelplus.rs

Popravka i održavanje:

- Foto aparata
- Video kamera
- Objektiva
- Bliceva
- Video projektora
- Foto štampača

Autorizovani **Canon** servis za video i foto program

Prijatelj časopisa ReFoto

radio na frekvencijama

99,1 MHz

100,8 MHz

105,4 MHz

Oglasite se...

PO SPECIJALNIM
CENAMA

...na ovoj strani

Za više informacija
pozovite
marketing časopisa
011 / 344 - 9641

BLUR

M A G A Z I N E

Servis

Foto Servis: Deli Radivoja 1, 11000 Beograd,
email: servis@refot.com, tel/fax: 011 / 644 - 7958

OD SADA I KOD NAS!

Prateća oprema za NIKON fotoaparate

PUNJAČI rezervne baterije
kablovi ZONERICE
FILTERI kasevi
SOFTVERI memorijske kartice

SANYO vam predstavlja revolucionarnu tehnologiju prvih punjivih baterija spremnih za rad bez inicijalnog punjenja - eneloop. One kombinuju superiornu tehnologiju modernih Ni-MH punjivih baterija sa prednostima klasičnih alkalnih baterija.

Prenosno pakovanje sa brzim punjačem MDRO3 4 AA eneloop baterije, 2 AAA eneloop baterije i po 2 adaptera formata D i C **4.399 din**

Glitter * cena za 8 baterija **3.199 din**

NOVO

Punjač M9N09 sa 4 AA punjive baterije vreme punjenja je 7 sati i 30 minuta **2.799 din**

Brzi punjač MQR06 sa 4 AA punjive baterije. Eneloop bateriju puni za 1 sat i 15 minuta! **3.399 din**

Punjač M9N04 • sa 2 punjive baterije • sa 4 punjive baterije **1.499/2.149 din**

Punjač MQR06-E-4-3UWX **3.599 din**

HR-3UTG / HR-3UWX * cena za 4 baterije **1.699 din / 1.999 din**

Manfrotto
www.manfrotto.com

Stativi/tripod

- 055XPROB 17.490 din
- 190XPROB 14.990 din
- 190MF3 Mag Fiber 32.990 din

Tripod super pro

- 058B Triaut Camera 37.590 din
- 161MK2 Mark 2 49.990 din

Tripod Compact

- MKC3-H01 **NOVO** 5.990 din
- MKC3-P01 **NOVO** 5.990 din
- MK394-H **NOVO** 8.990 din
- MK394-PQ **NOVO** 8.990 din

Monopodi

- 679B 4.990 din
- 680B 6.190 din
- 681B HD Pro 5.890 din
- 682B Self Standing 11.190 din

Glave

- 222 9.990 din
- 494RC2 5.990 din
- 496RC2 7.490 din
- 804RC2 7.490 din
- 808RC4 13.590 din
- 501HDV 19.290 din

324RC2 11.490 din

327RC2 17.490 din

054M0-Q2 **NOVO** 19.990 din

* cene su podložne promenama

D5100

Izvanredan SLR fotoaparats DX formata. Posuđuje snažan CMOS senzor slike od 16,2 megapiksela, obrtni LCD ekran, D-Movie, HDR snimanje, režim specijalnih efekata, ISO 100-6400 i sistem autofokusa sa 11 tačaka. Savršen način da podstaknete svoju kreativnu stranu.

NOVO

TELO 68.990 din

D5100 + 18-55mm 75.990 din
D5100 + 18-55mm VR 78.990 din
D5100 + 18-105mm VR 88.990 din
D5100 + 18-55mm + 55-200mm VR 92.990 din
D5100 + 18-55mm + 55-300mm VR 104.990 din

D700

TELO 209.990 din

D700 + MB-D10 234.990 din
D700 + PDK-01 255.990 din
D700 + 24-120mm f/4.0 309.990 din
D700 + 28-300mm f/3.5-5.6 292.990 din
D700 + 14-24mm f/2.8 359.990 din
D700 + 24-70mm f/2.8 349.990 din

D300s

TELO 129.990 din

D300s + 18-200mm VR II 185.990 din

D3100

TELO 45.990 din

D3100 + 18-55mm 49.990 din
D3100 + 18-55mm VR 52.990 din
D3100 + 18-105mm VR 65.990 din
D3100 + 18-55mm + 55-200mm VR 69.990 din
D3100 + 18-55mm VR + 55-200mm VR 73.990 din

COOLPIX P300

Kompaktni fotoaparats sa svetlosno jakim širokougaonim objektivom 24mm F 1.8 u kombinaciji sa CMOS senzorom za slike od 12.2 megapiksela sa pozadinskim osvetljenjem. **29.990 din**

SB 900 45.990 din

COOLPIX P7000
Kompaktni profesionalac **49.990 din**

SB 700 31.790 din

SB 400 14.490 din

SanDisk www.sandisk.com

Extreme CompactFlash kartice

- brzine 60 mb/s, dostupne u kapacitetima od 8 GB - 32 GB, specijalno su napravljene da pružaju vrhunske performanse za uređaje koji koriste CF format, sa početnom cenom već od **6.899 din**

SanDisk ImageMate čitač All-in-One

- brzo, lako i bezbedno prenesite sve svoje podatke na računar. Čitač All-in-One čita sve formate memorijskih kartica, a sa brzinom pisanja/čitavanja do 34 mb/s oni su među najbržim postojećim čitačima, cena od **2.999 din**

SanDisk SD i SDHC kartice

- Vaši važni trenuci zaslužuju brzinu i pouzdanost SanDisk Ultra memorijske kartice, dostupne u kapacitetima od 2GB - 64GB, brzine 15 mb/s, sa početnom cenom već od **999 din**

<p>AF 24 mm f/1.4G ED AF-S NOVO</p> <p>204.990 din</p>	<p>AF-S 35mm f/1.4G NOVO</p> <p>171.900 din</p>	<p>AF-S 28-300 mm f/3.5 - 5.6 G ED VR NOVO</p> <p>96.900 din</p>	<p>AF-S DX 55-300 mm f/4.5 - 5.6 G ED VR NOVO</p> <p>41.900 din</p>	<p>AF-S DX 10-24 mm f/3.5 - 4.5 G ED NOVO</p> <p>85.900 din</p>	<p>AF 35 mm f/2.0 D super cena</p> <p>29.900 din</p>
<p>AF-S DX 16-85 mm f/3.5-4.5.6 G ED VR</p> <p>64.900 din</p>	<p>AF-S DX Micro 85 mm f/3.5 G ED VR</p> <p>53.900 din</p>	<p>AF-S 24-120 mm f/4 G ED VR</p> <p>118.900 din</p>	<p>AF DX 10.5 mm f/2.6 G ED Fisheye</p> <p>79.490 din</p>	<p>AF-S DX 35 mm f/1.8 G</p> <p>21.490 din</p>	<p>AF 85 mm f/1.8 D</p> <p>44.990 din</p>

NIKKOR objektivni

<p>NIKON Obj 12-24mm F4G AF-S DX IF-ED 112.900 din NIKON Obj 16-35mm f/4G ED VR 123.900 din NIKON Obj 17-55mm F2.8G DX AF-S IF-ED 155.900 din NIKON Obj 18-35mm F3.5-4.5D AF IF-ED 62.900 din NIKON Obj 18-55mm F3.5-5.6G AF-S DX VR 19.900 din NIKON Obj 18-70mm F3.5-4.5G AF-S DX Zoom 37.900 din NIKON Obj 18-105mm F3.5-5.6G ED VR AF-S DX 27.900 din NIKON Obj 18-200mm F3.5-5.6G AF-S DX VR II 75.490 din NIKON Obj 24-85mm F3.5-4.5G AF-S 48.900 din NIKON Obj 24-85mm F2.8-4.0 D AF 74.900 din NIKON Obj 28-85mm 1/3.5-4.5 Manuelni 85.900 din</p>	<p>NIKON Obj 24-120mm F3.5-5.6G AF-S VR IF-ED 69.900 din NIKON Obj 14-24mm F2.8G AF-S ED 186.900 din NIKON Obj 24-70mm F2.8G AF-S 175.900 din NIKON Obj 70-200mm F2.8G AF-S ED VR II 248.900 din NIKON Obj 200mm F2.8 G AF-S IF VR 172.900 din NIKON Obj 14mm F2.8D AF IF-ED 188.900 din NIKON Obj 16mm F2.8D AF Fisheye 88.900 din NIKON Obj 20mm F2.8D AF 66.900 din NIKON Obj 28mm F1.4 D AF 214.900 din NIKON Obj 28mm F2.8 D AF 31.900 din NIKON Obj 50mm F1.4D AF 33.900 din NIKON Obj 50mm F1.4G AF-S 42.900 din NIKON Obj 50mm F1.8D 13.900 din</p>	<p>NIKON Obj 85mm F1.4D AF 134.900 din NIKON Obj 60mm f/2.8G ED AF-S 56.900 din NIKON Obj 105mm F2.8G AF-S IF-ED VR II Micro 91.900 din NIKON Obj 135mm F2.0 AF-DC 141.900 din NIKON Obj 24mm f/3.5 D ED PC 215.900 din NIKON Obj 45mm f/2.8D ED PC-E Micro 215.900 din NIKON Obj 85mm F2.8D ED PC-E Micro 196.900 din NIKON Obj 55-200mm f/4-5.6 AF-S DX VR IF-ED 29.900 din NIKON Obj 70-300mm F4.5-5.6G IF-ED VR 56.900 din NIKON Obj 80-400mm F4.5-5.6D AF VR 177.900 din NIKON Obj 180mm F2.8D AF IF-ED 96.900 din NIKON Obj 200mm F4.0 IF Micro 183.490 din NIKON Obj 300mm F4.0 AF-S IF-ED 144.900 din</p>
---	--	--

Preko 40 godina Lowepro proizvodi najkvalitetnije torbe i rančeve za foto i video opremu

SlingShot od **6.990 din**

Flipside od **8.990 din**

Adventura od **2.190 din**

Pro Runner od **7.990 din**

Toploader Zoom od **2.490 din**

Classified od **7.990 din**

Adventura (3 veličine/2 boje) od 2.190 din	Classified 100 AW Kit (crna) 7.990 din	Pro Runner 200AW (crna) 7.990 din
Classified (4 veličine/2 boje) od 10.990 din	Classified Sling 180 AW (crna) 13.990 din	Pro Runner 300AW (crna) 10.990 din
Classified Sling 220 AW (crna) 16.990 din	Compact AW torba (crna) 13.990 din	Primus AW 13.990 din
Compu Daypack (3 boje) 7.990 din	Sling Shot 102 AW 6.990 din	Primus Minimus AW 13.990 din
Compu Primus AW (crna ili plava) 22.990 din	Sling Shot 202 AW 7.990 din	Stealth Reporter AW (6 veličine) od 7.990 din
Compu Rover AW 16.990 din	Sling Shot 302 AW 10.990 din	Sling Shot 102 AW 6.990 din
Compu Trekker AW Rolling FastPack (4 veličine/3 boje) od 6.490 din	Sling Shot 350 AW 12.490 din	Sling Shot 202 AW 7.990 din
FlipSide 200 (crna, crvena, plava) 8.490 din	Super Trekker AW (crna) 39.990 din	Sling Shot 302 AW 10.990 din
FlipSide 300 (crna, crvena, plava) 9.990 din	Toploader Pro 65 AW (crna) 7.490 din	Sling Shot 350 AW 12.490 din
Magnum AW (crna) 15.990 din	Toploader Pro 70 AW (crna) 8.290 din	Super Trekker AW (crna) 39.990 din
Nova AW (6 veličine/4 boje) od 2.990 din	Toploader Pro 75 AW (crna) 8.990 din	Toploader Zoom 45AW (2 boje) 2.490 din
Inverse 100 AW (3 boje) 5.990 din	Toploader Zoom 50AW (2 boje) 2.990 din	Toploader Zoom 50AW (2 boje) 2.990 din
Inverse 200 AW (3 boje) 6.990 din	Vertex 100AW 17.990 din	Toploader Zoom 55AW (2 boje) 3.790 din
Rolling Mini Trekker AW 15.990 din	Vertex 200AW 22.990 din	Vertex 100AW 17.990 din
Photo Classic ranac (zeleni) 15.990 din	Vertex 300AW 24.990 din	Vertex 200AW 22.990 din
Pro Roller 2 AW (crna) 28.990 din	Torbe za objektivne svih veličina	

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronske fleš rasvete. Profesionalnim fotografima danas je potrebna, izdržljiva, brza i pouzdana fleš rasveta specijalno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

Compact KIT 300/300: 2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 zum reflektora. Sinhro kabl 5m	94.900 din
D1 Studio KIT 500/500 Air: 2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blac glave daljinskim upravljačem)	249.900 din
D1 Studio KIT 500/500: 2x D1 500, torba, 2 stativa, 2 kišobrana	199.900 din
Bat Pack 230V: siguran, pouzdan, prilagodljiv	104.900 din

Lowepro S&F Serija
Modular Carryng System

Sloboda pokreta. Brz pristup. Fleksibilnost.

NOVO

NATIONAL GEOGRAPHIC
www.geographicbags.com

TORBE I RANČEVI

CREATIVE LIGHT

Pribor vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama.

- SoftBox** Različite dimenzije oktaogonalnog, kvadratnog, pravougaonog i strip oblika. Cene od **9.690 din**
- Kišobrani** Različitih dimenzija i površina: beli, transparentni i srebrni. Cene od **2.590 din**

* cene su podložne promenama

* ceno su podložne promenama

Preplatite se

DOBIĆETE GRATIS ČASOPIS + POKLON PO IZBORU

Za samo **3.000 dinara**, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 gratis, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + poklon **Lowepro Peak PX 60** (foto-torbu za kompaktni fotoaparatus ili video kameru) ili poklon šolju s utisnutim ReFoto logom.

Ukoliko želite, možete se pretplatiti na 6 brojeva + 1 gratis za samo **1.500 dinara** (bez poklona).

Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi **88 km** (bez poklona). Poštarina je uključena u cenu.

Za inostranstvo pretplata na 12 brojeva, s poštarinom, iznosi **80 evra**.

šolja s utisnutim logom časopisa

lowepro Peak PX 60 foto-torba

NAPOMENA: PONUDA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE! POKLON ŠALJEMO ODVOJENO OD ČASOPISA!

naručite

POVEZANE KOMPLETE ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

POVEZAN KOMPLET REFOTO ČASOPISA
za 2002, 2003, 2004, 2006, i 2007. godinu po 2.000 din. 2008. godina - 3.000 din. 2009 i 2010. godina - 3.490 din. + 160 PTT po kompletu

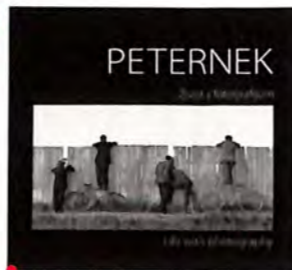
"DRAGOLJUB TOŠIĆ - FOTOGRAFIJE", Foto-monografija, din. 1.500 + 180 PTT

"ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE" prof. Dragoljub Kažić, 450 din. + 140 PTT

"DEDAIZAM" Vladimir Bačlija, Foto-monografija, din. 5.000 + 400 PTT Svaki kupac uz knjigu na poklon dobija 6 originalnih crno-belih negatva

"TOMISLAV PETERNEK - ŽIVOT S FOTOGRAFIJOM", Foto-monografija, din. 7.000 + 400 PTT

kupite

STARE BROJEVE

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA **REFOTO** (BROJEVI OD 1 DO 6, 29, 43 I 45 SU RASPRODATI)

od **125** dinara

- od broja 7 do 54 cena po komadu je 125 din.
 - od broja 55 do 65 cena po komadu je 175 din.
 - od broja 66 iznosi 250 din.
- plus poštarina od 60 dinara po komadu

O načinu uplate detaljnije na www.refoto.rs ili pišite na pretplata@refoto.co.rs

šaljite fotografije

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

KONKURSI

• Monohromatski svet

rok: 15. u mesecu

RUBRIKE

rok: 10. u mesecu

• PUTOPIŠ

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

• U FOKUSU

Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

• FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

• FOTO-AMATER

Do dvadeset fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INTERNET

Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju za koju možete poslati do deset fotografija maksimalne veličine 13x18 cm (1.535x2.126 pix u 300 dpi), JPEG, RGB a veličina 2MB. Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse: <http://www.refoto.rs/prijava.php>

KAKO DA POŠALJETE FOTOGRAFIJE E-POŠTOM

- prikačite fotografije uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu jedne fotografije na 1,5 MB;
- maksimalna težina poruke je 10 MB.

U fokusu,

citaoci@refoto.co.rs, subject: U fokusu

Foto-komentar,

citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-komentar

Foto-amater,

citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-amater

Putopis,

citaoci@refoto.co.rs, subject: Putopis

POŠTOM

Fotografije narezane na CD. Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompak-diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info** (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).

Adresa je **ZA REFOTO, Studio One, Pčinjska 15a, 11 000 Beograd.**

Svet KOMPJUTERA
Najdugovečniji i najtiražniji kompjuterski mesečnik u Srbiji

Drugove u krugove

Na kioscima svakog prvog u mesecu

www.sk.rs

REAGOVANJA

PODIGNUTA PRAŠINA

Milan Živković, izvršni urednik Refoto-a

Iako mi je kao pravom Banačaninu filozofija oličena u uzrečici "Ta, mante ih", ponekad je pojedine stvari neophodno isterati na čistac. Pre malo više od godinu dana drznuo sam se i uradio nešto što je bilo nečuveno – napisao sam kritike koje su se odnosile na način žiriranja dve izložbe. Rezultat je bio veoma zanimljiv. Veliki broj mladih autora zvao je redakciju, slao es-em-es i i-mejl poruke i zahvaljivao se. S druge strane, od kolega sam dobijao komentare tipa: "Pa nije trebalo, zašto da se zameraš?" i slične. Nisam rođen za donkihотовske bitke, tako da sam odustao od bilo kakvih daljih priča na tu temu. Ujedno, skoro u potpunosti prestao sam da šaljem fotografije na konkurse koji su, ako stavimo ruku na srce, sada postali ozbiljan biznis. Posebno mi se sviđaju prikrivene komercijalne poruke tipa: platiš jednom a šalješ na sve. Za one koji ne šalju fotografije, objasnio sam da se to odnosi na uobičajene četiri teme po jednom konkursu, a kako su tu obično i standardne slobodne teme (kolor i crno-belo), pitanje je kako odoleti. Ali kada na kraju godine podvučete crtu ispod vašeg umetničkog delovanja, shvatite da ceh iznosi oko 1.000 evra za učešće na samo pet izložbi mesečno.

No, da se vratim na početak i objasnim čemu uopšte ovo neobično pisanje. Sve ima veze s mojim komentarom o nepoštovanju propisa koje sami organizatori uvode. Na primer, ako želite da izložba koja se bavi temom prirode dobije patronat FIAP-a, tada morate ispoštovati pravila od kojih je primarno to da nije dozvoljeno bilo kakvo digitalno manipulisanje, a kamoli montaža. Ponoviću i to da nisam protivnik montaže i ne smetaju mi dela nastala na ovakav način, ali jesam protivnik nepoštovanja pravila.

Tokom osamnaest godina rada u Prirodnačkom muzeju, gde je najveći deo mog zaduženja bio upravo fotografisanje prirode, onakve kakva jeste a ne kakvu bismo mi voleli da vidimo, naučio sam ponešto i o životu divlje prirode i pravilima po kojima se sve to odvija. Dokumentovano sam pokušao da pokažem i dokažem da gigantski "šaranosaurus" koji se hrani liskama u prirodi i realnosti ne postoji (Dani prirode 2010). A onda iz razgovora s brojnim ljudima saznajem da sam od gospodina Huseina Šljive dobio originalnu fotografiju na kojoj se jasno vidi kako to nije montaža, već je sve nastalo kao posledica specijalnog ugla snimanja. I još saznajem kako je trebalo da napišem javno izvinjenje, ali da me je sramota da to uradim.

Originalnu fotografiju nikada nisam dobio, a za sve velike dušebrižnike, moram da

dodam da smo se posle toga Husein i ja dopisivali i čak šalili. On je dobio medalju, ja mu čestitao, a ostatak leži na duši žirija i organizatora. Jedino što mogu da dodam jeste da se cela priča ponovila na nekoliko ovogodišnjih izložbi, a kako i zašto – gledajte pažljivije i pronađite to sami.

Istovremeno, moram da dodam da se zahvaljujući digitalnim tehnologijama krađu tuđe fotografije, da je na tu temu bilo i nekoliko skandala, autora koji su potpuno nestali sa fotografske scene, a i do časopisa je stiglo nekoliko takvih (zlo)delo. Veoma je zanimljivo kada gledate desetine prosečnih fotografija i onda se pojavi jedna fenomenalna. Imam nezgodan običaj da gledam File Info podatke i tada vidim kako je, na primer, snimano PhaseOne digitalnim ledima. Kada sam autora pitao kada je kupio srednjeformatnog digitalca, on pojava nije imao o čemu pričam. Na komentar kako ima fenomenalne modele, drugi autor dao je odgovor kako su skupo plaćeni, a potom se ispostavilo da te fotografije nisu snimljene nego ukradene. Objasnjenje je bilo da su do nas stigle greškom, jer su namenjene štampanju kalendara i kupljene od stok agencije. Čudno je da su, uredno smeštene u foldere i narezane na disk, stizale nekoliko meseci – to je verovatno bila dugotrajna greška. Treći je poslao neverovatne pejzaže planinskih vrhova, a na zahtev da pošalje veće, kako bismo ih objavili maksimalno kvalitetno, odgovorio je da nema jer su snimljene mobilnim telefonom. Fotograf koji se navodno popeo na krov sveta i sa sobom poneo samo mobilni telefon – ovde nešto definitivno nije kako treba.

Kada već pominjemo žiriranja, moram dodati kako smatram da je izlaganje fotografija članova žirija u okviru izložbe koju su žirirali neophodna stvar. Tada bi se moglo videti šta i kako rade oni koji su odlučivali o tome šta će biti izloženo. Pa, ako ih nije sramota, onda mogu da se prave kako na otvaranju ne čuju komentare: "Moje izbačene fotografije bolje su od ovih koje je žiri izložio."

Kako me ne bi naknadno prozivali ili, što je još gore, pričali izmišljene priče iza leđa, odmah se javno izvinjavam svima koji su se u ovoj priči prepoznali. Sada ću se vratiti svojoj drugoj omiljenoj filozofiji pozajmljenoj iz crtača o biku Ferdinandu: ako nemate ništa pametno da mi kažete, ostavite me na miru jer jedino što stvarno želim jeste da mirišem (ili fotografišem) cveće.

ODGOVOR ORGANIZATORA
PHOTODAYS FESTIVALA IZ ROVINJA NA
KOMENTAR STIJEPE BRBORE IZ BR. 83
Jelena Petković, PR festivala

Ljubazno se zahvaljujemo na Vašem dolasku na Festival ove godine i na svim pohvalama i kritikama iznesenima u Vašoj pisanoj reakciji koja je objavljena u izdanju časopisa Refoto br. 83.

Već nekoliko godina nastojimo na neki način riješiti problem smještaja u samom gradu. Postoji mogućnost, na inicijativu pojedinog posjetitelja, da mu se i osigura isti, međutim cijene su značajno više, a takav upit za bilo kojeg pojedinačnog posjetitelja od strane organizatora puta nismo dobili. Čitavu grupu nije bilo moguće, čak niti po značajno višim cijenama smjestiti u centar grada jer su Maistrini objekti bili u tom periodu u overbookingu. S razlogom biramo to doba godine zbog izložbi na otvorenom, za prikazivanje kojih pogoduje lijepo vrijeme. Što se spomenutog državnog novca tiče, moram Vam napomenuti da ga Festival nažalost ne prima, pa čak niti u nekom simboličnom iznosu. Ministarstvo kulture načelno podržava Festival, ali ne i finansijski, unatoč činjenici da je organizirano čak 15 izložbi i brojnim drugim inicijativama vezanima uz Festival. To znači da smo posve prepušteni pronalazačenju pokrovitelja koji, u razdoblju recesije nevoljko ulažu u manifestacije sličnog profila.

Što se samog natječaja tiče i iznesenih kritika. Nije ispravna konstatacija da iz godine u godinu opada broj pravljenih fotografija i fotografa. Prethodne godine bilo je 3.000 fotografija više u odnosu na godinu prije. Ove tek godine na razini 2009, a to znači preko 7.000, što je i dalje, vrlo značajna brojka. Mi bismo istaknuli kako nam kvantiteta u tom kontekstu nije toliko važna koliko kvaliteta i ove godine, upravo kvalitetom smo iznimno zadovoljni. U prilog tome svjedoči veliki interes inozemnih kustosa koji su sudjelovali na Festivalu, da fotografije nekih od finalista prikažu u sklopu grupnih ili samostalnih inozemnih postava.

To što se određeni autori ponavljaju među finalistima i pohvaljenima, svjedoči o njihovom kontinuiranom kvalitetnom radu i svakako bi bilo neobjektivno i grubo kršenje pravila da ih izostavljamo iz nominiranih da bismo politički podjelili nagrade nekim drugim autorima koji ih do sada nisu imali priliku osvojiti.

Nikome od članova žirija nije u interesu koalirati ili lobirati. Ističem da u radu Ocjenjivačkog suda uvijek sudjeluju inozemni stručnjaci za fotografiju, pa nema govora o interesnim skupinama.

Vjerujemo da će taj entuzijizam i trud koji ulažemo na svim poljima naići na plodno tlo i da će oni autori koji se odluče koristiti Festival kao platformu za prezentacije vlastitih radova, prijavom na pregled portfolia u neformalnim razgovorima i druženjima s inozemnim stručnjacima da će uspjeti promovirati svoj rad i izvan granica Hrvatske i na taj način valorizirati sve napore uložene u stvaranje vlastitog portfolija i kreativne ideje.

Svim ljubiteljima fotografije u sklopu Festivala svake godine nudimo mnogo povoda i razloga za sudjelovanje. Neki od autora koji nisu uspjeli kroz natječaj profilirati svoj rad i ime, imali su prilike u sklopu foto izazova koji je obišao 8 gradova, pokazati vještine i sposobnosti.

PROMENITE
BUDUĆNOST ŠTAMPE

Epson Stylus® Pro 4900

Kompaktan štampač namenjen produkcioni štampi širine do 17 inča. Pružanjem najboljeg kvaliteta štampe za pre-press, ambalažu i dizajn, štampač postiže odličnu postojanost boja sa preciznim usaglašavanjem, i može da reprodukuje čak 98% PANTONE1 boja.

- UltraChrome HDR mastila od 11 boja
- 98% PANTONE pokrivenost
- Pouzdana Advanced-TFP glava
- Brzina štampe od 46 m²/h
- Prednja kasetna za papir velikog kapaciteta
- Katridži velikog kapaciteta od 200 ml
- Opcioni ugradni SpectroProofer
- Automatsko prebacivanje između listova i papira u rolni
- Automatsko prebacivanje između mat i foto crnog mastila, koja su zajedno instalirana
- ENERGY STAR sertifikovan
- Izbor putanja papira – kasetna, gornji i prednji ulaz za poster table ili rolna
- Štampa na medijima do 1,5 mm debljine

ewe comp

EPSON
EXCEED YOUR VISION

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:

Beograd: LIST COMPUTERS 3535 555 * OFFICE 1 SUPERSTORE 34 60 600 * GRAPPOLO INTERNATIONAL 3091 421 * BIG BANG 2286 652 * BEL COMPUTERS 3544-007 * CT RETAIL 3120 866 * CARTRIDGE WORLD 3089 810 * COLORSYS 3573 533 * COMPUTER SHOP DOO 2688 104 * HELLAS 7440 300 * MICRO SYSTEMS 3283 007 * DESK COMPUTERS 3240 017 * MONITOR SYSTEM DOO 3449 322 * ATOM PARTNER 20 90 856 * COMPUT-ERLAND 30 99 595 * COMTRADE SHOP 344 63 57 * DC GRAFIČKI CENTAR 2030 866 * GIGATRON 24 11 479 * GOLUM 24 50 779 * SOLUTION JM 30 89 500 * WIN WIN 26 88 933 * NOVI SAD: NOVEL 021/426 100 * INFOGRAF 021/ 551-311 * POSITIVE DOO 021/4720 388 * ASYS 021/402 420 * SH BIRO D.O.O. 021/751 310 * IQ COMPUTERS 021/ 453 833 * WIN WIN 021/ 63 96 950 * ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 * MPA 023/ 566 414 * ČAČAK: ALTI 032/340 140 * BOJAN KOMERC DOO 032/630 015 * DOCUS 032/310 050 * USPON 032/340 410 * WIN WIN 032/303 000 * KRAGUJEVAC: MINE DOO 034/304 970 * WIN WIN 034/365 735 * SUBOTICA: K-OFFICE DOO 024/670 920 * DG COMPUTERS 024/ 557 689 * POZEGA: STEFAN DOO 031/893 323 * SKY COMPUTER CENTAR STKAR 031/8255 25 * SABAC: PC MARKET 015 310 133 * TUTIN: ANSOFT 020 810 180 * UŽICE: DATA COMM 031 512 122 * PETAR PAN 031 511 139 * WIN WIN 031 524 981 * VALJEVO: URIDIUM TRADE 014 292 222 * VRŠAC: AB KANON TEHNOBIO 013 838 884 * ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68 * RAŠKA: USPON 036 736 050 * SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 * SMEDEREVO: PLANINKA 026 643 021 * STARA PAZOVA: ALF-COMPUTERS 022 316 419 * KRALJEVO: USPON 036 235 749 * WIN WIN 036 235 875 * KRUSEVAC: LINKOM 037 44 33 71 * LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 * KATALOG 016 213 313 * NOVA PAZOVA: BETATRON DOO 022 323 636 * JAGODINA: LINK 035 245 245 * KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 * NIŠ: COMTEL 018 530 353 * WIN WIN 018 517 477 * ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 * GORNJI MILANOVAČ: USPON 032 714 552